

Βασιλ.,

Γρ. Ξενοπούλου, Πάρις, Τόμος Α
Εκδ. Ιω. Β. Παπαδόπουλου, Βιβλ.

Εκδ. (Εκδ. 1911)

9. Σύνταγμα, 1832, Παράρτημα, Πρωτόκολλο 2913

ΠΡΟΣΩΠΑ :

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΗΘΟΠΟΙΟΙ

- ΣΑΜΟΥΗΛ ΧΑΡΗΣ ΤΕΔΕΣΚΟΣ, Έβραϊός τραπεζίτης ΑΘ. ΜΑΡΙΚΟΣ
- ΔΑΥΙΔ (Δαβίδιος) πρεσβύτερος υιός του ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΦΥΡΣΤ
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, νεότερος υιός του Π. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ
- ΡΑΧΗΛ, κόρη του ΚΥΒΕΛΗ ΛΑΔΙΑΝΟΥ
- ΚΑΡΟΛΟΣ ΔΕΣΥΛΑΣ, νέος εύγενής ζεσιτιανός ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
- ΚΑ ΔΕΣΥΛΑ, μητέρα του Α. ΒΟΚΟΥ
- ΑΒΡΑΜΗΣ, υπηρέτης 'ς του Τεδέσκου Τ. ΛΕΠΕΝΙΩΤΗΣ
- ΜΑΝΑΣΗΣ, , , , Α. ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΗΣ
- ΑΡΕΤΗ, υπηρέτρια 'ς του Δεσούλα ΑΓΝΗ ΡΟΖΑΝ

Η Σκηνή 'ς την Ζάννυθο, την Μεγάλην Έβδομάδα του 1891, 'ς τὸ σπίτι τοῦ Σαμουήλ, ἔκωθεν τῆς Τραπεζίης «Χάρης - Τεδέσκος καὶ Υἱοί».

ΣΗΜ. Ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ τοῦ ἔργου στηρίζεται 'ς ἓν ἀπὸ θρόλο, τὸ πλεῖστον τοῦ ὅμως εἶνε ἱστορικόν. Βλ. τὸ βιβλίον τοῦ Φρειδ. Καρσεβ: «Ίουδαϊσμός καὶ Χριστιανισμός, καὶ τὰ ἐν Ζανόνθφ συμβάντα κατὰ τὴν Μεγάλην Παρασκευήν», ἐν Ζανόνθφ, 1892.

Handwritten notes in Greek, including the name 'Σαμουήλ' and other illegible text.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Κυριακὴ τῶν Βαῶν, ἀπόγευμα.

[Αἰθουσα εἰς τὸ σπίτι τοῦ Σαμουήλ Χάρη - Τεδέσκου. Ἐπιπλα πλουσιότατα, χρυσοκίτρινα. Τάπητες καὶ πικραταύματα τοῦ ἰδίου χρώματος. Ἐδῶ κ' ἔκει μερσιὰ πορφυρᾶ. Θύρα μεγάλη εἰς τὸ βάθος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν φαίνεται ὁ προθάλαμος, μὲ παρασίτην ἐπίπλωσιν καὶ μ' ἓνα μέγαν φεγγίτην ἀντικρῦ, τοῦ ὁποίου τὰ γυαλιὰ εἶνε πρόσωπα, κίτρινα καὶ κόκκινα. Ἀριστερὰ δύο παράθυρα. Δεξιὰ δύο θύραι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη ὁποτιθεται ὅτι ὀδηγεῖ εἰς τὰ δωμάτια τῆς οἰκογενείας, ἡ δὲ δευτέρα εἰς διάδρομον, παρ' οὗ συγκοινωνεῖ μὲ τὴν ὁπισθίαν εἰσόδον τοῦ σπιτιοῦ.

Ὁ Ἄβραμης, μόνος, διευθετᾷ μερσιὰ πράγματα εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐἶνε νέος, ἕως 25 ἐτῶν, μὲ γυναικώδεις τράπεζας, καὶ φορεῖ μαύρην οἰκοστολήν μὲ χρυσοῦ νομβία.

Μετ' ὀλίγον, ἀπὸ τὴν δευτέραν δεξιὰ θύραν εἰσέρχεται ἡ Ἄρετή. Ἐἶνε νέα, μὲ γυλέρωσιν κόμμωσιν καὶ μὲ κομπούιτην ἄσπρην ποδιάν. Κρατεῖ μὲ εὐλαβὴ προσοχήν, ἓνα μάτσο ἀπὸ τρία ἄσπρα, θανμάσια ὑψηλῆς μενάλιας, τῶν ὁποίων τὰ κελώγια φύλλα εἶνε δεμένα μὲ κλωστήν, ὥστε νὰ διατηροῦν τὸ σχῆμα κελύκων.]

Ἄρετή, ἀπέξω: — Ἐ μὰ δὲν εἶνε κινένας ἐδῶ; (εἰσερχομένη) Ἄ! ἐὸν 'σαι, Ἄβραμῆ!

Ἄβραμης: — Μπα, καλῶς τὴν Ἄρετῶσα!

Ἄρετή: — Ἀὐ μὰ λένε Ἄρετῶσα, σοῦ τὰ ματάκια. Ἄρετῆ μὲ λένε.

Ἄβραμης, μὲ γέλι: — Μπα μάτια μου, οὐ κινεοφαίνεται, γυμιά, τὰ Ἄρετῶσα; Λίγε μὲ καὶ αὐ Ἄβραμῶσῃ, ὡς μ' ἔλεγε ἡ μπακαρίτῶσα ἡ νόννια μου.

Ἄρετή, περιφρονητικῶς: — Δὲν ἔχω ἀνάγκη, νὰ σὲ χαρῶ καὶ τὰ μπρόκολα! . . Μπράβο σου ὅμως, ὡραία φυλᾶς τὸ ξένο ἀρχοντικό. Ἄνοιξα τὴν κωνὴ πορτούλα, μπήκα μέσα, ἐφθάσα ἴσα μ' ἐδῶ, καὶ ψυχὴ δὲν εἶδα . .

Ἀβραμῆς : — Καὶ ποῖονε ἤθελες νὰ ἰδῆς, μία βολὰ πού λείπουνε ὄδλοι, κ' ἐγὼ σιγῶριζα ἐδῶ-μέσα;

Ἀρετῆ : — Μὰ νάφινῃς ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα, καίμένε; . .

Ἀβραμῆς : — Ἄ, ἐγνοια σου, κ' ἀπὸ τὴν πισινὴ πορτούλα κλέφτες δὲ φοβάμαι. Ἔσεις μοναχά, ἀπὸ τὸ σπίτι σας, μπορεῖτε νὰ μπανοβγαίνετε. Καρδιοκλέφτες, ναί.

Ἀρετῆ, τὸν διακόπτει : — Ἐλα, ἄντραπου!

Ἀβραμῆς, συνεχίζει : — Ναί, μ' ἔς κοπήση κανένας νῆμτη ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ δρόμου! Βαρεῖ κουδοῦνι, πού κάνει σὰν τὴν καρπάνια τῶν Ἁγίων Πάντων!

Ἀρετῆ : — Καλά, καλά . . . Τὸ λουπόν, δὲν εἶνε ἔδῳ ἡ κυρία Ραχήλ;

Ἀβραμῆς : — Ὅχι, νὰ σὲ χαρῶ. Πῆγε περίπατο μὲ τὸν πατάκη τση. Γιὰ δαύτηνε εἶνε, μάτια μου, οἱ μάτες πού βαστάς;

Ἀρετῆ : — Μάτες; ἢ κακομοίρη μου! Ἀκόμα δὲ σ' ἐβάρυνε ἡ μυρωδιά; (*Αἰχρῖν τὸ μάτου της*.) Εἶνε μανόλιες! . . (*Μυρωδέσια*.) Ἄσασα! ἢ Νεκρὸ ἀναισιάνουνε καὶ κειθαίνουνε ζωντανό. Εἶνε οἱ πρῶτες-πρῶτες πον ἀνοίξαν τοῦτο ἐὼ χρόνον ἔς τὸ δένδρο μας τὸ τεριάμηλο. Καὶ ὁ κύριος Κάρλος εἶς στέρνει γιὰ τὴν κυρία Ραχήλ.

Ἀβραμῆς, πλησιάζει μ' ἐυλάβειαν καὶ προσπαθεῖ νὰ μυρσίση τὰ ἄρθη : — Ἀλήθεια! τί τζόγια! . . Μὰ γιατί τις ἔχετε ἔτσι δεμένες ἀπὸ πάνω; ἐβουρλιστήκανε;

Ἀρετῆ : — Κούτιζα! Τις δένουνε τις μανόλιες, γιὰ νὰ μὴν παρανοίγουνε καὶ σκορπάνε. Μέρης κρατοῦνε ἔτσι ἔς τὸ βάζο . . Ἐπειτα, ἂν μείνουνε λυτὲς καὶ ἀνοίξουνε ὀλοσδιόλου, βαστάει ἀνθρώπος μέσα ἔς τὴν κάμερα ἀπὸ τὴ μυρωδιά; Μπορεῖ νὰ πεθάνη! . .

Ἀβραμῆς, τρομάζει : — Μωρέ, τί μοῦ λές! Ἐγὼ φοβάμαι τώρα καὶ νὰν τις μυρσίσω . . Γιὰ, γιὰ! (*Σκίθεται πάλιν καὶ μυρσίσει τὰ ἄρθη, βυθισθὸν ἐνθαρσυνόμενος, μὲ ἡδυνάθειαν*.) Ἄσασα! Κι' ἀλήθεια πού μπορεῖ νὰ πεθάνη ἀνθρώπος ἀπὸ τέτοια γλύκια! . . (*Σιγώτερα*.) Μὰ δὲ μοῦ λές, Ἀρετοῦσα, τὰ φρόρα βυδιάζουν ἔτσι ἡ ὁ κόρυφος σου;

Ἀρετῆ, ἀποσπομένη μὲ θυμόν : — Νὰ χιθῆς! Παλγοβραῖο! Φέρε μου γλήγορα ἓνα βάζο, νὰν τὰ βάλω καὶ νὰ φύγω!

Ἀβραμῆς, ἀποσβολωμένος, μὲ παράπονον : — Καλά, συμπάθησέ με! . . (*Διευθίνεται πρὸς τὸ τραπέζι της μόνης, ὅπου ὑπάρχει μέγα ἐπιχρῶσον ἀρθοδοξείον*.) Ὅριστε βάζο. Ἐτοῦτο ταυριάζει. Βάλτε τα ἄνωξ ἔγερεις, καὶ (*στυνάζει*.) κόπιαιε ἔς τὸ καλό.

[*Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἀρετῆ πλησιάζει διὰ νὰ τοποθετήσῃ τὰ ἄρθη εἰς τὸ ἀρθοδοξείον. Ὁ Ἀβραμῆς παραστέζει καὶ τὴν βοηθεῖ.*]

Ἀρετῆ : — Κάτου τὰ κουλά σου, καὶ βοήθεια δὲ θέλω!

Ἀβραμῆς : — Ὅπως ἀγαπῆς. (*Θρηνοῶδες, ὡς νὰ ὠμίλει μόνος του*.) Παλγοβραῖο! Ἀκούς - ἐκεῖ παλγοβραῖο! Νὰν τὸ ἀκούω κ' ἀπὸ τοὺς ξένους, ἀπὸ τοὺς μάγκες, ἀπὸ τοὺς λιπάηδες τοῦ Ἄμμου, ὑπομονή! Μὰ κ' ἀπὸ τὴ γειτονειά μου ἀκόμα, κ' ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὸ σπίτι μου; . . Γιατί μήπως τὸ Δεσυλεύκο καὶ τὸ Τεδεσειεύκο δὲν εἶνε σὰν ἓνα σπίτι; Νά, ἡ πορτούλα π' ἀντ' ἀνοιχτὴ, καὶ σὰ δικιο μπανοβγαίνουμε . . Ἔσεις Χριστιανοί, ἐμεῖς Ὀβραῖοι. Ἐ, τί παναπῆ; Ἐτσι ἐτόχαμε, ἔτσι μνέσιουμε!

Ἀρετῆ, ἡ ὁποία εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ἔβαλε φρέσκο νερὸ εἰς τὸ βάζο κ' ἐποπότητος μὲ φιλοκαλίαν τὰ ἄρθη : — Καὶ ποῖος σοῦ φταλεῖ; Μὴν πῆς τοῦ πηγαδιοῦ μ. π. ἄ, γιὰ νὰ μὴ σοῦ πῆ μ. π. οὐ. Μὴ λὲς ἄφρατα λόγια, γιὰ νὰ μὴν ἀκούς ἀπὸ τὰ ἴδια.

Ἀβραμῆς : — Μπῆ! καὶ χωρὶς αἰτία. Ἀν εἰξέρο γιατί, τοῦτες τὸ ἡμέρες, ἀπὸ παλγοβραῖο σὲ παλγοβραῖο μῶς πηγαινουν οἱ Χριστιανοί . .

Ἀρετῆ, διωμαζομένη τὰ φύγη ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάλτους, μὲ κελίαν : — Κι' ἀλήθεια, δὲν εἰξέροεις τὴν αἰτία; Ἐγὼ νὰ σοῦ τὴν πῶ: Εἶνε γιὰ τὸ παιδί πού ἐσφάξατε ἔς τὴν Κέρκυρα!

Ἀβραμῆς, μὲ ζασηρότητα, δομῶν πρὸς τὴν Ἀρετῆν : — Ἐμεῖς; ἐσφάξαμε παιδί; Καὶ πότε πήγαμε μεις ἔς τὴν Κέρκυρα;

Ἀρετῆ : — Ἐλα, μὴν κίηρης τὸν κουτό. Οἱ δικιοί σας, οἱ ἄλλοι Ὀβραῖοι πού εἶν' ἐκεῖ!

Ἀβραμῆς : — Ψέμματα! Οἱ Ὀβραῖοι δὲ σφάζουνε παιδιὰ! ὀτροί μας τὰ βγάνουνε, γιὰ νὰ μῶς κατατρέχη ὁ κόσμος!

Ἀρετῆ : — Ἐτσι ἔ; ἔτσι ἔ; Καὶ μὲ τί αἷμα, μάτια μου, ἐμάματε τοῦτο τὸ χρόνο τάξωμά σας; Μὲ τὸ αἷμα τοῦ παιδιοῦ, πού σῆς ἐστείλων ἀπὸ κεῖ-πέρα!

Ἀβραμῆς, τήνοικῶς : — Ναί, νὰ σὲ χαρῶ, μέσα σὲ κάτι βάζο τόσοσα! . .

Ἀρετῆ : — Ὅχι, ψέμματα! . . Δὲν κλέφτετε, παναπῆ, ἓνα χριστιανόκουλο κίη πού κοντιολογῆ ἡ Λαμπρὴ σας, καὶ δὲν τὸ τρέφετε μὲ κομμουνάρι καὶ σταφίδα . .

Ἀβραμῆς, ὡς ἄνω : — Γιὰ νὰ πῆν αἷμα . .

Ἀρετῆ, συνεχίζουσα : — Καὶ δὲν τὸ κυλάτε ἔπειτα μέσα ἔς ἓνα βαρέλι μὲ καρφιά, καὶ δὲ βουτᾶτε πανιά ἔς τὸ αἷμα του . .

Ἀβραμῆς, Ναί, νὰ σὲ χαρῶ, ἡμερικάνικα . .

Ἀρετῆ, συνεχίζουσα : — Καὶ δὲν τὰ καίτε, καὶ δὲ ρίχνετε ἀπὸ τὴ στάχτη τους μέσα ἔς τ' αἷμά σας! ἔ;

Ἀβραμῆς, μὲ πικρίαν : — Κᾶ, χά, χά! Παραμύθια!

Ἀρετῆ : — Ναί, παραμύθια! Γιατί, γιὰμὰ, τὰ λένε τόσοι ἀθρώποι μὲ πὸληψι καὶ μὲ γνώσι, παπάδες, γιατροί, καπε-

ταναίοι, και γιατί τὰ γράφουνε 'ς τις φυλλάδες και 'ς τις φημερίδες;

Ἀβραμῆς: — Ἐξέρεις γράμματα, Ἀρετή;

Ἀρετή: — Ὅχι!

Ἀβραμῆς: — Ἐχεις κἄνε μυαλό;

Ἀρετή: — Στοχάζουμαι!

Ἀβραμῆς: — Πάει καλά. Τό μου ἔχεις μυαλό, κἄνε μου τὴ χάρι νὰ μου πῆς: Ἐοῦ ξέρεις καλλίτερα τὸν κόσμο ἢ ὁ ἀφέντης σου ὁ σιδρὸς Κάρολος;

Ἀρετή: — Ἄν δὲ σφάλω... ὁ ἀφέντης μου.

Ἀβραμῆς: — Ἄ, γειά σου! Ἄν ἦτονε τὸ λουτὸν νὰ κἄνουμε ἐμεῖς οἱ Ὀβραῖοι τέτοια φριχτά πράγματα, δὲ θὰν τῶξερε καλλίτερ' ἀπὸ σένας ὁ ἀφέντης σου; Κι' ἂν τῶξερε, θάρχότανε μέρα-νύχτα 'ς τὸ σπίτι μας; και θᾶφανε και τὴ σόρα-μάρα σου; και θᾶ καθότανε 'ς τὴν τᾶβλα μας; και θᾶτρωγε ἀπ' οὐλά μας, ἀκόμα κι' ἀπὸ τ' ἄσπυμά μας; Ἐ; τὸ μυαλό ποῦ εἶπες πὼς ἔχεις, τί λέει γιὰ τοῦτο δῶ;

Ἀρετή: — Ἐξέρω κ' ἐγώ; Καλὸς και χρυσὸς ὁ ἀφέντης μου, μὰ μπορεῖ νᾶνε και Μασσῶνος. Τόσοι ἀφεντάδες εἶνε!..

Ἀβραμῆς: — Μπᾶ;! Κι' ἂν εἶνε Μασσῶνος, παναπῆ, δὲν τονε γνοιάζει νὰ πῆνη αἴμα;

Ἀρετή: — Ἐξέρω κ' ἐγώ; .. Πολλὰ λένε και γιὰ δαύτους... Ἐπειτα, νὸν τὰ λέμε και νὰ μὴ ξεροκοκινίζουμε... πρᾶγμα ποῦ δὲν κρύβεται και ποῦ τὸ ψιφιοῖζι ὁ κόσμος... μού φαίνεται πὼς τοῦ ἀφέντη μου τοῦ πονεῖ τὸ δόντι γιὰ τὴν κυρὰ σου. Και ἡ ἀγάπη, καμμία βολά, οὐλα τὰ παραβλέπει...

Ἀβραμῆς, σκεπτικὸς, στανίζει: — Ναι, ἡ ἀγάπη... Ἐστὶ θὰν τὰ παραβλέπεις και σύ, ἂν ἀιστανόσουνα τόση, ἕνα ψίχαλο, ἕνα νυχάκι 'ς τὴν καρδιά σου!..

Ἀρετή, γελᾷ: — Χά, χά, χά! Ἐλα, γειά σου, Ἀβραμῆ, φεύγω...

[*Ἀκούεται δυνατὸς ὁ κῶδων τῆς ἐξωθόρας.*]

Ἀβραμῆς: — Ἀκούς; ἢ καμμίνα τῶν Ἁγίων Πάντων! Ποῖος εἶνε; (*Κινεῖ πρὸς τὴν θύραν τοῦ σάβου, διὰ νᾶνοῖξῃ.*)

Ἀρετή, φεύγουσα: — Μὴν παίρνεις τὸν κόπο. Κατεβαίνω-τας, ἀνοίγω ἐγώ. Ἴσια-ἴσια θᾶ βγῶ ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ δρόμου, γιατί ἔχω κ' ἄλλο θέλημα 'ς τὴ γειτονειά. (*Ἀκούεται πάλιν ὁ κῶδων.* *Ἡ Ἀρετή φεύγουσα, φωνάζει:*) Ἀμέσως!

[*Μόνος ὁ Ἀβραμῆς, ἐξέρχεται εἰς τὸν προθάλαμον και κιντᾶ-ζει ἀμισθη, ἔπουν φυσίττεται ἡ εἰσοδος, διὰ τὸ ἰδῆ ποῖος θὰ κιντᾶ.*]

Ἀβραμῆς: — Ὁ Μανασῆς! Βρέ, καλῶς τὸ Μανασῆ!... Καλῶς τὸν ἀδερχοποιτό! Ἡρθες κηῖλος ἀπὸ τὴν Πάτρα;

Ἀδὲ σὲ περιμένα ἀκόμα... Γειά σου!... Ἐ, τᾶδέρφι! Πὼς εἶσαι ἔτσι;... Τί μου ἔπαθες;

[*Ἦνδρ' ὁμιλεῖ ὁλοθὲν ὁ Ἀβραμῆς, ἐμφανίζεται εἰς τὸν προθάλαμον ὁ Μανασῆς. Εἶνε ὡς 35 ἔτων, φορεῖ λιγὴν ἐνδυμασίαν μὲ μαστίχο, και κρατεῖ 'ς τὰ χέρια του μικρὰν βαλίτσαν. Ὁμοίως, φοβισμένος, κιντᾶει τριγύρω του και φαίνεται ὡς νὰ ζητῇ καταφύγιον. Παραβλέπει τὰς χεῖρας τοῦ Ἀβραμῆ, ποῦ τείνεται πρὸς χειρουργίαν, και εἰσβάλλει κατ' ἐπιθεσίαν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔπουν αἰντεῖ ἐξητηλημένος εἰς τὴν κρῶτην πολυθρόναν.*]

Μανασῆς, ἀσθμαίνων: — Νερό!... δόσε μου, νὰ ζῆς, μία κοῦπα νερό!...

Ἀβραμῆς, σπεύδων νὰ τοῦ γεμίσῃ ἕνα ποτήρι και νὰ τοῦ τὸ δόσῃ, ἐπιρροος και αἰτός: — Μὰ τί εἶνε; τί σοῦ στάθηκε;

Μανασῆς: — Τώρα... τώρα σοῦ λέω... (*Πῆνι:*) Ἄμε κάτου... νὰ διπλομαντιλώσης τὴν πόρτα, γιατί ἐγώ... δὲν εἶχα ἦπατα...

Ἀβραμῆς: — Ἄσε τώρα τὴν πόρτα... εἶνε καλά κλεισμένη ὅπως εἶνε!... Σ' ἐκνηγγισ κανέναν, μωρέ;

Μανασῆς, στερᾶζων και κάπως συντροχόμενος: — Τώρα σοῦ λέω, τώρα... Ἄνοιξε τὸ παρθεῖον, νὰ πάρω λίγο ἀέρα...

Τί μωροδιὰ εἶνε τούτη δῶ-μέσα; Θᾶ λιγαθυμῶσω... (*Ὁ Ἀβραμῆς ἀνοίγει ἕνα παρθεῖον.*) Ἀσᾶ! ἔτσι γειά σου!... Λεῖ-πουνε τᾶφεντικά;

Ἀβραμῆς: — Οὐλο!

Μανασῆς: — Ἐσὸν δὲν ἐβγήκες σήμερα ὄξω;

Ἀβραμῆς: — Τὴν ἀγῆ μοναχά.

Μανασῆς: — Και ποῦ ἐπῆγες;

Ἀβραμῆς: — Μὰ... ἐδῶ, ἕνα-γύρο...

Μανασῆς: — Στὴν Ὀβραϊκή; 'ς τὸ Γέτο;

Ἀβραμῆς: — Ὅχι!

Μανασῆς: — Δικούς μας εἶδες;

Ἀβραμῆς: — Κανέναν. Κυριασῆ, βλέπεις, δὲν ποροβγαίνουνε. Μὰ γιατί μὲ ρωτᾷς;

Μανασῆς: — Λέ σοῦ μίλησε κανεὶς ἀπὸ τούτους-ἐδῶ;...

Ἀβραμῆς: — Ρωμῆς; Ὅχι... Μὰ γιατί...

Μανασῆς, διακόπτι: — Ἄ, κακόρκε! Δὲν εἰξέρεις τὸ λουτὸ πὼς οἱ Χριστιανοὶ ἀρχινίσανε νὰ βαροῦνε τοὶ Ὀβραῖους;

Ἀβραμῆς, ἐπιρροος ἀναηλεῖ: — Κ' ἐδῶ; ἰ τὰ καλά τῶν Κορφῶν;

Μανασῆς: — Ναι, ναι. Τὰ καλά τῶν Κορφῶν!

Ἀβραμῆς: — Τρομάρα μας!

Μανασῆς: — Ἄκου νὰ 'ς τὰ πῶ... Τὴν ᾠρα ποῦ ἐμπροκαρξίζουνα ἀπὸ τὸ παρόρο, μάλις ἐπάτησα γῆς, — κ' ἐπερῶσαμε μὲ φουρτούνα! ἔβγαλα τὰ μελαχρόνια μου! —

δύο-τρεις άθροιστοι, λαϊκοί 'κανασιή, ώς' αυτούς που σεργιανίζανε 'ς τ'ό Μώλο, μ' έγνοιάσανε. «Ήνεν ο Μανασής — τς' άκοπια νά λένε, — ό δουλος του Χάρι του Τεντέσκου». Πάει καλά! έγω είμαι! Δέν έβαλα κανένα κωκό με τό του μου, ούτε που έκαμα κανένα φωνικό για νά κροβήθωμαι.

Άβραμής, ειρωνειώς : — 'Κού; Θεός φυλάξει!

Μανασής : — Πάω πάρα-κάτω, με τη βαλίτσα 'ς τ'ά χέρια, κι' άκούω από πίσω μου φωνές: (Μιμείται:.) «Χαναταίο! έ, Χαναταίο!...» Τί 'παναπή τουτο 'δω; Χαναταίο; Άλαιριά-στηκα. Κι'άρχινισα νά προσβατώ γλιγορότερα... Νά σου τότενες δύο-τρεις άλλοι λιώτηδες, σγαρίλοι, και μου πέφτουνε από μπροστά. «'Ε! μου κάνουμε για πού;» — «Γιά πού; για τό σπίτι...» — «Κι' από πού, νάχουμε καλό ρώτημα;» — «'Από πού; από την Πάτρα, μάτια μου! μ'έστειλε μέσα 'ς τη βαλίτσα;» — «Τί έχω μέσα 'ς τη βαλίτσα; τ'ά ρουχά μου, την άλλαξιά μου.» — «'Ας τα αυτά!» — «Ποία;» — «'Ας τα, παληοβραίο!»

Άβραμής : — Χρ! όρίστε.

Μανασής : — Πήγαινα έγω, από δίπλα μου 'κείνοι... Οι τρεις γνήριανε δξη, οι έξη δέκα, οι δέκα είκοσι. Μπουλοδύα από πίσω μου! Και φωνές;! (Μιμείται:.) «'Ε! έ! Χαναταίο!» Αμα κατάλαβα τέτοιο πράγμα, δέν έδινα άλλο άπάντησι και τραβάγα μπροστά και γλίγορα... Σεμάκωνα... Κ' εκεί που έλεγα πιά πώς εγλύτωσα, νά σου μπροστά μου ένας Νοματάρχης και δύο χωροφυλάκοι.

Άβραμής : — 'Εδω σέ θέλω!

Μανασής, σηκώνεται : — Τότενες τ'ά χρειάστηκα! «'Εϊστα 'Εβραϊός, κύριε;» μου κάνει ο Νοματάρχης. «'Οσχε, κύριε, του λέω, είμαι Ίουδαϊκής!» — «'Οχι Γιάνης, μου κάνει, μόνο Γιαννάκης. Πολύ καλά! Τά παιδιά από 'δω. — και μου δείχνει τσοι χωροφυλάκους, — θά σέ συνιροφέρωνε ως τ'ό σπίτι.» Τί λέω-λέει; Μά χωροφυλάκους έγω θά πάω 'ς τό σπίτι; Και τί έκαμα;... «Κύριε Νοματάρχη, του λέω, έγω δέ θέλω κουτωδιά. Άσε με, νά σέ χωρῶ, νά πάω 'ς τη δουλειά μου από τ'ά λαθουροκάντωνα, χωρίς νά με πάρη μωρωδιά κανέναν.» — «'Οχι, λέει, τ'ά πνεύματα είνε 'ξη μ'έ ν'α και δέ σ' άφίνω. Μπορεί νά σέ βαρέση κανέναν κ' έχω εδύνη.» Τί νά κάμω;

Άβραμής : — Τί νά κάμης, καφερέ μου Μανασή!

Μανασής : — Όμπρός έγω, όπισω οι χωροφυλάκοι... 'Α! τό φόβο που είχα, ως που νάγναντέψω την πόρτα μας, άλλο πράγμα! Η φουρτούνα που τραβήξα 'ς τό πατόρω, δέ μ' έλυωσε, όχι, και δέ με τσάλασε τόσο!... Και με κωτιάζανε

ούλοι με κείτι άγρια μάτια; 'Ελα, Μωσέ μου και Λαβή!... Είγνε η ψυχη μου άναποδα!... Κ' έδω που έφτασα άκόμα, κ' έλαγα πώς θά μάνοίξη ένας άδρεφός, νά ιδω τελοσπάντων ένα μούτρο φιλικό, άνοιγμα ή πάρατι και παρουσιάζεται μπροστά μου επάνη ή άναγελάστρια, ή 'Αρετή!...

Άβραμής : — Για την καλή σου τύχη κ' έρτούνη!... 'Ε, ως είναι!... Όμως ώς' όσα μου είπες, εξαπάλησι πώς άε σ' έβάρησε κανέναν...

Μανασής : — Μπρόβο σου! 'Ηθελες, γιαμά, και νά με βαρέσουνε;... Και θάρτανι έδω ζωντανός;... Ένας νάκανε την άσχη νά ρίξη μία λεμονόφλουδα, θά με σκοτόνουνι τόν κομποροίση!... Τ'ά πνεύματα είνε, λέει, 'ξημμένα δέν άκούς; Οι Χριστιανοί, 'ς ούλα τ'ά μέρη, τάχουνε τώρα με τς' 'Οβραϊούς. Και γιατί νάν τ'α τραβάμε 'μεις ούλα τουτα- 'δω; Γιατί, λέει, 'ς την Κέρωρα βρέθηκε σκοτωμένη μία κοπελλούλα, που δέν είξερε ως τούτη την ώρα κανέναν (μωρῆ με τ'ά δάκρυλα:) άν ήτανε Χριστιανοπούλα, άν ήτανε 'Οβραϊοπούλα, άν τή σκοτώσανε Χριστιανοί... Τί είνε;!

[Διακόπτεται έντρομος. Την στιγμήν επάνη άκούονται έξω εις τόν δρόμον ποδοβολητός άλόγων και γαργίσματα.]

Άβραμής, έντρομος : — Μάννα μου!... Τρέχουνε καβελ-λαροί!...

Μανασής, ξαλλος : — Θά χτυκοδύναι 'ς την 'Οβραϊκή! Οι Χριστιανοί θά κάμουνε γουροδύσι 'ς τό Γέτο!

Άβραμής : — Στο Συναγώ!...

['Ο ποδοβολητός σταματ' άπίσω από τό σπίτι. Συγχρότως άκούεται σφαιρίτρα.]

Μανασής : — Σταματήσανε 'ς την πόρτα μας! 'Εμῶς γυρεύουνε!!

Άβραμής : — Μάνα μου!!!

[Στέκονται μειωροί, άναποφάνιστοι, και χαμηλώνουν ός νά φοβήνται μή τους ιδοθν από τ'ά παράθυρα. Άκούται παραιστα-μένος κωδωνισμός εις την θύραν, και συγχρότως σφαιρίτρα.]

Μανασής { Συγχρότως, όρμώνας νά φέρον τρομαγμένοι

Άβραμής } πρὸς την πρότην δεξιὰ θύραν : — Ού!

[Πρώτος φθάνει και έξέρχεται ο Μανασής. Άλλ' άμέσως στρεφόμενος, προτείνει τας χείρας και έμποδίζει τόν καισίπιν του ερχόμενον Άβραμην.]

Άβραμής, προσπαθεί νά περέση : — Άσε με!

Μανασής : — 'Οχι πήγαινε πρώτα νά ρίξης μία ματιά από τό παρεθύρι.

Άβραμής : — Πήγαινε 'σύ.

Μανασής : — 'Οχι, έού θά 'κῆς! (Τόν σαφώζει πρὸς τό

παράθυρον καὶ στέκεται παρὰ τὴν θύραν, περιμένων. Ἐν τῷ μεταξὺ, τὸ κωμῶδες κινεῖται ἀνεπιτόμως. Μὲν μινίας προφυλάξας, ὁ Ἀβραμῆς ἀποφασίζει τελοσπάντων νὰ ριπῆ ἐν βλέμμα ἀπὸ τοῦ παράθυρον.]

Ἀβραμῆς, κινεῖων τὸ μίσιπόν του καὶ ἐπιστρέφων ἀμέσως πρὸς τὸν Μανασῆν: — Μπα! μπα! μπα! Τ' ἀφεντιὰ μας εἶνε!... Ἀπὸ τὸ φόβο μου, καλέ, τὸ ξαστόγησα πῶς βγήκανε περιπατο καβάλλα!... Ὁ γέρος, ἡ σόρα - Ραχέλα καὶ ὁ σιῶρ Ἀλέξανδρος. Οἱ τρεῖς! (Ἐξέρχεται, τρέχων, ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάλθους.)

Μανασῆς: — Φοβηταῖορη! Τρέχα νόνοξης καὶ νὰ μπάσης τάλογα!... (Μίνος εἰς τὴν σκηνὴν ἐν τῷ μεταξὺ, καὶ χαμογελῶν ἀκόμη διὰ τὸ πάθημά των, τοποθετεῖ τὸ ποτήρι μὲ τὸ ὅποιον ἤπιε πρῖν, σηκώνει τὸ καπέλλο του καὶ τὴν βαλλῆσαν του, καὶ στέκεται ταπεινῶς παρὰ τὴν θύραν τοῦ βάλθους, ἐνῶ ἀκούονται τὰ βήματα τῶν κυρίων του ποῦ ἀνεβαίνουν.)

Ραχῆλ, ἀπὸ μέσα, ἐνῶ ἀναβαίνει τὴν σκάλαν, γελαστῆ καὶ φαιδροτάτη: — Ὁρεβουάρ! μὴν ἀργήσετε! (Ἐμφανίζεται εἰς τὸν προθάλαμον καὶ προχωρεῖ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν αἴθουσαν. Φορεῖ ἀμαζόνα καὶ ψηλὸ καπέλλο. Εἰς τὸ χέρι καίμεται. Εἰκοσιδύο ἐτῶν, μελαχροινή, ὄμορφη. Ὁ Μανασῆς σκύταται ἔμπρὸς της ὡς τὸ πάτωμα.) Μπα! ἤλθες, Μανασῆ;

Μανασῆς: — Ὅτι ἐφτασα, κυρά μου.

Ραχῆλ, μὲ καλωσύνην: — Ἐκαμες καλὸ τοξεῖδι;

Μανασῆς, μὲ μορφασμόν: — Ἔτσι κ' ἔτσι, κυρά μου... Φουρτούνα...

Ραχῆλ, μειδιῶσα: — Φέρονεις τοῦλάχιστο καλὰς εἰδήσεις;

Μανασῆς: — Ποῦ καλὰς, κυρά μου.

Ραχῆλ: — Μαράβο. Πήγαυε λοιπὸν τώρα ἔς τὸ μετζάο, νὰ σὲ ἰδῇ ὁ πακίτης. Νὰ τὸν βοηθήσης κηόλα νὰ ξαλλάξῃ, γιὰ σου!

Μανασῆς: — Τς' ὀρισμούς σου, κυρά μου. (Ὅλο ἔνωπλι κινεῖται.)

Ραχῆλ, προχωροῦσα, ἐνῶ ὁ Μανασῆς ἐνωμάλματα νὰ δεξιῶν: — Ἄ! τί μυρίζε ἐδῶ; (Μένεινται ἀμέσως ἐν ἀθῆ.) Μανιάλιες! (Τρέχει πρὸς τὸ ἀνθοδοχεῖον προχωρῆς.) Ἀπὸ τοῦ κυρίου Δεσούλα ἐστειλενε αὐτὰ τὰ λουλούδια;

Μανασῆς, ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάλθους: — Ποῖα;... Ἄ! Δὲν εἶξέρω, κυρά μου, δὲν ἤμουνα ἐγὼ ἐδῶ.

Ραχῆλ: — Κατεβαίνοντας, στείλε μου ἄω τὸν Ἀβραμῆν.

Μανασῆς: — Ἀμέσως! (Ἐξέρχεται.)

Ραχῆλ, μόνη: — Ἄ, τί ἄρωα! (Παύσει τὰ ἄρθρα, τὰ περιεργάζεσθαι καὶ τὰ μυρίζε μὲ ἡδονάσθαι. Ἐπειτα, προσκίθει νὰ τὰ κωμῶδη ὅσον ἐπιτορᾶ ὀρισμῆται εἰς τὸ ἀνθοδοχεῖον.)

Ἀβραμῆς, εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας τοῦ βάλθους: — Μάλισια, κυρά μου. Ἀπὸ τοῦ κυρίου Δεσούλα τὰ στείλανε. Ὅτι τάφερε ἡ Ἀρτη... Εἶνε, λέει, τὰ πρῶτα - πρῶτα ποῦ ἀνοίξανε τοῦτο τὸ χροῖον ἔς τὸ δέντρο τους, καὶ ὁ σιῶρ - Κάρλος ὁ ἴδιος τῶκοψε μὲ τὸ χέρι του γιὰ τὴν εὐγενία σας. Ἔτσι νάχω ζωή, κυρά μου.

Ραχῆλ, μειδιῶσα: — Καλά. Πετόξου τώρα μὰ στιγμὴ ἔς τοῦ κυρίου Δεσούλα, καὶ πῆς πῶς ἐγυρίσαμε καὶ τοὺς περιμένουμε... Ἀκούς; Ἄν εἶνε ἐκεῖ ὁ κύριος Κάρλος, τότε παρακαλῶ νὰ ἔλθῃ ἀμέσως. Γρήγορα!

Ἀβραμῆς: — Τς' ὀρισμούς σας! (Ἐξέρχεται βιαστικὰ διὰ τῆς πρώτης δεξιᾶς θύρας.)

(Μίνος ἢ Ραχῆλ, πηγαίνει ὡς τὸ παράθυρον καὶ βλέπει μίαν στιγμὴν ἔξω. Ἐπειτα κινεῖ πρὸς τὴν δευτέραν δεξιᾶς θύραν, προφανῶς διὰ τὴν ἀλλάξῃ φόρεμα. Ἄλλ' ἐνῶ εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς, εἰσορμᾷ ἀπὸ τὴν πρώτην δεξιᾶς θύραν ὁ Ἀβραμῆς, κρατῶν ἀδην ἀνοικτήν.)

Ἀβραμῆς: — Ὁ κύριος Κάρλος! Πήγαυα ἐγὼ, κ' ἐρχόταν ἡ εὐγενία του. Ἀπαντηθήκαμε ἔς τὴν πορτοῦλα...

(Ἀπὸ τὴν πρώτην δεξιᾶς θύραν εἰσέρχεται ὁ Κάρλος Δεσούλας. Ἔστ' ἄνω 28 ἐτῶν, ξανθός, συμπαθητικός, μὲ γυνάικα. Φυσιογνωμία καὶ περιβολὴ ἐντελῶς ἀριστοκρατικὰ. Κοστοῦμι ἀνοικτοῦ χρώματος. Ὅντε κόσμημα, οὔτε ἄρθος.)

Κάρλος, εἰσερχόμενος: — Δὲν ἐπεριμένα, βλέπετε, νὰ μὲ φανάζετε. Σὰς ἀκουσα ποῦ γυρίσατε, καὶ νὰ με! (Ὁ Ἀβραμῆς διακλίνεται καὶ ἐξέρχεται.)

Ραχῆλ, μειδιῶσα, τὸν χειρετᾶ μὲ τὸ ψηλὸ της καπέλλο. Ἐπειτα τοῦ δίδει τὸ χέρι της, τὸ ὅποιον ὁ νέος φιλεῖ: — Ἐλάτε λοιπὸν νὰ σὰς εὐχαριστήσω γιὰ τὰ θεαμάσια αὐτὰ λουλούδια ποῦ μοῦ στείλατε...

Κάρλος: — Σὰς ἄρεσαν;...

Ραχῆλ: — Ἄ, δὲ λέγεται! Τρέλλα!... (Μυρίζουσι τὰ ἄρθρα.) Τὸ κωμῶδη τὸ τριαντάφυλλο, ὁ βασιλικὸς τῶν λουλουδιῶν, αἱ θὰ πῶσαν μνηστικὰ ἔξω τὸ μεγαλειῶ! Ἀπόνα φύλλο μόνο τῆς μαγιάλιας κάνας ὀλόκληρο ἐκατόμυλλο, κ' ἕνα λουλούδι μοναχὸ ἐπιδοῖάζει περισσότερα κ' ἀπὸ ἕνα ροδόκηρο τοῦ Ἀπριλῆ! «Νόστος καὶ κρόκος, κάλαμος καὶ κινάριον, μετὰ πάντων ξύλων τοῦ Αἰβάνου.» Ψέμματα;...

Κάρλος: — Ἀλήθεια... «Σμύρνα Ἀλώθ, μετὰ πάντων πρώτων μύρων!»

Ραχῆλ: — Κότταξε! Τί πλοῦτος, τί γιγάντωμα, τί ἀφθονία!... Ἔτσι μάρσσουν καὶ τὰ λουλούδια, καὶ οἱ ἀνθρώποι, καὶ οἱ ψυχές, καὶ τὰ αἰσθήματα. Κίετα τέλειο, μεγάλα, ὁλόκληρα. Μὲ τὰ σαρκώδη φύλλα της, τὰ τεράστια, ἡ μινώ-

λια δίνει τὴν ιδέα ἐνὸς ὠραίου ἀνθρώπου ποῦ θάταν γίγαντας ἔς τὸ σῶμα, καὶ μετὰ τὴν δυνατὴ αὐτῆ εὐωδία ποῦ σκορπίζει σὰν ἀπέθαντο ἀκτινοβόλημα, φέρνει ἔς τὸ νοῦ τὴ Μεγαλοφυΐα. Ψέμματα;

Κάρολος: — Ναι... Δὲν ξέρω ὅμως ἂν παρατηρήσατε, πὺς ἔς τὸ τέλος, ἢ γλυκεῖα αὐτῆ μυρωδιὰ ἀφίνει σὰν ἕνα κατακάθισμα πιπρῶ, μελαγχολικῶ, θλιβερό...

Ραχήλ: — Ἀλήθεια, εἶνε κατὰ περιέργου. (Μυρίζουσα ἕνα ἄνθος.) Ἀρχίζει μὲ μιὰ χαρούμενη εὐωδιά, ποῦ θὰ ταίριαζε σὲ φωτοπλημμυρισμένη σάλα χοροῦ, καὶ τελειώνει μὲ μιὰν ἄλλη, θρησκευτικὴ θὰ τὴν ἔλεγα, ποῦ θὰ ταίριαζε καλλίτερα σ' ἐκκλησία.

Κάρολος: — Ἡ σὲ κοιμητήρι... Τὸ καταλαβαίνει κανεὶς πὺς αὐτὴ ἡ εὐωδία, ποῦ τοῦ δίνει ἔς τὴν ἀρχὴ τὸση μέθη, μορφεὶ ἔπειτα, σιγὰ-σιγὰ, νὰ τοῦ δώσῃ τὴ νάρκη, τὴ νέκρωσι, τὸ θάνατο...

Ραχήλ, ἔξαφνα καὶ ζωηρά: — Ἀλήθεια, θάταν μιὰ ὠραία αὐτοκτονία, νὰ κατακλεισθῆ κανεὶς σὲ μιὰ καμαρούλα μὲ τὰ τρεῖα αὐτὰ λουλούδια, καὶ νὰ ξεπλωθῆ δίπλα τους ἔς ἕνα διβανάκι, ἀφοῦ λύσῃ πρῶτα τὸ χρυσογόνομα αὐτό, ποῦ ἐμποδίζει τὸ θάνατο νὰ ξεπεταχθῆ ἀπὸ μέσα.

Κάρολος, γελῶν: — Δὲν πιστεύω νὰ τῶχετε ἔς τὸ νοῦ σας;...

Ραχήλ: — Ἐγώ; Ὅχι βέβαια! Νὰ σὰς πῶ τὴν ἀλήθεια, δὲν εἶμαι καὶ πολὺ δυσανεκτικὴ ἀπὸ τὴ ζωὴ. Ἰσκαίνει αὐτὸ τοὺς ἀγαπῶ, μὲ ἀγαπῶν... τὸ ξέρω! Δὲν πρέπει νὰ γυρῶ αὐτοὺ περισσότερο, ἔ;

Κάρολος, μὲ κάποιαν ἀμνηστίαν: — Φυσικά!...

Ραχήλ, ἀλλάζουσα διαστάς ἦθος, ὡς διὰ μὴ προχωρήσῃ αὐτὴ ἡ ὁμιλία: — Ἀλήθεια, θὰ γλῆθῃ καὶ ἡ μαρμιά σας ἀπῶνε;

Κάρολος: — Δὲν τὸ παρῶ... Ἐτοιμάζεται γιὰ τὴν Ἐκκλησία.

Ραχήλ: — Τώρα;!

Κάρολος: — Ναι. Ἀπόψε, γιὰ μᾶς, ἀρχίζει ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα. Σὲ λίγο θὰ κτυπήσῃ ἡ μεγάλη κομπάνα γιὰ τὰ Νυμφία...

Ραχήλ: — Ἄ, ναι, θυμᾶμαι, ἀπὸ πέρου. Ἦταν ὅτι πρωτογλῆθα ἔς τὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὴν Ἑλβετία, καὶ μοῦσκαμε ἐντόπισσι, γαίτῃ μοῦ θύμισε τὰ μικρὰ μου χρόνια... Ἔβνε πένθημη αὐτὴ ἡ βραδινὴ κομπάνα. Ἀλήθεια; (Μιμῆται.) Ντάν... Ντάν... Ντάν...

Κάρολος, μὲ κίημα ἀποτροπῆς: — Ἄ, μοῦ κάνει κακῶ...

Ραχήλ: — Καὶ οὔτε; Δὲ θὰ πάτε σὲς ἔς τὴν Ἐκκλησία;

Κάρολος: — Ὅχι... ναι... ἀργότερα... Δηλαδή ὑποσχέ-

θημα τῆς μαρμιάς νὰ τὴ συνοδεύσω, ἢ τοῦλάχιστο νὰ πάω νὰ τὴν πάρω... Θὰ ἴδωμε.

Ραχήλ: — Ὅπωςδήποτε, ἐμένα θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε μιὰ στιγμή νὰ πάω νὰ βγάλω αὐτὸ τὸ γελῶτο φουστάνι...

Κάρολος: — Τὴν ἀμαζόνα σας λέτε;... Ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ σὰς ἔβλεπα εἶσι ὅλη τὴ βραδυὰ...

Ραχήλ, γελῶσα: — Ἄ, ναι! Στοιχηματίζω πὺς θὰ μοῦ πῆνε, ὅτι ποτὲ οὐδὲ μὲ εἶδατε πὺς ἄμορφη! ἔ; Ὅπως μοῦ τὸ λέτε γιὰ κάθε νέο φόρεμα ποῦ βλέπετε... Ἄς εἶνε ὅμως! Δὲ θὰ σὰς πάρω αὐτὴ τὴ χάρι. Πιστὸν μὲ στιγμή καὶ ὄρεβουάρ.

Κάρολος: — Ὅπως θέλετε.

Ραχήλ, διευθετουμένη πρὸς τὴν δευτέραν δεξιὰ θύραν: — Ἄ ναι! ἀνεβαίνουν ὁ παπάκης καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. Θὰ ἔχετε συντροφιὰ.

[Ἡ Ραχήλ ἐξέρχεται. Σχεδὸν συγχρότως εἰσέρχονται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάθου, ὁ Σαρμουήλ Χάρης Τεδέσκος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. Ὁ Σαρμουήλ εἶνε ὠραῖος γέρος, μὲ νεανικὸν σῶμα, μὲ ἀφθονὰ μαλλιά καὶ μὲ μεγάλῃν λευκὴν γενειάδα. Φορεὶ δλόμαυρα ροῦχα καὶ χρυσοῦ γυαλιὰ τῶν αὐτιῶν, τετράγωνα. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶνε νέος, μᾶλλον παρὺς, στρογγυλοπροσώπος, ἀνοιχτῆς φροσιγωγίας, διαχτυκός. Ἐαὐτὸν μοσαιοῦσκα. Ἐνδομασία ἀνεκτιθήδεντη. Κίσκερῶμενοι, χαιρετοῦν μ' ἐμπροσθίως χειραγίας τὸν Κάρολον.]

Σαρμουήλ: — Ἄ, ἐδῶ εἶσθε; Τί καλά!

Ἀλέξανδρος: — Ἰσα-ἰσα ποῦ ὁ πατέρας ἤθελε συντροφιὰ γιὰ κανένι σάικα. Θὰ πάρωμε μᾶζι τὸ τοῦτ;

Κάρολος: — Ἐόχουριστος. Ἦδὲς ἐπῆγε λαμπόν, κύριε Χάρη, ἢ καμῖλλα σήμερος; (Κάθηται καὶ οἱ τρεῖς.)

Σαρμουήλ: — Χρὶ εἶται κ' εἶσαι... Μοῦ φαίνεται πὺς θὰ εἶνε ἡ τελευταία φορά. Ἄν ἔχη ὄρεξι ἡ Ραχήλ, ὅς πηγαίνει μὲ τὸν Ἀλέξανδρο. Ἐγὼ, παιδιὰ μου, ἐγάρωμαι πᾶ. Μὲ κουρῶζει ἰάλογο. Ἐγὼ τῶρα θέλω τὴν ἀκροῦλα μου, τὴν ἰσοχία μου καὶ τὸ σάικα μου. (Ἀποφρετὸν τὸ κοῦτι τοῦ σιακιοῦ καὶ παρατάσσει τὰ κομμάτια.)

Κάρολος: — Εἶμαι ἔς τὰς διαταγὰς σας... Ἄς εἶνε ὅμως, τῆς κυρίας Ραχήλ τῆς ἀρέσει καλλίτερα νὰ τὴ βάζετε ἔς τὴ μέση πιπέτης καὶ ἀδελφός. Ἐχει ἕνα καμῖρι μᾶζι σας!

Σαρμουήλ: — Δὲ βαρύνετε!... Κύριε Δεσφῶ, σὰς παυλῶ τὸ ἄλογό μου.

Κάρολος: — Τοῦ σκοταῦ;

Σαρμουήλ: — Ὅχι, τὸ ἀληθινό. Τὸ ἀγαράζετε; Ἐτσι θὰ παρουσιάσατε κάλου-κάπου νὰ μὲ ἀντικατασταίνετε σὲς ἔς τὴν ἰσχυρὴ ἀπολαυθία τῆς Ραχήλ.

Κάρολος, γελῶν καὶ πληρωῶσαν τὸ κῆθισμά του ἔς τὸ τραπέζι τοῦ σιακιοῦ: Ἐρῶ κ' ἐγὼ; κα' αὐτὸ μορφεὶ νὰ γίνῃ. (Παύσκει.)

Ἀλέξανδρος: — Ἀλήθεια, κύριε Δεσύλα, σᾶς συγκαίρω γιὰ τὸ «Ἄσμα Ἀσμάτων» ποὺ ἐδημοσιεύσατε ἔς τὴν «Κυψέλη»
Κάρολος: — Δὲ βαρύνετε!

Ἀλέξανδρος: — Ἄ, ὄχι! Σοφὴ καὶ χαριτωμένη μετάφρασις ἀληθινά...

Κάρολος: — Ἔτσι τὴν ἔκαμα, γιὰ γούστο δικό μου. Δὲν εἶχα κανένα σκοπὸ νὰ τὴν τυπώσω, ἀλλὰ μοῦ τὴ ζήτησαν μὲ τόσο ἐπιμονή...

Ἀλέξανδρος: — Καὶ θὰ εἶχατε βέβαια ἕπ' ὄψει σας τὴν μετάφρασι τῶν Ἑβδομήκοντα...

Κάρολος: — Καὶ τὴ μελέτη τοῦ Ρενάν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Δαβῖκος μ' ἐβοήθησε πολὺ. Ἄ, ξέρετε καλὰ ἑβραϊκά ὁ ἀδελφός σας.
Σαμουήλ: — Ναι, ὁ γιός μου εἶνε ὁ μόνος Ἑβραῖος ἔς τὸν τόπο μας, ποὺ σπούδασε τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων του.

Ἀλέξανδρος: — Τῶν «προγόνων» του... καλὰ! Ἄς λέμε ἔτσι, γιὰ κατὶ νὰ λέμε. Γιατί τόσο καταγόμαστε καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαάκ, ὅσο καὶ ὁ κύριος Κάρολος Δεσύλας ἀπὸ τὸν Ὅμηρο κ' ἀπὸ τὸν Περικλέα.

Κάρολος: — Ἔτσι μοῦ φαίνεται καὶ μένα.

Σαμουήλ: — Ὁ Ἀλέξανδρος τὰ λέει αὐτὰ γιὰ νὰ δικαιολογῇ τὴν ἀδιαφορία του. Ἀλλὰ ἀπ' ὅποιους καταγόμαστε, ἢ ἀλήθεια εἶνε πὼς ἡμεῖς εἴμαστε Ἑβραῖοι καὶ ὁ κύριος Δεσύλας (παῖζων): — Ὁ ρ ο υ ᾶ, μία! — Ρωμῆός!

Ἀλέξανδρος: — Ὅχι! Ἡ ἀλήθεια εἶνε πὼς ὅλοι μας ἐδώ-μέσα εἴμαστε Ἕλληνες. Πολίται Ἕλληνες. Μὲ τὴ διαφορά πὼς ὁ κύριος Δεσύλας ἀκολουθεῖ τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς τὴ θρησκεία τοῦ Μωϋσῆ.

Κάρολος, μειδιῶν: — Ἄκολουθοῦμε, εἰπάτε;... Μοῦ φαίνεται πὼς ἀληθινά, δὲν ἀκολουθοῦμε καμμία...

Σαμουήλ, παῖζων: — Δὲν ἐπήγατε κ'εὶ καλὰ... φυλαχθῆτε! Ὁ ρ ο υ ᾶ, δύο! — Ναι, ὁ Δαβῖκος ὅμως ἔχει κάποιες διαφορετικὰς ἰδέας ἀπὸ ἡμᾶς. Θὰ τὸ παρατηρήσατε, κύριε Δεσύλα. Αὐτὸς δὲν εἶνε σάν τὸν Ἀλέξανδρο, οὔτε σάν τὴ Ραχήλ, καὶ... οὔτε σάν ἐμέ.

Κάρολος: — Ἀλήθεια. (Παῖζων.) Ὁ ρ ο υ ᾶ κ' ἐγὼ! — Ὁ Δαβῖκος θυμίζει περισσότερο τὸ σπτό τοῦ Ἐσαγγελίου: «Ἴδὸς ἀληθῆς Ἰσραηλῆτις ἐν ᾧ ὄδλος οὐκ ἔστι.» (*Ανοῖται ὁ κόδων τῆς ἐξωθύρας.)

Ἀλέξανδρος: — Ἴσως φταίει καὶ τὸ ὄνομα. Ἐμένα ὁ νομός μου μ' ἐβγαλε Ἀλέξανδρο. Ὄνομα πιδ κοσμοπολιτικὸ, ἔ;... Τὸν ἀδελφό μου τὸν βγάλανε Δαυῖδ. Ἄ, νὰ τος κηῖλαί! [Ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάλθους εἰσέρχεται ὁ Δαυῖδ Τεῖδεκος. Ἦναι μελαγχρινός, μὲ γενάκια, τόπος Ἑβραίου. Μαῦρα ρούχα, ἀκομμά

καὶ σαβαρά. Ἦναι βλοσυρός. Χαίρετ' ἔμ ψυχρότητα τὸν Κάρολον καὶ στένεται ὀρθὸς ἐπάνω ἀπὸ τὸ σκάκι. Βραχεῖα σιγή.]

Ἀλέξανδρος: — Ἀκούς, Δαβῖκο, τί λέει ὁ κύριος Δεσύλας; Ὅτι εἶσαι ὁ ἀληθῆς Ἰσραηλῆτις, ἐν ᾧ ὄδλος οὐκ ἔστι.

Δαυῖδ: — Εἶμαι καὶ φαίνομαι. Ὁ ἀληθῆς Ἰσραηλῆτις, μάλιστα. Ἀγαπῶ ὅπου μάγαποῦν, καὶ μισῶ ὅπου μὲ μισοῦν. Ἀλλὰ οὔτε ἀγαπῶ ποτὲ περισσότερο ἅπ' ὅσο μάγαποῦν, οὔτε μισῶ περισσότερο ἅπ' ὅσο μὲ μισοῦν: Ὁφθαλμὸν ἀντι ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντι ὀδόντος. (*Ἐξαφνα, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν πατέρα του, μὲ κάποιαν συγκίνησιν εἰς τὴν φωνήν:) Πατέρα! ἀλήθεια λοιπὸν σ' ἐδιώξαν ἀπὸ τὴ Λέσχη, καὶ δὲ μοῦ εἶπες τίποτα;

[Ἐκπληξίς. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἡ σκηνὴ ἀρχίζει νὰ σκοτεινιάσῃ.]

Σαμουήλ, παραγμένος: — Μ' ἐδιώξαν... τί λέξι μεταχειρίζεσαι!... Ὅχι δηλαδὴ... δὲ μ' ἐδιώξαν οἱ ἄνθρωποι.

Δαυῖδ: — Ἀλλὰ τί;

Σαμουήλ: — Ἀλλὰ μὲ παρακάλεσαν ἀπλῶς... νὰ μὴν πηγαῖνο τοῦτες τίς ἡμέρες... γιὰ τὸ ἀσιανδάλιστο... ἐπειδὴ, λέει, οἱ χριστιανοὶ εἶνε ἐρεθισμένοι... ἔ, μὴν τύχη καὶ βρεθῆ κανένας τρελλός καὶ μοῦ κάμῃ καμμία προσβολή...

Δαυῖδ, αἰρωνικῶς: — Ἄ! ἐφρόντισαν γιὰ τὴν ἀξιοπρέπειά σου. Τοὺς εὐχαριστοῦμε!... Τὸ Γιάκωβο ὅμως τὸ Λεβῆ ἔμαθα πὼς τὸν ἐβγαλαν μὲ σπρωξιές.

Σαμουήλ, τρέμων: — Δὲν ξέρω πὼς ἐβγαλαν τὸ Γιάκωβο τὸ Λεβῆ, ἐμένα ὅμως μοῦ φερθήκανε μὲ τὴ μεγαλῆτερη εὐγένεια.

Δαυῖδ: — Καὶ ποῖος σᾶς ἔκαμε αὐτὴ τὴν πρότασι;

Σαμουήλ: — Ὁ Πρόεδρος ὁ ἴδιος... καὶ ὁ Ἐπόπτης...

Δαυῖδ: — Χρὶ! Γιὰ τὸ «εὐχαριστῶ», ποῦ δὲν τοῦ πουλήσαμε τὸ σπῆτι. Μὰ περιεργὸ πρᾶγμα νὰ μὴ μᾶς ἴητε τίποτα ἡμᾶς, ἀπὸ πῆς τὸ βράδυ.

Σαμουήλ: — Δὲν ἤθελα, παιδιὰ μου, νὰ σᾶς ταραξῶ. Ἔκαμα τὴν ἀπόφασί μου, νὰ κἀνοῦμαι τάπογιώματα ἔς τὸ σπῆτι καὶ νὰ παίζω τὸ σκάκι μου μὲ κανένα φίλο... ἔ, ὡς ποῦ νὰ περάσουν ἑποῦτες ἢ ἡμέρες καὶ νὰ ἡσυχάσουνε πάλι τὰ πρᾶγματα... Καὶ ἔπειτα...

Δαυῖδ, ἐξημμένος: — Τί ἔπειτα; Μήπως ἔχετε σκοπὸ νὰ ἐνασπατήσετε τὸ πόδι σας ἔς τὴ Λέσχη τοῦς;...

Ἀλέξανδρος: — Μὰ γιατί ὄχι; Ἐγὼ δὲ βλέπω κανένα κακὸ...

Δαυῖδ, πρὸς τὸν Ἀλέξανδρο: — Καὶ ποῦτε σὺ βλέπεις τίποτα; Φοβηθήκανε, λέει μὴ βρεθῆ κανένας τρελλός νὸ τὸν

προσβάλῃ, καὶ δὲ συλλογιώθῃναι, ἔς τὸ φανατισμὸν τους, πὼς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τοῦ κάνανε τὴ μεγαλύτερη προσβολή.

Ἀλέξανδρος: — Μὰ γιατί, ἀδελφέ;...

Δαυὶδ: — Ἐ, ἄς ἀρίστωνε τὰ ψήματα! Κανίνας δὲν κούβεται πίσω ἀπὸ τὸ δάχτυλό του! Ποὺς θὰ βροικώτανε νὰ προσβάλῃ ἓνα σεβασμὸ γέροντα σὰν τὸ πατέρα μου; Ποὺς θὰ τολμούσε νὰ μιλήσῃ ἔς ἓνα Χάση Τεδέσκο, τὸν Τραπεζίτη μὲ τῶνομα, ποῦ ἡ ζωὴ του ἴσαρε τώρα, τὸ σπῖτι του, ἡ Τράπεζά του, — καὶ τὸ τραπέζι του ἄκομα! — στάθηκε μιά εὐεργεσία γιὰ ὅλο τὸν τόπο; Ὄχι, τέτοιος φόβος δὲν ἦταν! Βοήγεσαι γιὰ ὅλο τὸν τόπο; Ὄχι, τέτοιος φόβος δὲν ἦταν! Βοήγανε πρόφασι, γιὰ νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ κεῖ-μέσα, ἐπειδὴ εἶνε Ἑβραῖος. Τοὺς ξέρω ἐγὼ! Θέλουν νὰ κάνουν τοὺς Ἀντισιμίτες!

Ἀλέξανδρος, σκεπτικὸς, μὲ σταθερότητα: — Ὄχι, δὲν πιστεύω νὰ εἶνε αὐτό.

Δαυὶδ: — Ὁ κύριος Δεσύλας, ποῦ εἶνε τίμιος καὶ εὐγενής, μὰ ποῦ δὲν ἀνηζει ἔς τὴν οἰκογένειά μας, οὔτε ἔς τὴ φυλὴ μας, ἄς μαρτυρήσῃ. Μὲ τὴν παράκλησι ποῦ τοῦ ἔκαμαν αὐτοὶ οἱ κύριοι, ἐπροσβάλαν τὸν πατέρα μου, ναι ἢ ὄχι;

Κάρολος: — Νὰ σὰς πῶ τὴν ἀλήθεια; Μοῦ φαίνεται πὼς ἐξοργιώνεται τὰ πράγματα. Ἀντισιμίτες ἔς τὴν Ἑλλάδα καὶ μάλιστα ἔς τὴ Ζακύνθο!... Δὲν πιστεύω δὲ νὰ ἐκαιοφορήσαν τόσο σὲ μιά ἐβδομάδα, τὰ ἀρῶρα τοῦ κυρίου Πολυλά ἀπὸ τὴν Κέρκυρα!...

Δαυὶδ: — Αὐτὸ πᾶς θὰ τὸ δεῖξουν ἢ μέρες ποῦ ἔρχονται, — γιατί πολὺ φοβάμαι πὼς θὰ μὸς κάμουν κ' ἄλλες ιστορίες... Ἐγνοία τους ὅμως, κ' ἐμεῖς ἔδω εἴμαστε! Ἐχομε καὶ μεῖς ἔς τὰ χέρια μας ὅπλα, γιὰ νάντιπαρταχθοῦμε!... (Πρὸς τὸν Σαμουήλ, βυθισμένον τὰχα ἔς τὸ σκάκι του.) Οὔτε ἔς τὴ Ραχήλ, πατέρα, δὲν εἶπατε τίποτα;

Σαμουήλ, ἀνασκιρτῶν: — Ὄχι, ὄχι!...

Δαυὶδ: — Μὰ δὲν παραξενεύτηκε ποῦ δὲν πῆγατε σήμερα ἔς τὴ Λέσχη;

Σαμουήλ: — Βοήγια μὰ πρόφασι. Ὄχι, μὴν τῆς τὸ πῆτε τῆ; Ραχήλ! Τὸ πνεῦμα τῆς κόρης μου εἶνε ἠνομηνο σὲ μιά σφαῖρα γαλήνης καὶ ἀγάπης. Μὴ ζητήσετε νὰ τὴν μεταλλάξετε ἔς τὸ ἐπίπεδό μας, τὸ χαμηλό, μὴ θελήσετε νὰ τῆς ἐμπνεύσετε τώρα τὰ ταπεινά μας πάθη καὶ τὰ μίσση... Μοῦ ἀρέσει τόσο νὰ τὴν βλέπω ψηλότερ' ἀπ' ὅλους μας!...

Δαυὶδ, μὲ πικρίαν: — Ἀπὸ μὲ νὰ θελέτε νὰ πῆτε, γιατί μοῦ φαίνεται πὼς γιὰ σὰς, ὁ Ἀλέξανδρος στέκεται ἔς τὸ ἴδιο ἕψος... Ἀλλὰ ὄχι! ἐγὼ θὰ τῆς τὰ πῶ τῆς Ραχήλ!...

Σαμουήλ, ἀνήσυχος: — Πάψε, Δαβὶκο, γιὰ τῶνομα τοῦ Θεοῦ!... Ὅχι, οὐκ... αἰσιμῆ!... (Προσπονώμενος ἅτι παίξει

μ' ἐδιαγέρον, ἠνῶ εἰσέρχεται ἡ Ραχήλ.) Κύριε Κάρολε, μοῦ φαίνεται πὼς μετὰ δύο κινήσεις, εἰσθε μὰ τ!

[*Εἰσέρχεται ἡ Ραχήλ*, ἀπὸ τὴν δεξιὰν δεξιὰ ὄθραν. ἔχει ἀντικαταστάσῃ τὴν ἀμύξιον μὲ κλοποιώτατον φέρεμα, ἰσχυρὸν βυθὴ μὲ πλατεῖα χρυσᾷ σιφήνια, σὰν ἀμφοῖον. Μεγάλη κίενα χρυσοῦ ἔς τὸ κεφάλι, σὰν στέμμα. Ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὸν Ἀβραμῆν, ὁ ὁποῖος κρατεῖ πελώριον δίσκον μὲ φλυτζάνια μεγάλα ἀπὸ πορολάτην καὶ δοχεῖα δάργυρα.]

Ραχήλ, ζωηρά: — Νὰ με!... Δὲν ἄγγωσα πολὺ... Καὶ σὰς ἐτοίμασα ἔδω ἀπ' ὅλα... (Πρὸς τὸν Ἀβραμῆν:) Ἀφίος τὸ δίσκο ἔς τὸ τραπέζι, ἀνιψε τὰ φῶτα καὶ πῆγαίνε. (Ὁ Ἀβραμῆς ἐπιτελεῖ καὶ ἐξέρχεται. Ἡ Ραχήλ βλέπουσα τοὺς παίκτας:) Ἄ, παίξετε; Ποὺς κερδίζει;

Κάρολος: — Ὁ παπάκης σας νομῖσι πὼς μετὰ δύο κινήσεις εἴμαι μὰ τ, ἔνῳ μετὰ μία μόνο, ἐν' ἐκεῖνος. (Γελῶν.) Ὅριστε! ὁ ρουᾶ, ἐσὲ κ' ἐ μὰ τ!

Σαμουήλ, προσποιοῦμενος ἐκπληξιν: — Ἄ, διάβολε! ἀλήθεια... δὲν τὸ εἶχα παρατηρήσει... Ἄς εἶνε! τὸ πρῶτο τὸ ἔχασα. Κάνουμε δεῦτερο;

Κάρολος: — Πολὺ εὐχαρίστως. (Τοποθετοῦν ἐν τέον τὰ κομμάτια, μὲ ζωηρότητα καὶ μὲ κρότον, ὡς νὰ ἤθελαν νὰποτηρέουιν κατὰ κανόν.)

Ραχήλ, σερβίρει: — Τὶ καλὸς ποῦ εἰσθε, κύριε Δεσύλα, νὰ κάνετε συντροφιά τοῦ παπάκη. Ὁ καίμενος δὲ θὰ μπορούσε νὰ κἀη ἀπόψε ἔς τὴ Λέσχη, νὰ παίξῃ κατὰ τὴ συνήθειά του...

Δαυὶδ, ἀμέσως: — Καὶ ξέρεις, Ραχήλ, γιατί ὁ παπάκης δὲ θὰ μπορούσε νὰ πῆῃ ἀπόψε ἔς τὴ Λέσχη; (Ὁ Σαμουήλ κινεῖ μ' ἓνα κομμάτι τὴ σκακίερα.)

Ραχήλ, ἀδιωφόρος: — Μοῦ τὸ εἶπε. Γιατί ἀπὸ τοὺς δύο καὶ μόνους σκακιστῆς ποῦ θαύρισκε κεῖ, ὁ ἓνας εἶνε ἀρρωστος κ' ὁ ἄλλος λείπει σὲ ταξίδι. (Μὴ προσέχουσα εἰς τὸ σκακιστικὸν μεῖδιμα τοῦ Δαυὶδ. Πρὸς τὸν Κάρολον:) Τὶ θέλετε νὰ σὰς δώσω, κύριε Δεσύλα; σοκολάτα ἢ τσαῖ;

Κάρολος: — Ἄ, ὄχι τσαῖ. Δόξα σοι ὁ Θεός, δὲν εἶμαι κημομένος...

Ραχήλ, κινεῖ τὸν δίσκο: — Καλά, Ζακυνθινέ μου, σὰς δίνω σοκολάτα. (Τὸν προσφέρει.)

Ἀλέξανδρος: — Κ' ἐγὼ σοκολάτα θὰ πάρω.

Σαμουήλ: — Ἐμένα, παιδί μου, δὸς μου τσαῖ.

Ραχήλ, μοιράζει ὀλονὸν τὰ φλυτζάνια: — Τοῦ, Δαβὶκο, τί θέλεις;

Δαυὶδ: — Τίποτα!

Ραχήλ, ἐκπλησομένη καὶ κινεῖ τὸν Δαυὶδ: — Γιατί;

Δαυὶδ: — Γιατί θά φύγω. Ἄκουσε μόνο νά σοῦ πῶ, γιατί ὁ πατέρας μας δὲ θά μπορούσε νά πάη ἀπόψε 'ς τὴ Λέσχη... (Τοῦ κάκου ὁ Σαμουὴλ πιπιᾷ τὴ σιακίερα, σχεδὸν μὲ θυμὸ. Ὁ Δαυὶδ ξεκαλοῦνται.) Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ποῦ δὲ θά πάη οὔτε αὐριο, οὔτε μεθαῦριο... Γιατί τοῦ εἶπαν ὀρθά-κορτά, πὼς δὲν πρέπει νά πηγαίνῃ τοῦτες τὶς ἡμέρες.

Ραχὴλ, χωρὶς ἐπιλογῆν: — Πιπίς;

Δαυὶδ: — Ὁ κύριος Παρόεδρος καὶ ὁ κύριος Ἐπίτιτος.

Ραχὴλ, ἡρεσιωτάτη: — Ἄ, εἶνε φίλοι μας (μετὰ μικρῶν ἀκίμων;) κ' ἔκαμαν πολὺ καλά, πολὺ φρόνιμα... Κ' ἐγὼ ἢ ἴδια θά ἔλεγα τοῦ παπάκη νά μὴν παραφαίνεται 'ς τὰ κέντρα, ὅσο τὰ πράγματα εἶνε κάπως ἀνάμικτα... Ἐ, ἔπειτα ἀπὸ τὴ Μεγάλη Ἐβδομάδα...

Σαμουὴλ, διακόπιων θριαμβευτικῶς, πρὸς τὸν Δαυὶδ: — Τὴν ἀκούς;

Δαυὶδ, μὲ πικρίαν: — Τὴν ἀκούω!.. Κόρη σας δὲν εἶνε;.. Τοῦ κάκου φοβηθήκατε πρὶν. Βλέπετε πὼς τίποτα πιά δὲν εἶνε ἱκανὸ νά ταραξῆ τὴν γαλήνη της, δυστυχῶς! — Ἄντιό σας! Ἐγὼ τώρα θά πάω 'ς τὴ Λέσχη, ὅπως πάντα.

Σαμουὴλ, μὲ θυμὸν: — Πήγαινε 'ς τὸ κυλὸ, πήγαινε ὅπου θέλεις, δὲ σὲ ρωτήσαμε.

Δαυὶδ, ἐξημέριος, παρὰ τὴν θύραν τοῦ βήθους: — Σὰς τὸ λέω ἐγὼ. Θά πάω 'ς τὴ Λέσχη. Νά εἶσθε βέβαιοι πὼς ἐμένα κανένας δὲ θά μοῦ μιλήσῃ. Μὰ καὶ ἂν μοῦ μιλήσῃ, ὀρμίζουμαι 'ς τὸ Θεὸ μου, θά τὸν κάμω νά θυμηθῆ πολὺ ἄσχημα, πὼς, ὡς ἦμουν μικρός, μὲ λέγανε τὸ καλικακίρι τοῦ Ρέτου! (Ἐξέρχεται.)

Ἀλέξανδρος, γελῶν βεβιασμένως: — Δὲν εἴμαστε καλά!.. Σαμουὴλ, κουνᾷ τὸ κεφάλι του: — Χρὶ! χρὶ!

Ραχὴλ: — Μὰ τί ἐπάθε ἄξαρνα ὁ Δαβίδος; Τί ἀλλόκοτα λόγια ἦταν αὐτὰ ποῦ εἶπε;

Σαμουὴλ: — Ἐ καλά! Σὰ νά μὴν ξέραμε τώρα τίς ἰδέες τοῦ Δαβίδου... Δὲν τὸν ἀφίνεις!

Ραχὴλ, σκεπτικῆ, ὡς νά μιλοῦσε μόνη της: — Ἐξέρω, ξέρω γιὰ, τί ἐννοοῦσε... Μὰ δὲν ἔχει δίκιο, ὄχι, δὲν ἔχει δίκιο... (Σιγῆ μισῆς καὶ ἀμηχανίας.)

Ἀβραμῆς, εὐνοχόμενος ἀπὸ τὴν ἀπόησιν δεξιᾶς θύρας: — Ἢ λοιπὴ γινῶναι τὸ αὐτὸ Κάρλο, καὶ νά τοῦ πῆ.

Ραχὴλ, προλαμβάνουσα: — Πῆ, τὴν νά ἔλθῃ μίση, καὶ γίγαισε καὶ σὺ νά σηκώσῃς τὰ φλιτζάνια.

Ἀβραμῆς, πρὸς τὴν Ἀρετὴν, ἢ ὅποιον σέκειται ἀπὸψε: — Κάπαισε μέσα ἔδω εἶνε ὁ αὐτὸς Κάρλος! (Ἐπιστρέφει, καὶ διασκοπνῶν τοῦ ἐπομένου διαλόγου, μαζεύει τὰ φλιτζάνια καὶ τὰ παίρνει μὲ τὸν δίσκον.)

Ἀρετὴ, ἐμφανιζομένη: — Ἀφέντη, ἢ κυρά μου εἶπε, δὲ θά κοιτάσεται τώρα γιὰ νά πάτε μαζί 'ς τὴν Ἐκκλησία;

Κάρλος, ὁ ὁποῖος ἐσηκώθη ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ἐπροχώρησεν ἄλλα βήματα: — Ἀπὸ τώρα; Δὲν ἐκτύπησε ἀκόμα ἡ καρδιά μου!

Ἀρετὴ: — Εἶνε ὦρα. Οἱ παρῶδες τῆς γειτονίας ἐσήγαινε...

Ραχὴλ, ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸν Κάρλον, σιγά: — Μὴν πάτε! θέλω νά μείνετε ἀπόψε μαζί μου.

Κάρλος, πρὸς τὴν Ἀρετὴν: — Πῆς 'ς τὴ μαμά, πὼς τὴν μαρμαλάδι νά πάη μονοχὴ της. (Κυτάζων τὴν Ραχὴλ.) Δὲν μπορῶ νά μείνω τόσην ὥρα 'ς τὴν Ἐκκλησία μὲ περιάζει τὸ λιβάνι... (Κυτάζων τὴν Ἀρετὴν.) Ὑστερα, κοντὰ νά τελειώσῃ, πηγαίνω καὶ τὴν παίρνω.

Ἀρετὴ: — Πολὺ καλά. (Ἐγκαθίσταται καὶ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν ἴδιαν θύραν.)

[Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ, ὁ Σαμουὴλ μελετᾷ τὸ σιάκι του, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὀρθῶς καὶ στυμμένος ἀπὸ πάνω του, φαίνεται ὡς νά τὸν συμβουλεύει.]

Ραχὴλ, ἀλβουσα κρυφὰ τὸ χέρι τοῦ Κάρλου: — Εὐχαριστῶ! Δὲ σὺς ἐγύρεψα μιά θυσία, ἀπὸ ἄπλη ἰδιοτροπία. Πιστεύετε πὼς ἔχω μεγάλη ἀνάγκη ἀπὸ τὴ συντροφιά σας...

Κάρλος: — Αὐτὸ καὶ γιὰ μένα εἶνε ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία. Τὸ κάθε τι θά ἐθυσίαζα... (Ἐπιστρέφουν μαζί εἰς τὸ τραπέζι τοῦ σιακίου.)

Κάρλος, πρὸς τὸν Σαμουὴλ: — Ἐ! θά ξεκαλοῦνθῶμε; Σαμουὴλ: — Ἐξέρω κ' ἐγὼ; Νά σὰς πῶ τὴν ἀλήθεια, ζαλίστηκα. Τάφισαμε γι' αὐριο;

Κάρλος: — Ὅπως θέλετε! Σαμουὴλ: — Καὶ μέλιστα, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά παρουσθῶ 'ς τὸ δωμάτιό μου, νά ἡσυχάσω λιγάκι... Παρτὸν, ἔ; (Σηκώνεται.)

Κάρλος: — Ἀκούτ' ἐκεῖ!

Ραχὴλ: — Ὅ, κοιμηθῆτε, παπάκη; Σαμουὴλ: — Θά ἐκπλώσω... νά μπορούσα νά κοιμηθῶ ὡς τὴν ὥρα τοῦ δείπνου... Ἐχω τέτοιο πονοκέφαλο!.. (Πρὸς τὸν Κάρλον, τοῦ ὁποῖου θλίβει τὸ χέρι;) Μεροί.

Ραχὴλ: — Σὰς ἐπέστραξε αὐτὴ ἡ ἱστορία τῆς Λέσχης, ὅσο καὶ τὸ λιβάνι;..

Σαμουὴλ: — Ὅχι δά, ὄχι δά!.. Δὲν τὰ παίρνω ἐγὼ ἐπὶ ἰσχυρὰ νά πηγαίνα... Ὅτι εἶνε καίμω ἀνάγκη... ἕλα θά ἀργάσω!

[Ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν δεξιάν ἀπὸ τῆς θύρας, προεπιμένοντες μὲ στήσιμον καὶ μὲ ἀγένη. Τὴν σιγῆν ἐκείνην ἀρχίζει νά πιπιᾷ ἡ μεγάλη καρδιά τῆς Ἐκκλησίας, βαριά, ἀργά, λιγιστά.]

Ραχὴλ: — Νά ἡ πένθητη βραδινὴ καρδιά!.. Κι' ἀπόψε

μου φαίνεται πιδ πένθιμη, πιδ θλιβερή ἀπὸ ἄλλες φορές...
 Ἀλήθεια; (Κάθεται.)

Κάρολος: — ὦ, ἡ ἰδέα σας! (Κάθεται καὶ αὐτὸς κοντὰ ἔς τὴν Ραχήλ.)

Ἀλέξανδρος: — Ἡ ἴδια καρπάνια... καὶ ἔς τὴν ἴδια θέσι...
 καὶ τὸ ἴδιο χέρι ποῦ τὴ κτυπᾷ... (Πησιάζει τὸ τραπέζι καὶ
 κουδουνίζει δυνατὰ.) Ἄ, τί φαιδρὸ αὐτὸ τὸ κουδουνάκι, ἔ;...

[Ἐμφανίζονται συγχρόνως ὁ Ἀβραμῆς καὶ ὁ Μανασῆς, ὁ ἕνας
 εἰς τὴν θύραν τοῦ βάλθους, ὁ ἄλλος εἰς τὴν δεξιὰ.]

Ἀβραμῆς: — Ἐκτυπήσατε, κύριε; } Συγχρόνως.

Μανασῆς: — Διατάξτε!

Ἀλέξανδρος: — Ναί. Ἐνας ἀπὸ τους δύο σας, νὰ πεταχθῆ
 ὡς τὸ Τραχυδρομεῖο νὰ πάρῃ τὰ γράμματα. (Οἱ δύο ἕπρηται
 ἀντιπαλλόμενοι λαθραῖα βλέμματα.)

Ἀβραμῆς, στενοχωρημένος: — Νά... νὰ πάῃ ὁ Μανασῆς;

Ἀλέξανδρος: — Ἄς πάῃ ὁ Μανασῆς.

Μανασῆς: — Νά πάῃ, καλλίτερα, ὁ Ἀβραμῆς;

Ἀλέξανδρος: — Ἄς πάῃ ὁ Ἀβραμῆς. Ναί, ὁ Ἀβραμῆς
 ὡς πάῃ.

Ἀβραμῆς: — Μά... σκουζᾶτε... δὲν εἶνε, στοχάζου-
 μαί, ἀμπούρα ἀκόμα;...

Μανασῆς: — Ναί... δὲ θᾶνοιξε ἀκόμα...

Ἀλέξανδρος: — Μπᾶ! μία ὥρα εἶνε ποῦ ἦλθε τὸ ἀτιό-
 πλοιο τῶν Πατρῶν. Ἐπιτέλους, περιμένε καὶ ὡς ποῦ νᾶνοῖξῃ.
 Πρῶτη φορὰ εἶνε;

Ἀβραμῆς: — Νά πᾶμε, ἀφέντη, καὶ οἱ δύο;

Ἀλέξανδρος, ἐκπληκτος: — Τί;

Ραχήλ, ἡ δουλὴ μὲ μεγάλην ἠδονὴν παρηκολούθησε αὐτὸν τὸν
 διάλογον, ἔξαρνα: — Χά, χά, χά! Καλέ, αὐτοὶ φοβοῦνται νὰ
 βγοῦν ἔξω!...

Ἀλέξανδρος: — Ἀλήθεια;... φοβᾶστε;... Δὲ ντρέπεσθε;...
 Πηγαίνετε, γρήγορα! Πήγαίνε, Ἀβραμῆ!... Τ' εἶν' αὐτὰ;
 ποῦ εἴμαστε;...

Ἀβραμῆς: — Ὁ Θεὸς νὰ μὲ βγάλῃ ψεύτη, ἀφέντη, μὰ
 μοῦ φαίνεται πὸς κ' ἐδῶ θᾶχουμε τὰ καλά τῶν Κορφῶνε. Οἱ
 Χριστιανοὶ ἀρχινίσανε νὰ μᾶς στανωθῶνουνε. Ρωτήσατε τὸ Μα-
 νασῆ, τί ἐτραβήξε ὡς ποῦ νὰ ἐρθῃ ἀπὸ τὸ Πόρτο!

Ἀλέξανδρος: — Μᾶς ἰδᾶτε! δὲν ἦσαν τίσιμα! Ἐγνοῖαι σου
 καὶ δὲ θὰ σοῦ μιλῆσῃ κανεὶς. Πήγαίνε!

Ἀβραμῆς: — Νὰ πᾶμε τοὐλάχιστο κ' οἱ δύο μαζί, γὰρ με-
 γαλήτερον ἀσφάλεια;...

Ἀλέξανδρος, γελῶν: — Ἄς εἶνε! Πηγαίνετε κ' οἱ δύο μαζί...
 Βίδοποιήσατε ὁμως τὴν Ρεβέκκα, νᾶνοῖξῃ τὴν πόρτα.

Ἀβραμῆς: — Ναίσις! Εὐχαριστοῦμε, ἀφέντη! (Ἐκπληκτικὰ
 καὶ ἐξέρχεται ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοῦ Μανασῆ.)

Ραχήλ, γελῶσα: — Μωρὸ φόβο! Σίγουρα αὐτοῦς, σὰν ἦσαν
 μικροὶ, δὲν τοὺς ἔλεγαν «Παλλιαῖρια τοῦ Γέτου»!...

Κάρολος: — Σίγουρα!...

Ἀλέξανδρος, καθήμενος σκεπτικὸς, σχεδὸν συγκινημένος, μὲ
 τὸ χέρι εἰς τὸ μέτωπον: — Οἱ κακόμοιροι! Δὲν ἔχουν ἄδικο!...
 Ἑβραῖοι, βλέπετε!... Ἡ φυλὴ ἡ καταραμένη, ἡ περιφρονη-
 μένη, ἡ κατατρεγμένη!... Ἐκεῖνο ἔς τὰ καλά-καθούμενα κιν-
 δυνεύανε νὰ βροῦνε τὸ μυτελὰ τους κάθε στιγμὴ, ὄχι σὲ τέτοιες
 ἡμέρας καὶ μὲ τέτοια ἀνααιτώματα!...

Ἀβραμῆς, ἐπιστρέφων εἰς τὴν θύραν τοῦ βάλθους: — Κύριε
 Ἀλέξανδρε!...

Ἀλέξανδρος: — Τί εἶνε; ἴποδισατε; σὰς βαρέσανε; σὰς
 γυρίσανε πίσω;

Ἀβραμῆς: — Ὁχι, ὄξω εἶνε ἡσυχία... Μὰ ἔς τὴν πόρτα
 ἀπαντήσαμε τὸν Αἰδεσιμώτατο, τὸν Ἀρχιεραβῖνο... Ἐγύρευε
 νὰ ἰδῇ τὸν πατέρα σας, κ' ἄμα τοῦ εἶπαμε πὸς κοιμᾶται, ἐγύ-
 ρεψε τὸν κύριον λαβῖκο κ' ἄμα τοῦ εἶπαμε πὸς λείπει, ἐγύ-
 ρεψε τὴν εὐγενία σας.

Ἀλέξανδρος, μὲ ἀνησυχίαν: — Ποῦ εἶνε; (Σηκώνεται.)

Ἀβραμῆς: — Σὰς περιμένει ἔς τὸ μετ' ἄο.

Ἀλέξανδρος: — Καλά, τώρα ἔφτασα. (Ὁ Ἀβραμῆς ἐξέρχεται.)
 Ἐμένα μὲ συγχωρεῖτε... Κύριε Δεσύλα, ἂν δὲν σὰς ξαναῖδῶ,
 ἀντίο σας! (Σφίγγει τὸ χέρι τοῦ Κάρολου καὶ ἐξέρχεται.)

Ραχήλ, εὐθύμως πρὸς τὸν Κάρολον: — Ἐνfin?...

Κάρολος, ὁμοίως: — Seuls!...

Ραχήλ: — Ὁ καϊμένος ὁ Ἀρχιεραβῖνος!...

Κάρολος, γελῶν: — Ὁ Θεὸς νὰ μοῦ κόβῃ ἄμερες καὶ
 τοῦ χροῖξῃ χρόνια!...

Ραχήλ: — Μὰ τίστε το πιδ ποιητικὰ, σεῖς ποῦ εἶσατε
 ποιητῆς.

Κάρολος: — Δὲ γίνεται πιδ ποιητικὰ, παρὰ ὅτις τὸ λέει
 ὁ λαός.

Ραχήλ: — Ἀλήθεια... τί ὄμορφο ποῦ εἶνε τὸ «Ἄσμα
 Ἰσραήλ» ἔς τὴν γλῶσσῃ τοῦ λαοῦ!

Κάρολος: — Τὸ διαβᾶσατε;

Ραχήλ: — Ρωτήσατε;... Ἐμπειρῶσα μάλιστα μὲ κόπαινο μολήθῃ
 ἔς τὴν μετᾶφρασί σας, τὰ μὲρη ποῦ μοῦ φάνηκαν ὀρθοῦτα...
 Κάρολος: — Ποῦ εἶνε; Ἰδέα πολὺ νὰ τᾶβλεπα.

Ραχήλ: — Σταθῆτε μὴ στιγμὴ νὰ φέρω τὸ φυλλάδιο...
 Τῶχο ἔς τὴν κάμαρά μου. (Σηκώνεται καὶ ἐξέρχεται βιαστικὰ
 ἀπὸ τὴν δεξιὰν θύραν. Μίτ' ὀλίγας στιγμᾶς κάποιος κτυπᾷ
 εἰς τὴν πρῶτην δεξιὰ θύραν.)

Κάρολος : — Ἐμπρός!

[Εἰσέρχεται ἡ **Κα Δεσύλα**. Ἐἵνε ἕως πνεύματα ἐπὶ τῶν, θυγλή, μὲ ἄσπρα μαλλιά, μὲ ἄερα πολὺ ἀριστοκρατικόν. Φορεῖ μαύρα, κλεισὶδὸ καπέλλο μὲ πέπλους, χρυσὰ γυαλάνια, καὶ κρατῆ ἕς τὸ χέρι τῆς προσενητάριον χρυσοδεμένον. Προχωρεῖ σοβαρῶ, ἀφωνη, μὲ ὕφος κάπως βιαστικὸν καὶ θυμωμένον.]

Κάρολος : — Ἄ, σὺ εἰσθε, μαμμά; (Σημιώγεται.)

Κα Δεσύλα : — Ἐγώ, μάλιστ'... Παιδί μου; θά μάρισης λοιπὸν νὰ πάω μοναχὴ μου ἐπόψε ἕς τὴν Ἐκκλησίαν;

Κάρολος : — Μὰ δὲ σὰς μὴνυσα, μαμμά;... Δὲ μπορῶ... δὲ μπορῶ...
Κα Δεσύλα : — Σοῦ κάνει κακὸ τὸ λιβάνι... ἕ;
Κάρολος : — Ναί, μὲ πειράζει...
Κα Δεσύλα : — Ἄς τους, παιδί μου, τώρα, κ' ἔλα νὰ πάω, νὰ σὲ χαρῶ, ὅπως κάθε χρόνο!...
Κάρολος : — Μὰ σὰς εἶπα! μὴ μὲ στενοχωρήτε! Πηγαίνετε σὲς, κ' ἔρχουμαι ὕστερα καὶ σὰς παίρνω.
Κα Δεσύλα, μ' ἐπικλητικὸν παράπονον : — Καλὰ ὄλες τῆς ἡμέρας... Μὰ καὶ σήμερα; μὰ κ' ἀπόψε;... Ἐτὰ πάθη τὰ σεπτὰ ἢ παρθοῦσα ἡμέρα, ὡς φῶτα σωστικὰ ἀνατέλλει τῷ κόσμῳ... Καὶ σὺ; κλεισμένος μ' Ἰβραίους, ε' ἔνα σπίτι ἔβραϊκο!... (Μορφαίει.)

Κάρολος, ἀησυχῶς : — Σιγά, μητέρα! θά ἔλθῃ τόρῳ ἡ **Ραχήλ**!

Κα Δεσύλα, σιγά, περιβλέπουσα γύρω μὲ μορφασμὸν ἀηδίας, καὶ ὡς φοβουμένη μὴ τὴν ἀκούσουν : — Μὰ δὲν εἶσαι χρηστία, νὸς ἐοῦ παι, παιδί μου; Πῶς μπορεῖς τέτοια ἡμέρα, τέτοιες ἡμέρες, Μεγάλῃ Ἑβδομάδῃ;... Καὶ τὴ θρησκεία σου λοιπὸν θά σὲ κάμουν νάλλῃς αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ μισοὶ;

Κάρολος, φοβισμένος : — Μητέρα! Γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ θά σὺκούσουν!!

Κα Δεσύλα, ἀκράτητη : — Τί λέει ὁ Χρυσόστομος, παιδί μου;... «Καὶ τοιμὲς αὐτοῖς, Χριστιανέ, εἰς ταῦτὸν οὐνείναι, καὶ εἰς τοὺς βεβήλους αὐτῶν τόπους ἀπαντῶν, καὶ τῶν ἀκαθάρτων ἐπιβαίνειν προθύρων, καὶ κοινωνεῖν τραπέζης δαιμονίων;...»

Κάρολος, μὲ θυμὸν : — Μὰ πάψτε λοιπὸν, μητέρα, θά σὰς ἀκούσουν! Ἐπὶ σὰτι τους ἤλθατε νὰ τοὺς βρῆσατε; Πηγαίνετε λοιπὸν ἕς τὴν Ἐκκλησίαν! σηγαίνετε!

Κα Δεσύλα : — Δὲ φεύγω, ἀν δὲν ἔλθῃς καὶ σὺ!

Κάρολος, σταθερῶς : — Ἐγὼ δὲν μπορῶ! σὰς τὸ εἶπα!

Κα Δεσύλα, ὀδυρῶς : — Ἐδοῦσα τὸ λόγο μου νὰ μείνω ἔδῳ. Ἐτέλειωσε!

Κα Δεσύλα, ρωτημένη : — Θά ἔλθῃς τοῦλάχιστο ἕς τὸ τέλος;

Κάρολος, ὡς διὰ τὴν ξεφορτωθῆν : — Ναί, ναί, θά ἔλθω.

Κα Δεσύλα : — Μὰ γρήγορα! μὴν ἀργήσης! τώρα θά εἶνε ἕς τὰ μισά.

Κάρολος, ὡς ἔνω : — Καλὰ, καλὰ, δὲ φάργῃς.

Κα Δεσύλα : — Κάρολε! κῦτταξε καλὰ! Ἄν τελειώσῃ ἡ Ἐκκλησία καὶ δὲν ἔλθῃς, νὰ μείνῃς καὶ σὺ λίγη ὥρα, — δουρίζουμαι ἕς τὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα σου, θά γυρίσω ἔδῳ νὰ σοῦ κάμω σιγή!

Κάρολος : — Σιωπάτε... ἡ **Ραχήλ**!

Ραχήλ, ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βήθους — Ἄ, ἡ κυρία Δεσύλα!...

Κα Δεσύλα, ὀδυρῶ μὲ ἄλλο ὕφος, ἐπαυαλίζεται τὴν **Ραχήλ** καὶ τὴν καταφιλεῖ : — Ἀγάπη μου!! τί μοῦ κάνεις;

Ραχήλ, ἀπαποθιδύουσα τὸ φίλημα δλογύχως : — Μισοί... θά μείνῃ μαζί μου ἀπόψε ἡ κυρία;

Κα Δεσύλα : — Ὁχι, χρυσὴ μου... Βιάζομαι νὰ πάω λιγάκι ἕς τὴν Ἐκκλησίαν... Ἦλθα μὰ στιγμὴ νὰ πάρω καὶ τὸ γυῖο μου, ἀλλὰ προτιμῶ τὴ συντροφιά σας...
Ραχήλ : — Ὁχι δά! (Γελᾷ βεβιασμένως.)

Κα Δεσύλα, μισομυθικῶς, μισοσοβαρῶς : — Ἐ, δὲν ἔχει κ' ὀδυρῶ κ' ἐγὼ νὰ ἤμουνα... (Καμωρόνουσα τὴν **Ραχήλ**.) Τί ὀμορφῆ σου εἶσαι ἀπόψε, καλὴ μου **Ραχήλ**! σὰ βασιλοπούλα!... Ἄ, ἐγὼ πάντα τὸ λέω: Κρίμας τέτοιου κοπέλλα νὰ μὴν εἶνε δεσφί μας!

Ραχήλ : — Μπᾶ! καὶ γιατί δὲν εἶμαι δική σας; Ἀκὴ σας εἶμαι! Γιατί μὲς χωρίζει τάχα ἡ θρησκεία; Μ' αὐτὸ δὲ μ' ἐμποδίζει νὰ σὰς ἀγαπῶ, ὅσο καρμιά οἰκογένεια τῆς φυλῆς μας. Ἐπειτα ὁ Κάρολος τὸ ξέρει... Ἐγὼ δὲν ἔχω πρῶτες ψεῖς καὶ φανατισμούς. Ἐγὼ εἶμαι περισσότερο χριστιανὴ παρὰ ἔβραια.

Κα Δεσύλα : — Ἄ, μὴ λὲς μεγάλο λόγο, παιδί μου! Καθένας μὲ τὴ θρησκεία του! Καθένας μὲ τὸ Θεὸ τῶν πατέρων του!... Ἀσιπὸν, ἐμένα μὲ συγχωρήτε. Ὁσεβουάρ, **Ραχήλ**! **Κάρολε**, σὲ περιμένω. Ἄντιό σας! (Ἐξέρχεται διὰ τῆς αὐτῆς θύρας.)

Ραχήλ : — Καίρετε, κυρία! (Τὴν προσέμμι.) Ἄν θέλετε, ἀνῆρτες καὶ γιὰ μᾶς ἕνα κερί... Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σας καὶ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων μας εἶνε ἕνα!

[Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἔδωκε πρὸς τὴν ὄψαν, ἐνῶ ἡ **Κα Δεσύλα** ἔχει ἐξέλθῃ. Ἐξῆρα, ἐπιστρέφουσα μὲ δριμύνη καὶ ἀησυχίαν πρὸς τὸν **Κάρολον**.]

— **Κάρολε**! Κάτι σπουδαῖο συμβαίνει! Ὁ Ἀρχιεραστὸς μὲ τὸν Ἀλέξανδρο ἀνέβηκαν ἕς τὴν κάμαρα τοῦ παπάκη, κ' ἐκλείστηκαν μέσα καὶ οἱ τρεῖς.
Κάρολος, ἐκκληρῶς : — Μπᾶ!;

Ραχήλ : — Ναι. Ἔτσιλον μάλιστα νὰ κράξουν βιαστικά καὶ τὸ Δαβὶκο. Δὲ θέλησαν νὰ μοῦ ποῦν τίποτα, μ' ἀπ' ὅ,τι κατάλαβα, ἀπ' ὅ,τι ἀρπαξε ταῦτί μου, φαίνεται πὼς προετοιμάζεται κ' ἐδῶ κάποιο κίνημα ἐναντίον τῶν Ἑβραίων...

Κάρολος : — Ἄ, μὴ τὰ πιστεύετε αὐτά! Ἐδῶ ὁ λαὸς μας εἶνε ἀγαθός, ἡμερὸς σὰν ἄνθρωποι...

Ραχήλ : — Ναι, μὰ τὸν ἔξερεθίζον! Τὸν κάνουν νὰ πιστεύῃ πὼς πίνουμι αἷμα χριστιανικό, γιὰ νὰ τὸν φανατίσουν ἐναντίον μας καὶ νὰ τὸν μεταχειρισθοῦν ὡς ἄρρωστο, ἐκείνοι ποῦ ἔχουν νὰ ἀφελῆθοῦν ἀπὸ τὸν ἀρρωτισμὸ μας... Ἡ ἴδια, ἡ αἰώνια ἱστορία!... Παντοῦ τὰ πάντα!...

Κάρολος : — Μὰ ὄχι, σὰς λέγω! Μὴ φοβάσθε! Ἐδῶ δὲν μπορεῖ νὰ γίνουν αὐτὰ...

Ραχήλ : — Μπορεῖ! Καθόλου δύσκολο, ὁ λαὸς ποῦ ἄρχισε κηλόα νὰ κακομεταχειρίζεται καὶ νὰ φοβερίζῃ τοὺς Ἑβραίους, νὰ κάμῃ σήμερ' αὐριο καμμιά ἐφοδο 'ς τὸ Γέτο!...

Κάρολος : — Μὰ τί λέτε; Ἐκείδη πειράζουσι 'ς τὸ δρόμο κανένα φριχὸ Ἑβραῖο οἱ μάγκες; Τὸ κάνουν γιὰ παιχνίδι, γιὰ διασκέδασι.

Ραχήλ : — Ὅχι! ὄχι! δὲν εἶνε παιχνίδι. Ἐχω προαισθημα πὼς θὰ ἴδουμι πράγματα σοβαρά... Ἔτσι μοῦ φαίνεται, πὼς ἡ ἀποστροφή (ὡς φαίνεται τὸν ἄερα) μωρίζεται...

Κάρολος, *δικαιώσιον καὶ συμπληρωσικόν* : — Ἀπὸ μαγολίες!

Ραχήλ : — Ναι, ἀλλὰ μὴν ξεχνάτε πὼς ἡ μωροδία αὐτὴ, ἀν δυνάμει, δίνει τὸ θάνατον!...

Κάρολος : — Παιδί ποῦ εἶσθε!... Μὰ τί νὰ σὰς ἴδω, γιὰ νὰ σὰς βγάλω ἀπὸ τοὺς φόβους;

Ραχήλ : — Καὶ νομίζετε τώρα πὼς φοβῶμαι γιὰ τὸν ἐπιτό μου; Μὴ μὲ σκοτώσουν τάχα οἱ χριστιανοὶ (μειδιάσαι;) ἢ μὴ λεηλατήσῃ ὁ ὄχλος τὸ σπίτι μας, τὴν Τράπεζά μας; Ὅχι! ὄχι! Δὲ φοβῶμαι οὔτε γιὰ τοὺς δικούς μου, οὔτε γιὰ τὴν περιουσία μας... Ἄλλο πράγμα μάνηουχεῖ αὐτὴ τὴ στεγμὴ!...

(*Κάθεται σκεπτικῶς*.)

Κάρολος : — Τί μπορεῖ νὰ εἶνε αὐτὸ τὸ ἄλλο πράγμα;

Ραχήλ, *ἀπειρώτως* : — Ἀκούστε, Κάρολε. Θέλω νὰ μιλήσωμι σιφιστά. Καθῆστοι δὴ κοντὰ μου. (Τὸν δείχνει θέων *δίπλα τῆς ἐκ τῶν καναπέ, δυνὸν ὁ Κάρολος; κάθεται.*) Μιὰ φορὰ μοῦ εἶπατε πὼς μὴ φοβῶμαι... Ἔβλεπε ἀλήθεια αὐτὸ;...

Κάρολος : — Δὲν ἐφανταζόμουν πὼς θὰ μωριζάλατε ἀκόμη γιὰ τὴν ἀγάπη μου.

Ραχήλ : — Μὰ μ' ἀγαπᾶτε πολὺ; τόσο πολὺ;...

Κάρολος : — Ὁ, Ραχήλ!... Ἀγαπημένη!... Μὴ μὲ ρωτᾶτε ἔτσι, ποῦ νὰ μὲ μάνετε ἀμφοβᾶλλον γιὰ μιὰ στεγμὴ αἰ' ἂν ὑπάρχω ἀληθινά, ἀν σκεπτόμουν, ἀν αἰσθάνομαι, ἀν ζῶ!...

Ραχήλ, *σοβαρά* : — Κ' ἐγὼ σὰς ἀγαπῶ. Τὸ ξέρετε πὼς κ' ἐγὼ σὰς ἀγαπῶ.

Κάρολος : — Ναι! Πολλὲς φορὲς συλλογίστηκα πὼς δὲν εἶνε δυνατὸ νὰ μὴ μάγαλατε καὶ σεῖς. Ἀγάπη σὰν τὴ δική μου, δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ μὴ βγῇ ἀνταπόδοσι!

Ραχήλ : — Ναι... Συλλογιστήκατε ὅμως πολλὲς φορὲς καὶ τὴ θέσι μου; Εἶμαι μὴ Ἑβραῖα, ποῦ ἀγαπᾶ ἓνα Χριστιανό...;

Κάρολος : — Τί σημαίνει;...

Ραχήλ : — Σημαίνει, φίλε μου, πὼς δὲν εἶμαι μὴ Ἑβραῖα, καὶ πὼς δὲν εἶμαι ἀκόμη Χριστιανή. Ἀπόλυτη θεοὶ καὶ ψεύτης, — ἀρᾶται γὰ τὸ ὁμολογήσετε!

Κάρολος : — Προσωρινῶς ὅμως...

Ραχήλ : — Προσωρινῶς, ναι, — ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ βιασθῆ καὶ περισσότερο. Κάθε μέρα, κάθε ὥρα, αἰσθάνομαι τὴ συνείδησί μου νὰ ἐξεχειρίζεται. Καὶ εἶνε στιγμὲς, ποῦ αὐτὸ καταντᾷ ἀνεκτόφορο... Δὲ μπορῶ νὰ λέω καὶ νὰ κάνω ψέματα ἐγὼ! Θέλω καὶ νὰ ξεκαθαρισθῆ ἡ θέσι μου μὴ γιὰ πάντα, καὶ μπροστὰ 'ς τὸν ἐαυτὸ μου, καὶ μπροστὰ 'ς τοὺς ἄλλους.

Κάρολος : — Ναι... σὰς ἐννοῶ.

Ραχήλ : — Ὅχι, δὲ μ' ἐννοεῖτε ἀκόμη. Πρέπει νὰ σὰς τὰ πῶ ὅλα. Τὸν αἰσούσατε πρὶν τὸ Δαβίκο;... Ἐ, αὐτὸ ἦταν ἓνα προῖμο μόνον. Ὅπως ἦλθαν τὰ πράγματα, ἔξαφνα καὶ ὅπως, — φοβᾶμαι πολὺ, σὰς λέγω! — θὰ χαμοτερῶσθω σὲ λίγο, ἢ οἰκογένειά μου, ἢ γῆλή μου, θὰ προσπαθῆσθω, νὰ ἐνοηθῆ, νὰ συνασπισθῆ, γιὰ μιὰν ἀριστα φωνεῖ καὶ δικαία. Ἐ, αὐτὸ θὰ κάμῃ τὴ θέσι μου ἰσάμια πρὸς δικαιοσύνη. Πάλιν, σιγαλῶς, καὶ τὴ δική σας, ποῦ δὲν εἶνε πολὺ διαφορετικῆ.

Κάρολος, *καλὴ σκεπτικῶς* : — Ἐχετε δίκαιο.

Ραχήλ : — Πρέπει, γι' αὐτὸ, νὰ προλάβωμε καὶ νὰ τὸ ποῦμε. Τὸ ξέρω πὼς ὁ Δαβίκος δὲ θὰ τὸ κάμῃ ποτὲ μὲ καλὸ αὐτὸ. Ἀλλὰ μοῦ εἶνε ἀδιάφορο. Ἐπιτέλους ὁ Δαβίκος εἶνε ἓνας. Ὁ πατέρας μου, καὶ γι' αὐτὸ εἶμαι βεβαία, δὲ θὰ μὲ ἀρνηθῆ 'ς τὸ τέλος τὴν ἐσχί του, κ' ὁ Ἀλέξανδρος πάλι εἶνε τόσο φιλελεύθερος, ποῦ μπορῶ νὰ σὰς ἴδω καὶ πὼς θὰ μὲ βοηθήσῃ. Ὅσο γιὰ τὴ μητέρα σας...

Κάρολος : — Ἄ, μὴν ἀνησυχῆτε γιὰ τὴ μητέρα μου. Εἶνε τόσο καλὴ, κ' ἀγαπᾶ τόσο τὸ μονεζογιό της!... Ἐπειτα, δὲν πιστεύω γὰ εὐχεται κ' αὐτὴ τίποτ' ἄλλο, κινὰ ἢ ἐκπέλλα ἢ ὁμιωρη σὰ βασιλοπούλα, ποῦ τόσο τὴ θαμιζᾷ, νὰ γίνῃ ἐπὶ τέλος «δική μας»!...

Ραχήλ, *μὲ σιγαλῶς τὸν μειδιάσαι* : — Ναι... ὅταν θὰ ἔγῃ μάλιστα πὼς θὰ μπορῶ νὰ τὴν συνοδεύω 'ς τὴν Βαυλαρία...

Κάρολος : — Πὼς νομίζετε τώρα πὼς μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτό;

Ραχήλ : — "Α, ναι! Προσθήτερα σὰς ρωτούσα ἂν μάγουπάτε, καὶ σχεδὸν ἐθυμώσατε. Ἦθελα νὰ πῶ: Μάγουπάτε τόσο πολύ, μὰ τόσο πολύ, ποῦ νὰ μὴ σὰς τρομάξῃ καμμία «θυσία, ὅσο μεγάλη κ' ἂν εἶνε, γι' ἀγάπη μου;

Κάρολος : — Δὲν πιστεύω νὰ θέλετε λόγια καὶ δροκούς. Μπορεῖτε νὰ δοιμώσατε.

Ραχήλ, μὲ ζωνρότητα, λαμβάνουσι τὸ χέρι του : — Δοιπόν, ἀγαπημένε μου Κάρολε: Εἶτε μὲ τὸ θέλημα καὶ τὴν εὐχὴ τῶν δικῶν μας, εἶτε χωρὶς, ἔμεῖς... (Ἀποσιωπᾷ τὸ τέλος τῆς φράσεως τῆς καὶ τὸν κυττάζει ἔς τὰ μάτια μὲ πάθος.)

Κάρολος : — Ναι!

Ραχήλ : — Θυμάσαι, τί μοῦ εἶπες μὰ μέρα;.. Δὲν ξέρω ἂν εἶχες τίποτα ἔς τὸ νοῦ σου ὅταν τὸ ἔλεγες, μὰ ἐγὼ τὸ ἐσημείωσα ἀπὸ τότε καλά: Μοῦ εἶπες πὼς ὁ ἐφημέριος τῆς Ἑλληγικῆς Ἐκκλησίας ἔς τὴ Βενετία, εἶνε Ἰσκανδίνος καὶ φίλος σου.

Κάρολος : — "Α, ναι! Ὁ πάπα-Στέλιος ὁ Ζωναράς! Χρόνια τὸν εἶχαμε ἔς τὴν ἐνορία μας.

Ραχήλ : — Δὲν ξέρω γιατί αὐτὴ ἢ σύμπτωση μοῦ φάνηκε σὰν ἐξ Θεοῦ, κ' εὐθὺς εἶπα μέσα μου: «Ἐκεῖ θὰ πάμε!» Στὴ Βενετία, ἔς τὴν παλιὰ μας Μητροπόλι, ἔς τὴν πατρίδα τῶν μακρινῶν σου προγόνων, ἔς τὴν ὄνειρεμένη χώρα, ἐκεῖ ποῦ πέρασα μὰ φορὰ λίγες μέρες, χωρὶς κανένα μου ὄνειρο νὰ γίνῃ πράγμα, μὰ ποῦ ἐκεῖ, ἐκεῖ θὰ ἤθελα νὰ πραγματοποιηθῇ μὴ φορὰ τὸ γλυκύτερό μου, — ὁ παπᾶ-Ζωναράς ὁ συμπάλτης μου, τοῦ Καρόλου μου ὁ φίλος, θὰ μὲ κάμῃ πρῶτα Χριστιανὴ κ' ἔπειτα δική σου! (Πέφτει ἔς τὴν ἀγκυλιά του.)

Κάρολος, σφραγίζει τὸ στόμα τῆς μ' ἓνα φιλί : — Ἀγάπη μου!..

[Ὀλίγαι στιγμαὶ σιωπῆς καὶ τρυφερότητος. Μακρόθεν, ἀπὸ τὸν δρόμον, φθάνει θόρυβος φωνῶν, εἰς τὸν ὅποιον οἱ ἐρωτευμένοι δὲν προσέχουν.]

Ραχήλ : — Ἐκεῖ θὰ μένουμε λίγο καιρό... ὡς ποῦ νὰ σωπάσῃ ἡ καταλαλιὰ, κ' ὡς ποῦ νὰ μπορέσουμε πάλι νὰ γυρίσουμε, μὲ τὸ μέτωπο ψηλά, ἔς αὐτὴ τὴ γῆ, ποῦ τὴν ἀγαποῦμε κ' οἱ δυὸ μας ὅσο καμμιάν ἄλλη ἔς τὸν κόσμο. Γιατί ἐδῶ... ἐδῶ μονάχα μπορεῖ νὰ εἶνε ἀληθινά: «Ὅσο κ' οἰκῶν ἡμῶν κέδροι, καὶ φατνώματα ἡμῶν κυπάρισσοι!..»

Κάρολος, γελῶν, καὶ μᾶλλον διὰ νᾶσκειευθῆ: — Ναι! «Εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεται με!» (Κάμνει ὅπως λέγει τὸ ρητὸν ἐπιδοσιάζει τὴν κεφαλὴν τῆς Ραχήλ μὲ τὴν ἀριστεράν, καὶ μὲ τὴν δεξιάν τὴν ἐναγκαλίζεται.) «Ἔτσι λέει; Ἐὐ ζερβὶ του χέρι ἔς τὸ κεφάλι ὁπίσω, καὶ μὲ τὸ δεξί του μὲ σφιχταγκαλιάζει...» Ποῦ εἶνε; δὲν ἔφρασε τὸ φυλλάδιο νὰ ἴδῃ τίς κόκκινες μολυβιές σου...

Ραχήλ, ἀποσπασμένη ὀλίγον, ἀλλὰ μὴ ἀποφύγουσα τὸν ἐναγκα-

λισμόν του : — Δὲν ἦταν ἔς τὴν κόμαρά μου! θὰ τῶχει πάρη ὁ Ἀλέξανδρος. Καὶ μὲ τὴ φασαρία, ἐξέχασα νὰ ψάξω. (Μὲ κάποιαν περιφρόνησιν.) Ἄσμα Ἀσμάτων... τί τὸ θέλεις!.. (Ζωνρόως.) Δὲν εἶνε καλλίτερα νὰ τὸ ζῆ κανεὶς παρὰ νὰ τὸ μεταφράσῃ; (Τὸν κυττάζει.)

Κάρολος : — Μάγισσα! (Τὴν φιλεῖ ἔς τὸ στόμα.)

[Αἱ φωναὶ τοῦ δρόμου ἀκουοῦνται τώρα πλησιέστερα. Εἰς τὴν ἔγρητι κραναὶ πλήθους ἐξαγριωμένων. Ἡ Ραχήλ καὶ ὁ Κάρολος ἐξαφρίζονται καὶ σηκώνονται ἀποτόμως.]

Ραχήλ, ἔντρομος : — "Α! τί εἶνε; Τί φωνές εἰν' αὐτές!.. (Τρέχει εἰς τὸ παράθυρον καὶ κυττάζει ἔξω. Αἱ κραναὶ ἐξακουλοῦσθον.) "Α, δυστυχία!.. "Α, τοὺς κακόμοιρους!..

Κάρολος, ἀπὸ πλοῦ τῆς : — Τί εἶνε;.. ποιούς;..

Ραχήλ : — Τοὺς ὑπηρέτες μας!.. Τὸν Ἀβραμὴ καὶ τὸ Μανασὴ!.. Νὰ τοὺς!.. ἐκεῖ!.. Ἐὰ παληρόπαιδα!.. τοὺς ἔβαλαν ἔς τὴ μέση καὶ τοὺς πετροβολοῦν!.. Ἐγύριζαν ἀπὸ τὸ Τροχουρομῆτο!.. "Αχ!..

Φωναὶ ἀπέξω : — "Ε! ἔ! ἔ!.. Χαναῖοι!.. Βαρήτέ τοὺς!.. (Ἐξακουλοῦσθον μέχρι τέλους σχεδὸν τῆς σκηνῆς.)

Κάρολος, ἀπὸ τὸ παράθυρον, φωνάζων πρὸς τὸ πλήθος μὲ θυμὸν : — Μή! μή!.. ἀφίστε τοὺς ἀνθρώπους!.. Δὲ ντρέπεσθε;.. Τί σὰς ἔκαμαν; (Πρὸς τὴν Ραχήλ.) Δὲ μάκουνε!.. Πρέπει νὰ πάω κάτω! (Ὁρμᾷ, πρὶν τὸν κρατῆρ ἢ Ραχήλ, καὶ ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάθους.)

Ραχήλ, παρακολουθοῦσα τὴν σπητὴν ἀπὸ τὸ παράθυρον μὲ αγωνίαν. — "Αχ, Θε μου! Θε τοὺς σκοτώσουν!..

Φωναὶ ἀπέξω : — Βαρήτέ τοὺς! τοὺς καληγοραίους!.. "Ε ε ε ε ε ε ε!..

Ἀλέξανδρος, εἰσορμῶν ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάθους καὶ διενδυνόμενος εἰς τὸ παράθυρον, κἀτοχρος : — Τί εἶνε, κυλέ;

Ραχήλ, ἀποσποχωροῦσα διὰ νᾶψιση τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ἴδῃ : — Νὰ ἴδῃς!.. τὸν Ἀβραμὴ καὶ τὸ Μανασὴ... τοὺς πετροβολοῦν τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς γιουγαῖζουν!..

Ἀλέξανδρος : — Φρίκη! (Βλέπει ἔξω.) "Α! ἔφρασε ὁ Κάρολος!.. Νὰ καὶ ὁ Λαβίτιος!..

Ραχήλ : — Ποῦ βρέθηκε τώρα; "Ω Θε μου!

Ἀλέξανδρος : — Ἐγύριζε ἀπὸ τὴ λέσχη... Ἰδὲς πὼς ἀγρίεψαι!.. Τὸν φοβήθησαν... ἔπαρσαν... φάγουν... Αὐτοὶ ἔρχονται, δὲν τοὺς πειράζει πὰ κανεὶς...

Ραχήλ : — Νὰ, τώρα τρέχουν καὶ στρατιώτες.

Ἀλέξανδρος : — Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ καταιβῶ κ' ἐγὼ... "Α! μοῦ φωνάζει ὁ Λαβίτιος... (Ἀνατά.) Ἐφρασα! (Ἐξέρχεται τρέχων ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάθους.)

Ραχήλ, μόνη, βλέπει ἀκόμη ὄλιγον ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ κα-

τόν ἀποσπόμεναι ἀργά, ἀπολλομένη, συλλογισμένη, μὲ τὰ χέρι μυχῶ
καὶ σταυρωμένα: — Ἀλλοίμονά μας! ἀλλοίμονο! ..

Κάρολος, ἐπιστρέφον ἀπὸ τῆν θύραν τοῦ βιβλίου, βιαστικά: —
Εἶδες; Τοὺς γλυτώσαμε... Δὲν ἐπαῖθαν τίποτε... Ἐξώφη-
σον μόνο μὲ τὴν τρομάρα... Μὰ τί ἔχεις; (τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ
χέρι.) Ἐτρομάξες καὶ σὺ τόσο πολὺ; .. Ὁχι δά!

Ραχήλ, μὲ συγκίνησιν: — Γιατί ὁ Δαβίδος ἐφρόναξε τὸν
Ἀλέξανδρο;

Κάρολος, ἀσυλλογίστως: — Τοὺς ἤθελε ὁ Ἀστυνόμος, γὰρ
νὰ τοὺς πῆ νὰ μὴν παρμύρηνον τώρα τοὺς ὑψηλότες νὰ βγαί-
νουν ἔξω.

Ραχήλ: — Τί σοῦ ἔλεγιν προσηύτεται, Κάρολε; .. Πένης;
Τὸ κῆμα ἀνεβαίνει... ἢ ἐπιθυμία δυναμῶναι... Μὰ πὲ μὸς
το, Κάρολε, δοκίμου μου: Ὅτι νὰ γίνῃ, εἰμεὶς τώρα πὰ εἰμα-
στε μαζί, ἔνα, ἐνωμένοι μπροστά ἔς τὸ Θεό... ..

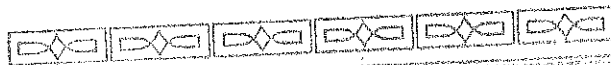
Κάρολος, τὴν ἀγκαλιάζει καὶ συμπληρώνει: — Ναί! ὡς που
νὰ μπορούμε νὰ φανώμε καὶ ἵπποστα ἔς τοὺς ἀνθρώπους!
[τὴν ἴδιαν στιγμήν ἀνοίγει μὲ δεξιὴν ἢ πρώτην δεξιὰ θύρα καὶ
ἐμφανίζεται ἡ Κα Δεσύλλα, ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τῆν Ἐκκλησίαν,
ὄπως ἦλθε καὶ πρὶν. Ἀκούει τὰς τελευταίας λέξεις μὲ θυμὸν. Ἡ
Ραχήλ καὶ ὁ Κάρολος λύνον τὸν ἐναγκαλισμὸν καὶ στέκονται
ἐμπρὸς τῆς ἐνεοί.]

Κάρολος: — Ἡ μητέρα!

Ραχήλ: — Ἄ!

Κα Δεσύλλα, μὲ πικρίαν, τολίζουσα μίαν-μίαν τὸ μένος: —
Μάλιστα! ἂν ὁμως σὰς ἀφίσω ἐγὼ! (Ἐγγίζει τι στήθος τῆς
μὲ τὴν ἄκρην τοῦ προσηχηματίου.)

Ἀ δ λ α α.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Μεγάλη Τετάρτη, πρῶτῃ

Ἡ ἴδιαν αἰθουσα τῆς πρώτης πράξεως. Ὁ Ἀβραμῆς στρώνει τὸ
τραπέζι διὰ τὸ πρωτὸν πρόγευμα, ἀπὸ καφέ, γάλα, βοτάνων,
ἀγρὰ, ζυμαρῶν, καὶ. Μὰτ' ὀλίγον, ἀπὸ τῆν προσην δεξιὰ θύραν,
ἐμφανίζεται ὁ Μανασῆς. Εἰς τὴν μίτην του ἔχει ὀδο κομμωτά-
κι καὶ τωρῶτα κολλημένα χιαοί. Εἶνε πόικνη καὶ κρημενίτη.]

Μανασῆς: — Τώρα εἰμαστε καλά, Ἀβραμῆ! .. Τάριματες;

Ἀβραμῆς, τρομάζων: — Τί εἶνε πάλε;

Μανασῆς: — Ὁ στρατὸς ἐπερῆξωσε τὸ Γέτο. Ἐπισσε
οὔλες τοὶ μποῦνες, καὶ οὔτε Ὀβραῖο ἀφίνει νάβγη, οὔτε Χρι-
στιανὸ νὰ ἔμῃ μέσα. Μπλόκκος σωστός! Καὶ μπαγονέττα
ἐν κἀντα! ..

Ἀβραμῆς: — Ἐ, βέβαια! Ὑστερ' ἀπὸ τὰ ψεσνοβράδυνα...
Καλλίτερα ἔτσι!

Μανασῆς: — Καλλίτερα; Τί ἔκαμε, λέει; .. Μὰ δὲ συλλο-
γιέσαι, κακόρακε, πὼς ἐμὰς μὰς ἀφίνουνε ἔξω, ἔς τὸ ἔλεος τῶν
Χριστιανῶν; ..

Ἀβραμῆς: — Ἄ, μπᾶ! Μὴ φοβάσαι. Ἄ γίνῃ ἀνάγκη, θε
βάλουνε βάρδιες καὶ ἔς τὰ ὀβρεῖνα σπίτια ποῦ εἶνε ὄξω ἀπὸ
τὸ Γέτο. Δὲ μπορεῖ!

Μανασῆς: — Ἐτσι λὲς ἐσύ. Μὰ γὰρ νὰ ἴδουμε τί λέει καὶ
ὁ κύριος Φλούραρχος. Δὲν τοῦ φτάνει, μάτια μου, ὁ στρατὸς.
Τί; μ' ἐκατὸ νομάτους ποῦ ἤρθανε ψὲς ἀπὸ Κεφαλλονιά καὶ
ἀπὸ Πάτρα, καὶ μ' ἄλλους τόσους ποῦ ἦτανε ἔδω, θε φυλάξῃ
κοτζὰ πολιτεία, — Μόντε, ταμεῖα, φυλακές, τράπεζες, Γέτο
καὶ ὀβρεῖνα σπίτια;

Ἀβραμῆς: — Μὰ ὁ ἀφέντης ἔλεγε ψὲς, πὼς τηλεγραφήσανε
νάβθῃ στρατὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα... ..

Μανασῆς: — Ναί, ὡς που νάβθῃ, ζῆσε Μάη μου!

Ἀβραμῆς: — Παναχῆ τὸ λοιπὸ, κακὰ τὴν ἔχουμε...

Μανασῆς: — Κικὰ; Δὲ λὲς ψυχρὸ κι' ἀνάποδα;!

Ἀβραμῆς: — Σάν τή μύτη σου, πού ὅσο πάει κρηάκεται... Μία τζόγια μου εἶσαι!..

Μανασῆς, *ψάων τὴν μύτην του*: — Ἐγγοῖα σου, καὶ τούτη ἡ μύτη πού βλέπεις, — ἡ πετρία, παναπῆ, πού ἔφαγε προχτές, — θά πληρωθῇ καλά. Ἄσε νά περάσῃ ἡ μπόρα καὶ νά ζήσουμε... καὶ ἄσε νά μου ματαδώσῃ ὁ ἀφέντης χωριά γιὰ εἰσπραξί! Χμ! χμ!.. Μαῦρο φεῖδι πού τὸν ἔφαγε τὸν ἔμπορα καὶ τὸν πραιματευτή, πού θά λάξῃ γὰρ μου ἡ: «Γιὰ κάμνε ἕνα γύρο!.. ματαπέραςε σέ λίγο, νά σέ χαρῶ!» — Στήν πίστι μου, Ἀβραμάκη, ἀπό τὴν κολλαρίνα θά τὸν ἀρπάξω, καὶ ντριέτα ἔς τὴ χάρι!..

Ἀβραμῆς: — Ναί, ἀπό κείνους, μάτια μου, εἶσαι...

Μανασῆς: — Τί λέει; Ἐγώ; Ἐτσι ἔχω τὸ Νόμο μὲ μένανε; καὶ τὸ μίσος μέσα ἔς τὴν ψυχὴ μου;... Ἄσε, ἄσε, καὶ θά μὲ ἰδῆς...

Ἀβραμῆς: — Θά σέ ἰδῶ. Ὡς τόσο, βήθηα μου ἐδῶ-χάμου νά ξεμπαρόψω τὸ τραπέζι, γιατί ἔπου κ' ἂν εἶνε, ἀρριβάρουνε. (*Ἐξακολουθεῖ τὴν εἰομασίαν, βοηθούμενος ἐπὶ τοῦ Μανασῆ.*)

Μανασῆς: — Τί μου δίνεις τώρα νά σοῦ πῶ κ' ἕνα μυστικό;

Ἀβραμῆς: — Μυστικό;... Γιὰ πές το, καὶ βλέπουμε.

Μανασῆς: — Ἐφές τὸ βράδυ, πού χυμίζανε οἱ Χριστιανοὶ ἔς τὸ Γέτο, νά κάμουνε, λέει, διαδὴλωσῃ, ἀκουσες πὼς ἀδειάουνε, ἔτσι γιὰ φόβο, καὶ μερικὲς κοιμητοῦρες ἔς τὸν ἄερα;

Ἀβραμῆς: — Ναί, τὸ ἀκουσα.

Μανασῆς: — Μὰ ἀκουσες, πὼς κ' ἀπὸ ἕνα σπίτι ἀβρῶνιο, ἀποκριθῆκανε μὲ δύο σμπάρα, πάλι ἔς τὸν ἄερα;

Ἀβραμῆς: — Ὅλο ἔς τὸν ἄερα! Νῆξερα τί τοὺς κάνει ὁ ἄερας!... Ἄς εἶνε, τᾶκουσα κ' ἐφτό. Τᾶλεγε ὁ δούλος τοῦ σινιόρ-Ντεούλα.

Μανασῆς: — Ἄ, μεράβω! Ἐφείπε ὅμως ποῖος ἀπὸ τοὺς δικούς μας ἔφριξε ἐφρούνη τὰ δύο σμπάρα; ἔ, μοιρῆ;

Ἀβραμῆς: — Ὅχι.

Μανασῆς, ἔς τ' αὐτὴν του μὲ καμάρι: — Ὁ ἀφέντης μας!...

Ἀβραμῆς, μὲ χαρὰ: — Ὁ σινιόρ-Λαβίτιος;

Μανασῆς: — Ἄρη ποῖος κἄνε;... Ἦεανε πληγμένος ἔς τὸ σπίτι τοῦ Γιάκωμου τοῦ Δεβή.

Ἀβραμῆς: — Ἐτσι ἔ; καὶ πού τὸ ξέρεῖς;

Μανασῆς, μυστηριωδῶς: — Τὸ πῆρε τ' αὐτὴν μου πού τῶλεγε τοῦ πατέρα του. Σόπα, γιατί χαθήκαμε!...

Ἀβραμῆς, εἰς ἐκρηξὴν χαρᾶς, χοροαγῶν: — Χά, χά, χά! ὁ ἀφέντης μας!... Παλλικάρη, μορῆ, παλλικάρη!... Ὁχι σάν καὶ σέ, πού προχτές, ἔς τὸ πραιματευτικὸ ἐκείνο, ἐγέννηες κίτρινος σάν τὸ βενιτιώ φλουρῆ.

Μανασῆς: — Νέβαια! ἐσύ, βλέπεις, ἐγέννηες κόκκινος σάν τὴν πιναρῶνα... Ἄς εἶνε! κ' ἐκεῖ πάλι ὁ ἀφέντης μας μὰς ἐγλύτωσε.

Ἀβραμῆς: — Ἄ, καὶ ὁ σινιόρ Κάρλος! Δὲ μπορούμε νά ποῦμε! Ἐκεῖνος πρῶτος ἔσπασε τὸ μπλόκο!... Ἀλήθεια ὅμως, τί ἀπογίνηκε ἡ δουλειὰ τῆς ψευδῆς ταραχῆς; Εἶπαν, πὼς ἐπιπεφυκτῆς ἦταν ὁ φρενγόδικος Μπούρμπουλας, καὶ πὼς τὸν ἐπάσανε. Ἀλήθεια;

Μανασῆς: — Ναί, τὸν πολυάνθρωπο, τὸν ἔχουνε ἔς τὴ φυλακὴ. Καὶ ὄντας τὸν ἐρωτήσανε, λέει, γιατί ἐπῆγε, ἔς τὰ καλά καθούμενα, νά ταραξῆ τὸ Γέτο μὲ φωνές καὶ μὲ πιστολιές, ξέρεῖς τί εἶπε; «Γιὰ τὸ Χριστὸ καὶ γιὰ τὴν Πατρις!»*

Ἀβραμῆς: — Χμ! Ὁ Μπούρμπουλας! Φόβος καὶ τρόμος, καίμνε... Ἐφείπε πόσους ἀθρώπους ἔχει σκοτωμένους ἐφτός; ἔσε μὴγες δὲν ἐσκοτώσες ἐὸν ἔς τὴ ζωὴ σου!

Μανασῆς: — Ἐ, τόσα εἶνε ἔς τὰ σίδερα. Τί θά μᾶς κάρη!

Ἀβραμῆς: — Μπᾶ! θάν τονε βγάλουνε, δὲ βαρύνει!... Θά πῆρῃ ὁ κομματάχης του νάν τονε βγάλῃ... Καὶ τότενες, σιφορέλια μας!... Γιατί θά εἶνε σκυλί, ἀφοῦ φυλακίστηκε κ' ἔξ αἰτίας μας!...

[Κίττος εἰς τὴν πρώτην δεξιὰ θύραν.]

Μανασῆς: — Ποῖος εἶνε;

Ἀρετή, ἀπὸ μέσα: — Ἐγώ.

Ἀβραμῆς: — Ἄ, ἡ Ἀρετή!... Ἐλα μέσα, Ἀρετή.

Ἀρετή, ἀπὸ μέσα: — Ἄς ἐρθῇ ἕνας ἐδῶ, νά τοῦ πῶ.

Ἀβραμῆς: — Μὰ ἔμπα μέσα! Δὲν εἶνε κανεὶς! Ἐχουμε δουλειὰ!

Ἀρετή, εἰσέρχεται φουρμιωμένη: — Ἐχ ἄδερφέ! Μεγάλη Τετράδη σήμερα, πού θά μπαίνω ἔς τὰ ὀβερέια σπῆτι!... Μὰ τὸ Χριστὸ, θάλλῶξο ἀφεντικᾶ!

Ἀβραμῆς: — Μὰ γιατί κἄνεῖς ἔτσι, κοπέλλα μου; Ποῖος εἶνε Μεγάλη Τετράδη; δὲ θά σὲ φέρη!

Ἀρετή, ἀποκρίτως: — Μὴ μὲ σκοτίζης, καὶ ξέρω τί λέω γώ... Ἄκου: Ἐστειλανε ἀπὸ ἕνα μαγαζὶ κάνα πράγματα γιὰ τὸν κῆρω Λαβίτιο, καὶ ὁ ἀφέντης μου μοῦ εἶπε νά ἐρθῇ ἕνας σας νάν τὰ πάρῃ. — Ὁμπρός!

Ἀβραμῆς: — Καὶ γιατί δὲν τὰ φέρανε ὁδῶ;

Ἀρετή: — Ἐρῶ γώ;

Ἀβραμῆς: — Μὰ τί εἶνε;

Ἀρετή: — Ντουφέκια εἶνε; πιστόλες εἶνε; ξέρω γώ;

Μανασῆς, σιγᾶ: — Νά ξερωθῆς!

* Τεταρτῶν.

Ἀβραμῆς, ἐκπληκτικῶς : — Μπα ; μπα ; ! Πενάξου μία στιγμὴ Μανασῆ, νάν τὰ πάρης.

[*Ἐπειτα Μανασῆς ἐξέρχεται σπενδόν διὰ τῆς πρώτης δεξιᾶς θύρας.]*
Ἀρετῆ, βλέπουσα τὸ τραπέζι, ἐνῶ ἐτοιμάζεται νὰ φάγῃ : — Ἰδέε, Μεγάλῃ Ἑβδομάδα, καὶ νὰ τρῶνε, τὰ σκυλιά, γάλα, αὐγά, βούτυρο!... (*Φοβήτουσα* :) ἔρεεε! ; καὶ ζαμπόνι!... Μωρέ, τρῶτε καὶ χοίρειο ; .. Μὰ οὔτε Ὀβραῖοι λοιπὸν δὲν εἶσατε σεῖς ; *Αἰ 'ς τὸ Διάτανο! (*Φεύγει δραματῶν, ἐνῶ δ' Ἀβραμῆς πρῶτα γελᾷ, ἔπειτα θυμῶναι, καὶ τέλος νάναι νὰ τὴν κνηγήσῃ.*)

Ἀβραμῆς, σταματῶν παρὰ τὴν θύραν καὶ ἐπιστροφῶν : — Στὰ τσακίσματα!.. Δὲ βαρυνέσαι! ποῦ θὰ καταδεχτῶ ἐγὼ τώρα νάν τὰ βάλω μὲ μία γυναῖκα!.. Πψ!.. (*Ἀποτελειώνει θυμωμένος τὸ τραπέζι.*) Ἄς τους κ' ἄς λένε!.. ἄς τους κ' ἄς βαβίζουνε!..

[*Μετ' ἄλλων ἐπιστρέφει ὁ Μανασῆς, φορτωμένος δυὸ καραμπίνες, σὲ θῆκες ἀπὸ τσόχα, δυὸ θεβόλτες ἐπίσης, καὶ ἕνα ξύλινο κουτί μὲ φροσῆνα. Προχωρεῖ μὲ κόπο καὶ τάρνιει σὲ μιὰ γωνία.]*
Ἀβραμῆς : — Ἄς τὰ κεί, γειά σου! Καὶ τώρα ποῦ θὰ ἐρῶ ὁ ἀφέντης, ἄς τὰ βάλῃ ὅπου θέλῃ. (*Γελῶν ἀνόηκτα* :) Χυ! φοβηθήκανε νάν τὰ μάσσουνε ἀπὸ τὸ θρόνο, καὶ τὰ στείλανε ἀπὸ τὸ στενό, 'ς τοῦ Ντεσούλα!..

Μανασῆς : — Σὰ νὰ λέμε, λαθραῖα!..

Ἀβραμῆς : — Ὅριστε ποῖς μῖς καταντήσανε! Νάρκατῶνομε τὰ σπέντα μας σάν κίστα!.. Τ' εἶνε μέσα 'ς τὴν κισσέλι; (*Πηγαίνει.*)

Μανασῆς, ἀνομιμαρῶν αὐτὸν κομικῶς : — Φεύγει καὶ βρομῶνι μισροδύ!.. Φουσίκα εἶνε! δὲν τὸ κατάλαστε;

Ἀβραμῆς : — Τοῦ φαίνωτε, Μανασῆ, τοῦ σόφου Λαβῆκου, πὼς νὰ μᾶς βάλῃ νὰ πολεμήσομε μὲ δαῖτα ἀπὸ τὰ παρθεύρια, ἔ;.. Δὲ βαρυνέσαι!.. Ἐτῆνε ἡ σωτηρία μας! (*Λέγει τὴν πρώτην δεξιὰν θύραν* :) Ἢ πισινὴ πορτοῦλα!

Μανασῆς : — Περνάμε 'ς τὸ Ντεσουλῆνο οὔλο, καὶ ἐρνίρισε! ἔ;

Ἀβραμῆς : — Ἀμὴ τί; (*Ποτηρῶς* :) Καὶ ποῦ εἶσαι; Ψε! Ἐμεῖς κάτω, 'ς τὴν κουζίνα, μὲ τὴν Ἀρετῆ... ἔσῃ καὶ κόττα!

Μανασῆς : — Ναί! ὁμοῖα περιτοίσι θὰ μᾶς κάρη ἢ Ἀρετῆ, ἔτσι ἀγριεμένη ποῦ εἶνε!..

Ἀβραμῆς : — Ἐγγοῖ σου καὶ θὰ μερέψῃ!.. (*Ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν ἐπί κούτι μειάλλων* :) Ὠ, σφοδρῆλα!

Μανασῆς : — Τί εἶνε;

Ἀβραμῆς : — Τελειώσανε τὰ γαλοκαύλουρα τοῦ γέρον καὶ δὲν τὸ στοχάστηκα!..

Μανασῆς : — Τώρα;

Ἀβραμῆς, παρακλητικῶς : — Πενάξου, καίμενε Μανασῆκο, ἴσια μὲ τοῦ Ντιόγου, νὰ πάρης πέντ' - ἔξη!..

Μανασῆς : — Ἐγὼ ; ! ἔβουρλίστηκες ; .. Καὶ γιατί δὲν πᾶς καὶ τοῦ λόγου σου;

Ἀβραμῆς : — Μὰ ἐγὼ δὲ μπορῶ (*τὰ μισροδύ :*) πρέπει νὰ μείνω ἐδῶ γὰ νὰ σερβίρω. Τώρα θάρθουνε!

Μανασῆς : — Σερβίρω ἐγὼ.

Ἀβραμῆς : — Μ' ἀλήθεια, φοβάσαι; Δὲ ντρέεσαι; Δύο βήματα εἶνε! Ἐπειτα ἐφ' οὐνα ποῦ ξέρεις δὲ γίνονται τὴν αὐγῆ. Τὸ βράδυ νὰ φοβάσαι τὴ μήτη σου.

Μανασῆς, ἀρχίζων νὰ κἀμπεται : — Ἀές... νὰ ρισκάρω μία τρεγάλι;..

Ἀβραμῆς : — Ἄμε, γειά σου!.. Καὶ ποῦ εἶσαι; ἂν φοβάσαι, πάρε καὶ τοῦτο! (*Τοῦ προτείνει μιὰ καραμπίνα διπλωμένη.*)

Μανασῆς : — Ἄσε τώρα τοὶ μπαρτζολέτες!..

[*Ἐπειτα Μανασῆς ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάρους. Ὁ Ἀβραμῆς προσπαθεῖ ἀκόμη νὰ τοποθετήσῃ τὴν καραμπίνα ποῦ εἶχε πάρῃ, διὰ τὸ Μανασῆς ἐπιστρέφῃ κἀν ἀμέσως, δραματῶν καὶ κίτριος ἀπὸ τὸν φόβον του.]*

Μανασῆς, τρέχων ὡς ζῆτων καταφύγιον : — Μάνα μου! Ὁ Μισρομπουλας!

Ἀβραμῆς, ἐντρομος, ἀφίτων τὰ ὄπλα νὰ τοῦ πῶσον μὲ βρόντον : — Ὁ Μισρομπουλας ; !!

Μανασῆς : — Ναί! Τὸν ἐβγάλανε!.. Κι' ἀγριεμένος, ἄρκατωμένος, μὲ τὰ παλλικάρια του, ἔρχεται κατὰ δώδες!.. (*Χάνεται ἀπὸ κάτω ἀπὸ ἕνα καναπέ.*)

Ἀβραμῆς, εἰς τὸ ἄκρον ἄκρον τοῦ πανικοῦ : — Οὐί! (*γυροῖται ποῦ νὰ χυθῇ.*)

Φωναὶ ἀπὸ τὸν δρόμον : — Κάτω οἱ Ὀβραῖοι! Κάτω οἱ Ὀβραῖοι! Κάτω οἱ Ὀβραῖοι!

Ἀβραμῆς : — Θεοῦλα μου! (*Χάνεται ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι.*)

Μανασῆς, βιάζων τὸ κεφάλι του : — Τρέξε νὰ κλείσης τὴν πόρτα, γειά τὴν ἄρκα ἀνοιχτή!..

Ἀβραμῆς : — Δὲν τὸ κουνῶ!

Μανασῆς : — Μωρέ, θὰ μισροδάρουνε μέσα!

Φωναὶ ἀπὸ τὸν δρόμον : — Κάτω οἱ Ὀβραῖοι! Κάτω οἱ Ὀβραῖοι!..

Ἀβραμῆς : — Ἄκου!.. Ἔλα, Μωσὲ καὶ Λαβῆ!..

[*Ἄτι φωναὶ ἀπὸ τὸν ἀνομιμαρῶντα. Ἀπὸ τὴν δευτέραν θύραν δεξιὰ, εἰσέρχεται ὁ Λαβῆ.*]

Λαβῆ : — Εἰ ποῦ εἶστε; Δὲν εἶν' ἐδῶ κανεὶς; (*Κιτῆν τὸ κουνῶν.*)

Ἀβραμῆς, ἐξομῶν ἀπὸ τὸν κρημνῶνά του : — Ὁ Μισρομπουλας, ἀφέντη!

Μανασῆς, ὁμοίως: — Περνάει ὁ Μπούρμπουλας!.. Κάτω οἱ Ὀβραῖοι!! ἔκου!..

Δαυὶδ, μετὰ βραχίονα σιωπῆν, κατάκλητος: — Ἔ, καί;.. γι' αὐτὸ κρηφτήκατε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ τραπέζια;.. (Μὲ θυμόν:) Θρασήμα!.. Καλὰ νὰ σὰς τὰ κάνουνε, ἀφοῦ εἰσαυτετέτοιοι!..

Ἀβραμῆς: — Ὁ Μανασῆς φταίει!..

Δαυὶδ: — Νὰ χαθῆς, δειλέ!... Ἀπελπισία εἶνε πιά μαζί σας!.. Καί με σὰς, καί με δλους!.. Κ' ἐγὼ δ' ἀνόητος λογαριάζω... (Διακόπεται, βλέπον τὰ ὄπλα.) Ἄ, τῶφρον; Ἀβραμῆς: — Μάλιστα! ἀπὸ τοῦ κυρίου Ντεσύλα.

Δαυὶδ, καθ' ἑαυτὸν: — Αὐτὰ μᾶς ἔλειπαν!... (Ἐξετάζει τὰ ὄπλα, σιωπηλῶς, μὲ δυσθυμίαν.)

Μανασῆς, ἐν τῷ μεταξὺ πλησιάζει εἰς τὸ παράθυρον καὶ εἶπτε ἔξω μίαν φοβισμένην ματιάν. Ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Ἀβραμῆν, σιγῆ: — Πάει! πέρασε τὸ κουλουκι! Κατεβλίνω νὰ κλείσω τὴν πόρτα. (Ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάλους.)

Δαυὶδ, πρὸς τὸν Ἀβραμῆν: — Πήγανέ τ' αὐτὰ μέσου κα' ἄφισέ τα 'ς τὴν κάμαρά μου... Τὸ νοῦ σου μὴν τὰ κτυπήσῃς! (Τοῦ δίδει ὅσα μπορεῖ νὰ σηκώσῃ, καὶ ὁ Ἀβραμῆς ἐξέρχεται διὰ τῆς δευτέρας δεξιᾶς θύρας.)

Μετ' ἄλιγον εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν ἰδίαν θύραν ἡ Ραχὴλ, μὲ κατάλευκον φόρεμα τοῦ σπιτιοῦ, πλουσιώτατον. Ὁ λαμὸς γυμνός, στολιζέται μὲ τριπλὴν σειρὰν μαργαριτῶν. Τὰ μαλλιά χαμηλὰ κτελισμένα, χωρὶς κίτρινον, μ' ἓνα φινιγρον μόνον πλαγίως, ἀστρουειδῆ, λευκόν. Ἦναι σκεπτικὴ μᾶλλον παρά μελαγχολική.]

Ραχὴλ: — Καλημέρα, Δαβίκο.

Δαυὶδ, ψυχρῶς: — Καλημέρα.

Ραχὴλ: — Τ' εἶν' αὐτὰ τὰ τουπέκια, ποῦ κονβαλάτε;

Δαυὶδ: — Κάτι εἶνε!

Ραχὴλ, ἐξετάζει ἀπὸ κοπιὰ αὐτὰ ποῦ ἔχουν μείνει ἐκεῖ: — Μήπως εἶνε κανένα γιὰ μένα;

Δαυὶδ: — Τί ἐννοεῖς;

Ραχὴλ, δοκιμάζοντα ἐν ὄπλῳ: — Νά, ἐν εἶνε κανένα κατάλληλο γιὰ τὰ χέρι μου. Θὰ ἤθελα νὰ κάμω λίγη οικοκυρικὴ. (Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιστρέφει ὁ Ἀβραμῆς καὶ παίρνει καὶ τὰ ἄλλα ὄπλα. Φέρει καὶ πάλιν ἐπιστρέφει.)

Δαυὶδ: — Ὄχι, νὰ σὲ χωρῶ! Αὐτὰ δὲν εἶνε γιὰ παιχιδία πορτιτσῶν. Σοῦ φτάνει τὸ φινιγρον βάλιστρα που ἔχει.

Ραχὴλ, μελαγχολική: — Ἐξῶς καλά γιατί εἶνε... Στοιχάτωρμι ὅπως πὼς καὶ γόδια νὰ ἦσαν, δὲ θὰ ἔφθικαν νὰ ἐπιτιδίσουν τὸ κακὸ ποῦ κρηφτήκατε...

Δαυὶδ, ἐπιτόνος: — Χάι;... Καὶ εἴκοσι, καὶ δέκα, καὶ ἓνα μόνο... νά, μόνο τοῦτο 'δῶ, (ἀφίγγων τὸ τελευταῖον ὄπλον ποῦ

ἀπόκειται νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Ἀβραμῆν;) θὰ ἔφτανε νὰ ἐπιτιδίσῃ τὸ κακὸ ποῦ φοβᾶμαι, ἐν ἦταν χέρι νὰ τὸ κρατῆ καὶ φλόγα νὰ τὸνάβῃ. (Παραδίδει τὸ ὄπλον.) Μὰ τί νὰ σοῦ κάμω! ποῦ ὁ Ἀβραμῆς ἀκούει Μπούρμπουλα καὶ μπαίνει 'ς τὸν τάφο ζωντανός!..

Ραχὴλ, μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ Ἀβραμῆ: — Ὅπλα ἔχουμε; ψυχρῶς μᾶς λείπουν!

Δαυὶδ, μὲ στεναγμὸν διευθυνόμενος εἰς τὸ τραπέζι: — Πότε φροντίσαμε νὰ πλάσουμε; Ἐμᾶς δὲ μᾶς νοιάζει οὔτε γιὰ τίς δικές μας!

[Ἐισέρχονται, ἀπὸ τὴν δευτέραν δεξιᾶ θύραν, ὁ Σαμουὴλ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος.]

Σαμουὴλ: — Καλημέρα, παιδιά μου.

[Ἡ Ραχὴλ καὶ ὁ Δαβίκοσ καλημερίζουν μὲ σεβασμὸν. Ὁ Σαμουὴλ προχωρεῖ εἰς τὸ τραπέζι, καὶ ἀφοῦ καθῆσθαι αὐτοῦ, κίθηται καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἀρχίζουν νὰ προγευματίζουν. Ἐκεῖ οἱ κτηφῆς. Ὁ Ἀβραμῆς ὄπηρετε.]

Ραχὴλ: — Πὼς ἐπεράσατε ἀπόψε, παπῶκη;

Σαμουὴλ: — Καλὰ, παιδί μου...

Δαυὶδ: — Ἔ, ἕς λέμε καλά. Ἔρχονται ἡμέρες καὶ νύχτες, ποῦ θὰ τις περάσουμε πολὺ χειρότερα...

Ἀλέξανδρος: — Πᾶντα σου μάντις καὶ προφήτης κινδῶν.

Δαυὶδ: — Προφήτης ναί... ἀλλὰ μὲ τὸ σύστημα τοῦ Λαουκαράτου. Φυτεύω κολοκυνθόπορο καὶ προφητεύω πὼς θὰ φυτρώσῃ κολοκυνθιά. Ἔσεῖς φυτεύετε καρμιά φορὰ λιναρόπορο, καὶ περσιμένετε πὼς θὰ φυτρώσῃ φράουλα.

Ἀλέξανδρος: — Τίς περισσότερες φορὰς δὲν ἔχει κανεὶς τί φυτεύει...

Σαμουὴλ, πρὸς τὸν Ἀβραμῆν: — Κουλουθὶ δὲν ἔχει;

Ἀβραμῆς: — Φινίγατε, πύρι, καὶ δὲν μᾶς ἦτανε βολετὸ νά...

Σαμουὴλ, ζωηρῶς: — Καλὰ, καλά, δὲν πειράζει. Βουτῶ ἄξιμο.

Ραχὴλ, μ' ἓνα πιάτο, πρὸς τὸν Δαυὶδ: — Θέλεις;

Δαυὶδ: — Χοιροκέρι!.. Ἄ, ὄχι εὐχαριστῶ!.. Νὰ τὸ τῶτες σῆς, ποῦ σπινδάσατε 'ς τὴν Εὐρώπη...

Ραχὴλ, μ' ἑλαφρὰν εἰρωνίαν: — Ἄ, ναί, τὸ ξέχασα πὼς εἶνε ἀμφοεῖα.

Δαυὶδ: — Ναί, ναί. Περσιμένον τὸ Νόμο!.. περσιμένον τὴν Παράδοξαι!.. Μὰ γι' αὐτὰ καὶ γι' αὐτὰ μᾶς μένει ὁ Θεὸς, καὶ ἑπομένῳ καὶ ἑσῶς μᾶς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἁγνάκια ἔσμε γιὰς, λόγους ἀνήμεροσ ἀμέρα!

Σαμουὴλ: — Τί νὰ σοῦ πῶ, Δαβίκο! Δὲν τὸ πορεῖται πὼς ἐπὶ τὸ βράδυ ἐκάμανε γι' ὁ ὅρι αἱ Χριστιανοὶ 'ς τὸ Γέτο,

ἐπειδὴ τῆς ἀρέσει τῆς Ραχὴλ νὰ δοκιμάζη καμμιὰ φορὰ τὸ ζαμπόνι.

Δαυὶδ : — Νάταν μόνο τὸ ζαμπόνι!... (Διακοιμώμενος, πρὸς τὸν Ἀβραμῆν.) Πήγαινε, Ἀβραμῆ, δὲ σὲ χροιαζόμεστε τώρα. (Ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν δεξιὰ θύραν.) Ὁ Δαυὶδ συνεχίζει.) Μὰ εἶνε ὅλη αὐτὴ ἡ ἀψηφισιά, ἡ περιφρόνησι τῶν Νομίμων, ποὺ θέριψε ἔς τὸ σπῆτι μας ἀπὸ τὸν καιρὸ Ἰσα-Ἰσα ποὺ γύρισε ἡ Ραχὴλ. Ποιὲ δὲν ἤμαστε ὅ,τι ἐπρεπε, ἀλλὰ τώρα-τώρα χειροτερέψαμε. Καὶ στεκόμαστε ψηλά, καὶ δίνουμε, δυστυχῶς, τὸ παράδειγμα. Πόσοι δὲν κάνουν τώρα σὺν κ' ἐμᾶς!... Λέγονται Ἑβραῖοι, χωρὶς νὰ εἶνε τίποτα!

Ἀλέξανδρος : — Δὲν κρατοῦμε μερικὸς τύπους, ποὺ ἴσως δὲν τοὺς σηκώνει πιά ἡ ἐποχὴ. Ἀλλὰ τί σημαίνει αὐτό; Εἰς τὸ βάθος τοῦ εἶναι μας, ζῆ-ἡ-ψυχὴ, τῆς Φυλῆς.

Δαυὶδ : — Οἱ τύποι κάνουν τὴν οὐαία! Οἱ τύποι ἀνεβάζουν ἔς τὴν ἐπιφάνεια τὸ βάθος τῆς ψυχῆς. Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος τόσο δυνατὸς καὶ τόσο τέλειος, ποὺ νὰ μὴν ἔχη ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα Σύμβολο. Ἐμεῖς κατοργήσαμε ὅλα τὰ Σύμβολα. Ἀπὸ τὴ γλώσσα ἕως τὰ ἔθιμα. Τίποτα δὲν κάνουμε ποὺ νὰ μᾶς θυμίξη ὅ,τι εἴμαστε καὶ ὅ,τι πρέπει νὰ εἴμαστε πάντα! Τρῶμε τὰ κί-θηρα κατὰ, δὲν πιτοῦμε ἔς τὴ Συναγωγὴ, δὲν κρατοῦμε Νηοτεία. Ὡς καὶ τὸ Κικαῖο ἀκόμα, τὴ μεγάλην ἡμέρα τοῦ Ἐξαγισμοῦ, ποὺ ὁ ἀληθινὸς Ἑβραῖος δὲν πίνει οὔτε νερό, ἔμεῖς τὴ γαλοῦμε. Καὶ τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα, ἐπάψαμε νὰ τρέφουμε ἔς τὴν ψυχὴ μας τὸ μίσος γιὰ τοὺς ἀλλοφύλους, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἦταν ἡ μόνη μας θρησκεία.

Ραχὴλ, ἐγειρομένη : — Ὅχι δά!

Δαυὶδ : — Πῶς νὰ συνασπισοῦμε τώρα καὶ πῶς νὰ ντερε-ξέ-θουμε; Παντοῦ ἀγαθοί, ἡμεροί, κωθοροί, δευλοί... ὅπως κατανοῦν οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἔχουν πιά ἰδανικό.

Ραχὴλ, πλησιάζουσα τὸ ἀνθοδοχεῖον, βγάξει τίς μανόλιες, καὶ τίς κρατεῖ : — Μὴ με κατηγορῆς γι' αὐτὸ ἔμενα, Δαβὶν! Ἄν τὸ Ἰδανικό ποὺ ἔχω, δὲν εἶν' ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἤθελες, ἐγὼ δὲν φταίω.

Δαυὶδ : — Ποῖος φταίει λοιπόν;

Ραχὴλ : — Ἡ σειρά μου, ἡ ἀνατροφή μου, ἡ ζωὴ μου...

Δαυὶδ, μειδιῶν πικρῶς : — Ἄ, καλά!...

Ραχὴλ : — Ναι. (Κτυπᾷ τὸ κορδόνι. Ἐξέρχεται ὁ Ἀβραμῆς.) — Πᾶς τὸ βάζο, ἀδειάτω τὸ νερό καὶ βάλε φυτό.

[Ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν δεξιὰ θύραν.] Ὁ Δαυὶδ ἐξακολουθεῖ, κρατοῦσα διὰ τὴν ἀνθή, τῶν ὁποῶν φαλλιδίξει τοὺς μίσους.]

— Δὲν εἶμι μητέρα νὰ με μεγαλώσῃ. Μὲ μεγάλωσε μιὰ παραμόνα, κ' αὐτὴ Χριστιανὴ... Ἐπειτα με σταλάτε ἔξω. Μὲ κλείσατε ἔς ἓνα Σχολεῖο, κ' αὐτὸ χριστιανικό... Ἦταν

κ' ἄλλες Ἑβραϊκοὶδες ἐκεῖ- μέου, κ' ἔρχόταν ὑπὸ φρονὴς τὸ μῆτι ὁ Ραββίνος καὶ μᾶς κατηγόου. Ἦταν ἓνας ξεμωμένος ποὺ τὸν περιπαίσαμε... — (Ἐιστρέφει ὁ Ἀβραμῆς ἀπὸ τὸ βάζο εἰς τὸ τραπέζι καὶ φεύγει.)

— Ἐπειτα γύρισα ἔς τὸ σπῆτι μου. Ἐ, σὺς βεβαῖω πὸς ἔδω δὲ βροῖκα ζωὴ πρὸ Ἑβραϊκῆ, ἀπὸ κείνη ποὺ ἔζησα πέντε χρό-νια κλεισμένη ἔς τὸ Σχολεῖο. Ἀπόττον γνώρισα τὸν κόσμο, με τὴ σπουδὴ καὶ με τὴν πείρα, εἶχα σχηματίσῃ ἓνα Ἰδανικό, ποὺ τίποτα ὡς τώρα δὲν μ' ἔκαμε νὰ τἀλλάξω. Ἡ ὑπόνοια μάλιστα ποὺ ζοῦμε ἔδω με τοὺς Χριστιανούς, μοῦ τὸ δυνά-μωσε περισσότερο. Ἦθελα νὰ μὴν ὑπῆρχαν ἔς τὸν κόσμο διαίρεσεις, διακρίσεις, μίσση. Καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ἦταν ἐνωμένοι σὲ μιὰ θρησκεία, — τὴ θρησκεία τῆς Ἀγάπης! (Μιμνῆται τὰ ἀνθή καὶ τὰ βάζο εἰς τὸ ἀνθοδοχεῖον.)

Δαυὶδ : — Κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο! (Ζωνθοῦς.) Κ' ἐγὼ ἤθελα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ἦταν ἐνωμένοι σὲ μιὰ θρησκεία, — μὰ τὴ θρησκεία τοῦ Μίσους!

Ραχὴλ : — Ὅταν θὰ ἦταν ὅλοι ἐνωμένοι, ποιὸν θὰ μισοῦ-σαν; Ἡ Ἀγάπη μου εἶνε Ἐνωσις, τὸ Μίσος σου εἶνε Ἀπομό-νωσις καὶ Διασπορά.

Δαυὶδ : — Ἡ Ἀγάπη σου, Ραχὴλ, εἶνε ἡ ἀδυναμία. Τὸ Μίσος μου εἶνε ἡ Δύναμις!

Ραχὴλ : — Μπορεῖ. Ἀλλὰ ὅταν δὲν εἶνε κανεὶς ἰκανὸς νὰ αἰσθανθῇ τὸ μίσος τὸ δικό σου;

Δαυὶδ : — Αὐτὸ θὰ πῆ πὸς δὲν εἶνε Ἑβραῖος, καὶ πὸς δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ποτέ. Εἶπες πὸς τίποτα ὡς τώρα δὲν σ' ἔκαμε νὰλλάξῃς. Μὰ καὶ τί ἄλλο ἤθελες, ἀπ' αὐτὰ ποὺ παθαίνουμε;..

Ραχὴλ : — Ἐμεῖς;! Δὲ βλέπω νὰ πάθαμε τίποτα ἔμεῖς. Ἡ ἰδέσ μου, καλὴς ἡ κακὴ, εἶνε οἰζονέμες μεσα μου ἀπὸ τὴν ἀνατροφή, ἀπὸ τὴ συνήθεια, ἀπὸ ὀλόκληρη ζωὴ. Δὲ θὰ τίς ἀλλάξω βεβαῖα σὲ μιὰ στιγμή, ἐπειδὴ μιὰ πέτρα ἔζησε τὴ μῆτι τοῦ Μανασῆ. (Κάθεται.)

Δαυὶδ : — Καλὰ, Ραχὴλ, καλὰ. Θὰ μοῦ πῆς αὐτο-μεθυ-ριο, ὅταν κρυμμένη καὶ μισοπεθαμένη ἀπὸ τὸ φόβο σου, θὰ βλέπῃς τοὺς ἀδελφούς σου νὰ σοῦ λεηλατοῦν τὸ σπῆτι.

Ραχὴλ : — Ἐγὼ κρυμμένη; Ποτέ!

Σαμουὴλ : — Μὴν κατορμελετῆς λοιπόν, Δαβὶν! Τέτοιο πράγμα δὲ θὰ γίνῃ ποτέ!

Δαυὶδ : — Ἄ, ἔχετε αὐτὴ τὴν ιδέα; Πῶς θὰ τελειώσῃνε ὅλα με φωνές;.. (Στά, πρὸς τὸν Σαμουὴλ.) Γιατί λοιπόν θά-βετε, τὴ νόχτα, ἔς τὸ ὑπόγειο, τὴν κάσσα με τὰ χροῖματα, με τὰ χροῖτά καὶ με τὰ ἐνέχρωμα; Γιατί ἐξασφαλίζετε ὅ,τι ἔχετε πολιτικότερο, κ' ἐξετάζετε τὰ κατὰτόπια τοῦ γειτονικοῦ σαι-τιοῦ γιὰ νὰ κρυφτήτε;

Ἀλέξανδρος : — Ἦ προφύλαξι ποτὲ δὲν εἶνε περιττή, κ' ἔκαμε πολὺ καλὰ ὁ πατέρας μας νὰ πόρη τὰ μέτρα του, ὅπως τὰ πῆρες καὶ σὺ, μὲ τὸ δικό σου τρόπο. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ ἔχω τὴν ἑλπίδα πὼς τὰ κακὰ θὰ προληφθοῦν.

Δαυὶδ, *βγάζει ἀπὸ τὶς τσέπες του ἐφημερίδες* : — Μὰ διάβασε λοιπόν, διάβασε! Διαβάστε νὰ ἰδῆτε τί γίνεται! Διαβάστε νὰ ἰδῆτε μὲ τί δηλητήριο ποτίζεται ὅλες αὐτὲς τὶς ἡμέρας ὁ λαός! (*Ἐδουλοῦνται καὶ διαβίβουσι τίλους*;) «Λίγα Ἑβραῖοι-Ταλμούδ», — «Ἀνθρωποφθορία κατ' Ἑβραίους», — «Τὸ Ἑβραϊκὸν παιδοκράτωρ», — «Πίνουσι αἷμα χριστιανικῶν οἱ Ἑβραῖοι»; Ὅριστε! Ἀναγνώσματα μὲ συνέχαι, ἀτελείωτα... ἔξ ἀφορμῆς τῶν Κεκοιραϊκῶν.

Σαμουήλ : — Τὰ εἶδα... τὰ εἶδα... Ἔνα σωρὸ φέριμα... φλυαρίες ἀμαθῶν ἢ κακοβούλων ἀνθρώπων... μαρτυρίες ὑπόπτων... παρεξηγήσεις τῶν κειμένων... φανταστικά γεγονότα... ὅλες ἢ πάλιν συγκοιραντίες τῶν ἐχθρῶν μας, μὲ τὴν ἀξίωσι πὼς εἶνε ἡ Ἱστορία!

Δαυὶδ : — Καὶ ὅμως αὐτὰ διαβάσει, καὶ αὐτὰ πιστεύει ὁ λαός. Ἀνάστατες γίνονται ἐδῶ οἱ ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες! Ἄν βρεθῆ κανένας δικαίος, κανένας σοφὸς Ἑβραϊολόγος, ἐπιστήμων, νὰ μᾶς ὑπερασπιθῆ, λέγουν εὐθὺς πὼς εἶνε βαλμῆνος, πληρωμένος! Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἐγὼ ἀποροῦ, πὼς ὕστερ' ἀπὸ τέτοια ἀναγνώσματα, ἀπάγοιμε καὶ σήμερα Ἰσταντοὶ! [*Ἀκούοιτες ἀπὸ τὸν Δαυὶδ, ἢ ἀπατάτες, ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Ραχὴλ κιντίζουσι τὰς ἐφημερίδας.*]

Σαμουήλ : — Ὁ ναὶ! Κανένα ἀδικο δὲ θὰ εἶχε ὁ λαός, νὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς σπυράξῃ, ὅταν εἶται τὸν ὀδηγοῦν οἱ διδάσκαλοί του. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἔξουσία, ὑπάρχει καὶ στρατός...

Δαυὶδ : — Στρατός... ἔξουσία!... Καὶ στρατός, καὶ ἔξουσία, δυνατότερη ἴσως ἀπὸ τοῖτη ὕδω, ὑπῆρχε καὶ ἔς τὰ 1760, ὅταν ὁ προπάππος μας, ὁ Ἰακώβος Τεδέσκος... ἄκουε, Ραχὴλ; γὰρ σένα τὸ λέω, ποῦ δὲν ἔξεραι οὔτε τῆς φυλῆς μας τὴν Ἱστορία, οὔτε τῆς οἰκογενείας μας...

Ραχὴλ : — Ἀκούω. Τί ἔκαμε λοιπόν αὐτὸς ὁ προπάππος;

Δαυὶδ : — Ἦταν τραπεζίτης, τὸν ἔλεγον τοκογλύφου καὶ τὸν ἐμισοῦσαν. Τὸ Πάσχα τοῦ 1760, — 26 Μαρτίου, λέει ἡ Ἱστορία, — οἱ Χριστιανοὶ ἔστησαν ἔς τὴν Πλατεία γὰρ νὰ κάρουν ἕνα Ριούδα, ποῦ εἶχε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἰακώβου Τεδέσκου ἀπαράλλακτα. * Τὸ ἔμαθε ὁ προπάππος μας, ὁ ὅποιος, φαίνεται, δὲν ἐγάρειε κάστανα, κ' ἔτρεξ' εὐθὺς ἔς τὸ Βενετὸ Πρεβεδοῦρο νὰ διαμαρτυρηθῆ. Ὁ Πρεβεδοῦρος ἀναγνώρισε τὸ δόζιο του κ' ἐπρόσταξε νὰ κτεβιάσουν τὸν ἄνδρα!

* Ἱστορικόν.

(κελλο. Οἱ Χριστιανοὶ τότε σήκωσαν ἐπανάστασι, κ' ἄρχισαν νὰ κτυποῦν τοὺς Ἑβραίους καὶ νὰ λεηλατοῦν τὰ σπῆτα τους. Φοβήθηκε ὁ Πρεβεδοῦρος καὶ τοὺς ἔδωκε πίσω τὸ Ριούδα. Μὰ οὔτε μ' αὐτὸ δὲν ἠσύχασαν. Χιλιάδες ζωοκίκοι ὄπλισμένοι μπήκαν ἔς τὴ χώρα, καὶ θὰ γίνονταν μεγάλα κακὰ, ἂν ἕνας δίκαιος ἄρχοντας, ποῦ ὁ λαός τὸν ἀγαποῦσε καὶ τὸν ἀκούει, δὲν κωρηνόβαινε νὰ τὰ προλάβῃ.

Ἀλέξανδρος : — Ὅ, τι ἔγινε καὶ λίγο προῖτηρη, ἔς τὰ 1713 νομίζω, τότε ποῦ βρήκαν ἕνα πνιγμένον παιδί ἔς τὸ ἀκροεῖος τοῦ Νεοβίου... *

Ραχὴλ : — Σταυρωμένον!

Δαυὶδ : — Ἔτσι πιστεύουν δηλαδή, γιὰ τὸ παιδί εἶχε τρεῦτες ἔς τὰ χέρια καὶ ἔς τὰ πόδια. Φαίνεται πὼς ἐκείνοι ποῦ τὸ σκότωσαν, τοῦκαιαν αὐτὰ τὰ σημάδια, γὰρ νιπόδοθη τὸ ἐγκλημα ἔς τοὺς Ἑβραίους. Ὅπως κ' ἀποδόθηκε. Πόσοι ἀπὸ τοὺς δυστυχισμένους αὐτοὺς δὲν ἔχασαν τότε τὴ ζωὴ τους καὶ τὴν κερτοσιὰ τους! Καὶ οἱ ἐπίλοιποι τὴν ἐλευθερίαν τους! Ρισκὶ ἄγῳ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, Ραχὴλ, ἔκλεισαν τοὺς Ἑβραίους ἔς τὰ Ρέτο, σὲ δύο δρόμους σταυρωτοῦς, ποῦ εἶχαν αὐτοὺς σιδερένιους ἔς τὶς τέσσαρες ἄκρες. Καὶ σὲ μὰ πόρτα, ἡ ἐκτετικὴ Κεβέρησις εἶχε βάλῃ τὴν ἀτιμωτικὴ ἐπιγραφὴ: *In cruce quia crucifixerunt*, δηλαδή: *Ἐν σταυρῷ οἱ στανρωσαντες!*

Ραχὴλ : — Σήμερα, οὐτε πόρτες καὶ σιδερένιαι, οὔτε ἐπιγραφὴ ἀτιμωτικὴ, οὔτε κίτρινη λουρίδα ἔς τὸ κορμὶο γὰρ σημάδι... Ὁλ' αὐτὰ ἔπασαν μαζί μὲ τὴ Βενετία. Γιατιὸν κενήντα τώρα χρόνια, Ἑβραῖοι καὶ Χριστιανοὶ τοῖν ἐδῶ σὺν ἀδελφία. Ἦ ἔνωσις μὲ τὴν Ἑλλάδα, — μὴ νομίζεαι πὼς δὲν ἔξερω κ' ἐγὼ Ἱστορία! — τοὺς ἐχάρισεν ἐλευθερία καὶ ἰσπολιτεία. Φέριματα; Σήμερα Χριστιανοὶ καὶ Ἑβραῖοι πληροῦνον τοὺς ἴδιους φόδους, ἔχουν τὴν ἴδια ψήφο, πηγαίνουν στρατιώτες μαζί καὶ χίνουν τὸ αἷμα τους γὰρ τὴν ἴδια πατρίδα, γὰρ τὴν ἴδια σημαία...

Δαυὶδ : — Ὅχι ὅμως καὶ γὰρ τὴν ἴδια πίστι!

Ραχὴλ : — Καμμιά φορὰ... Ἔχω ἀκαύση πὼς τὴν ἐποχὴ τοῦ σταυρωμένου παιδιοῦ, πολλοὶ Ἑβραῖοι, γὰρ νὰ γλυτώσουν τὴ ζωὴ τους, ἔγιναν Χριστιανοὶ.

Ἀλέξανδρος : — Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια. Ἦ Ἱστορία ἀναφέρει δύο-τρὶς οἰκογένειες ποῦ βαπτίστηκαν ἀπὸ φόβο.

Δαυὶδ : — Καὶ τότε, φαίνεται, ὅπως καὶ σήμερα, ὑπῆρχαν Ἑβραῖοι ποῦ δὲν ἦσαν!... Ἄχ, οἱ ἔξωμοτες! Πόσο δὲν ὑποφέραι κ' ἀπ' αὐτοὺς!... Καὶ νὰ συλλογίζεαι κανεὶς, πὼς μισρεῖ νὰ ἔλθουν τώρα ἀπόξω ἀπὸ τὸ σπῆτα μας, νὰ μᾶς

* Ἱστορικόν.

πολεμήσουν, τὰ παιδιά, τὰ ἐγγόνια, τὰ διατέγγονα αὐτῶν, ποῦ ἄλλη φορὰ ἦταν δικοὶ μας! Φοβῆ! Μόνο μὲ φοβῆ μπορεί κανεὶς νὰ σκεφθῆ, πὼς ἕνας Ἰβραεῖος, ἕνας Ἰσραηλῆτης, γιὰ ὅποιοδήποτε λόγο, ἀπὸ ὅποιαδήποτε βία, μπορεί νὰ βῆ τῆ φρονηκαία τῶν Πατέρων του! Πὼς θὰ περῶσῃ τὸ ποτάμι τοῦ αἵματος, τοῦ προαιωνίου, ποῦ μᾶς χωρῖζει καὶ ποῦ βοᾷ!... Ἄλλὰ ὄχι! Ἐ τὴν ἐκσχὴ μᾶς δὲν μπορεί καὶ νὰ γίνῃ αὐτό! Ἄλλη φορὰ ἢ ἀλλασομοίως, σὲ κἀντ' Ἰσραηλῆται, ἦταν συγγενεὶς. Σήμερον ὅμως ἢ ἀλλομοίως, ὁ ἀνθρωπίνως εἶνε μεγαλήτερος. Οὐκ ἔστι ἀποκαταστάσις Ἰβραεῖος δὲν θὰ ἦταν βιανὸς νὰ κἀντ' ἰσχυρὰ κίνημα. Θὰ προτιμοῦσε νὰ τὸν κομματιάζουσι! (Σηκάνεται καὶ βηματίζει ἐξημερῶς.)

Ραχὴλ: — ὦ, τὸ πιστεῖω! (Ὁρῶν, ταρῶσεται, μετὰ βίως κρύπτει τὴν συγκίνησιν της.)

Ἀλέξανδρος, ἀνησυχῶς καὶ ἐνόητος: — Ραχὴλ, τί ἔχεις;

Ραχὴλ: — Τίποτα... Μοῦ ἤλθε ἔτσι, σὰ ζάλη... μὰ δὲν εἶνε τίποτα... Μοῦ πέρασε...

Σαμουὴλ: — Ἢ μανόλιος παραμυθίζουσι. Πρέπει νὰ ἔχουμε ἀνοικτὰ τὰ παρὰθυρα.

Ἀλέξανδρος, σηκάνεται ἀμέσως καὶ ἀνοίγει ἐπι παρὰθυρο: — Ἄ, τί φουαία ἡμέρα σήμερον! Τί μυριαμένους ἀέρας! Σουστός Ἀπριλῆς!

Σαμουὴλ: — Ἐγὼ ὄρεξι γιὰ περιπάτου ἐξοχῶ. Πᾶμε μαζί, Ραχὴλ; ἀπὸ τὸν Ἄρμω ἴσαστε τοὺς Κήπους;

Ραχὴλ: — Ὁχι, καπέω... θὰ ἔλθῃ μὲ φίλη μου σήμερον τὸ πρωὶ καὶ τῆς ὑποσχέθηκα νὰ εἶμαι ἐδῶ... Ἄλλὰ καὶ σεις, δὲ μοῦ φαίνεται φρόνιμο νὰ βγῆτε σήμερον περὶς.

Σαμουὴλ: — Δὲ βαρύνεσαι! Τί μπορεί νὰ γίνῃ;...

Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος ἐδημάτιζε καὶ ἤκουσε μόνον τὰς τελευταίας λέξεις: — Ἐγὼ νὰ σᾶς πῶ τί θὰ γίνῃ, καὶ νὰ ἰδῆτε πάλι ποῦ θὰ βγῶ προφήτης. Ὁ λαὸς δὲν εἶδε καθόλου μὲ καλὸ μᾶτι τοὺς στρατιώτες ποῦ ἀπόκλεισαν τὸ Γέτο καὶ θὰ τὸ βάλῃ πείσμα νὰ μπῆ. Οἱ στρατιώτες πάλι, ποῦ ἔρχισαν νὰ θυμῶνουν, θὰ τὸ βάλουν πείσμα νὰ μὴν ἀφίσουν. Κ' ἐκεῖ θὰ πιασθῶν. Μὴτ' ἰσχυρῶς νανοῖξῃ, ἀλλοιμονὸν μας, χαθῆκαμε! Θὰ γίνῃ ὁ διωγμὸς ποῦ ἔγινε καὶ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο... Οἱ αἰῶνες ἀνταγῶνον ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Τὰ 150 αὐτὰ χρόνια τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἀγάπης, θὰ σβαστοῦν διαιμῶς σὰ νὰ μὴν ἦταν, καὶ ἀπὸ τὸν Ἀπριλῆ τοῦ 1891 θὰ γυρίσαστε πάλι Ἐ τὸν Ἀπριλῆ τοῦ 1712. Μὴν ξεχνᾶτε πὼς ἔρχεται καὶ Μεγάλη Παρασκευῆ.

Ἀλέξανδρος: — Καὶ γιὰ κακὴ μᾶς τύχη, λείπει Ἐ τὰς Ἀθήνας ὁ Δεσπότης. Ἄ, ἔν ἦταν ἐδῶ ὁ Λάτς, θάρρηγε Ἐ τὴ

φροντὰ νερό, καὶ ὄχι λάδι, ὅπως κάνουν μερικοὶ καλοθελητές. (Ἀκούεται ὁ κῶδων τῆς ἐξοχῆρας.)

Σαμουὴλ: — Καὶ ὅμως, ὄχι! Ἐγὼ ἐπιμένω. Ἀδύνατο νὰ ξαναγίνῃ ὅτι γινότανε Ἐ εποχὲς βάρβαρες καὶ σκοτεινές... Ἐπειτα, μὴν τὸ ξεχνᾶτε, κ' ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἢ πιστὶ τότε ἦταν θερμότερη.

Μανασῆς, ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ βάλους: — Ὁ κέριος Νικαύλα...

Ραχὴλ: — Ἄς ἔλθῃ.

(Ὁ Μανασῆς ἀποσύρεται διὰ τὰς εἰσαγάγγ τῶν κῶδων.)

Σαμουὴλ, ἰδιωτέρως πρὸς τὴν Ραχὴλ: — Αὐτὴ ἦταν ἢ φίλη καὶ ἐπιμένεως καταγαρούλα;

Ραχὴλ, γελᾷ: — Ὁχι, καπέω, τί λέγει!...

Κάρολος, εἰσρχόμενος ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάλους: — Προσκαιρῶ! πωλημέρα σας! (Φιλᾷ τὸ χεῖρ τῆς Ραχὴλ, χαιρετᾷ διὰ θεομῆς χαιρετίας τὸν Σαμουὴλ καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ Δαυὶδ ἔχει ἀπομακρυνθῆ σκοπῆμος, διὰ τὰ μὴ δόση τὸ χεῖρ του. Χαιρετᾷ ὅμως διὰ τῆς κεφαλῆς.)

Σαμουὴλ: — Τί νέα μᾶς φέρνετε, κύριε Δεσπότη; Πὼς ἀκούτε τὰ πράγματα ἔξω;

Κάρολος: — Ἐρῶ κ' ἐγὼ;... Ὁχι καὶ πολὺ εὐχάριστα... Ἐπίσχυρι ἐρεθισμός. Δὲ θέλω νὰ σᾶς τὸ κρῖψω.

Σαμουὴλ: — Νὰ μᾶς πῆτε ὅλη τὴν ἀλήθεια.

Κάρολος: — Αὐτό, νομίζω, εἶνε χρέος μου... Φαίνεται πὼς ἀπὸ χρός, ἢ κατάστασι χειροτέρεψη. Κάτι ποῦ ἔλασαν τοὺς ἀρχηγούς τῆς νυκτερινῆς διαδηλώσεως Ἐ τὸ Γέτο, καὶ ποῦ ἀναγκάσθησαν νὰ βάλουν ἐκεῖ φρουρὰ...

Δαυὶδ: — Δὲ σᾶς τὸ ἔλεγα;

Κάρολος, σπερχίζων: — Καὶ ἢ διάδοσι πὼς ὁ Δεσπότης ἐκτόπησε τὰ παιδιά, ποῦ πετροβολοῦσαν τὴν Κυριακὴ τοῦς ἐπιχρότες...

Δαυὶδ: — Ψέματα! Ἐσπρωξά μονάχα, ἀλλὰ δὲν ἐκτόπησα. Σᾶς ἔχω μάστρε!

Κάρολος: — Ναι, βέβαια... Ὅπωςδήποτε ὅλ' αὐτὰ ἔκαμαν ὅστε νὰ ἐξαφθῆ περισσότερο ὁ λαὸς καὶ νὰ πειθῆ φοβερὰ.

Ἀλέξανδρος: — Ἀπὸ τὴν Κέρουρα, τί εἰδήσεις ὑπάρχουν;

Κάρολος: — Τίποτε νεότερο. Οὐτε ἢ ταυτῶτες ἐξακριβώθηκε, οὐτε οἱ δράσται ἀνακαλύφθησαν. Κανεὶς δὲν ἔχει ἀπόμνη ἂν τὸ κοριτσάκι ποῦ βρέθηκε σκοτωμένο, ὀνομάζεται Μαρία Δεσπότη ἢ Ροματῖνα Σάρδη.

Δαυὶδ: — Καὶ μοῦ φαίνεται πὼς θάοργήσουμε νὰ τὸ μάθωμε. Αὐτὰ τὰ ἐγκλήματα γίνονται πάντα μὲ μεγάλη μαστορία...

Σαμουὴλ: — Ἄς εἶνε τώρα... Δέτε, κύριε Δεσπότη, πὼς ἢ ἀπειλὲς τοῦ λαοῦ θὰ πραγματοποιηθοῦν;

Κάρολος : — "Α, όχι, δὲν τὸ πιστεύω... δύσκολο... "Ὁρα-
τὴν- ὦρα περιμένεται σιχατὸς πολὺς... Καὶ νὰ θέλουν, δὲ
θὰ μπορέσουν νὰ χάσουν τίποτα... Ὅπως δὴ ποτε, φρόνιμο
εἶνε νὰ πάρη κανεὶς τὰ μέτρα του. Τὸ σπίτι μου, κύριε
Χάρη, καὶ οἱ ἄνθρωποι μου εἶνε πάντα 'ς τὴ διάθεσί σας.
Αὐτὸ ἤθελα νὰ σὰς 'πῶ...

Δαυὶδ, προλαμβάνων : — Εὐχαριστοῦμε πολύ, κύριε Δεσφίκα!
ἀλλὰ μοῦ φαίνεται, ὅτι τὸ σπίτι σας δὲ θὰ μὰς χρειασθῆ.

Κάρολος : — Τὸ εὐχαριστῶ, ἀγαπητὲ Λαβίκα... Τὰ πράγματα,
τρώντι, μπορεῖ νὰ ἡουράσουν. Ἐνα τηλεγράφημα ξέφυγε ἀπὸ
τὴν Κέρκυρα, πὼς τὸ ὄμμα ἦταν Ἑβραϊσποῦλα... καὶ ὅλα
τελειώθουν. Δὲ θὰ ἔβλεπε ὅμως, γιὰ κἀπὸ ἐνδεχόμενον, νὰ
μεταφέρετε ἀπὸ τώρα τὰ πράγματά σας 'ς τὸ σπίτι, — τὰ πολυ-
τιμότερα τουλάχιστον, — καὶ, ἂν γίνῃ ἀνάγκη, νὰ περάσετε
ἀργότερα καὶ σεῖς.

Δαυὶδ : — Δὲν ἐνοῶσα αὐτὸ, ἀγαπητὲ Κάρολε. Δὲν ἤθελα
νὰ 'πῶ, πὼς εἶνε ἀκόμη νουίς. Ἦθελα νὰ 'πῶ, πὼς αὐτὸ δὲν
θὰ γίνῃ ποτέ, ὅπως κ' ἂν ἔλθουν τὰ πράγματα. Τὸ σπίτι μας,
τὴν περιουσίαν μας, τὴ ζωὴν μας, θὰ τὴν ὑπερασπισθοῦμε 'μεῖς!
Δὲν ἐμποδίζω κανένα. Ὅποιος φοβάται, μπορεῖ νὰ περάσῃ
'ς τὸ σπίτι σας καὶ νὰ κρυφθῆ 'ς τὴ σοφίτα σας ἢ 'ς τὸ ὑπό-
γειο. Ἀλλὰ ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ. My house is my castle! Κά-
στιχο θὰ τὸ κάμω τὸ σπίτι μου καὶ θὰ πολεμήσω! Κανεὶς δὲ
θὰ τὸ πιτήσῃ, ἂν δὲν πιτήσῃ πρῶτα τὸ πτώμά μου!

[Σιωπὴν δλοὶ ὀλίγος στιγμῆς σοβαροὶ ὁ Δαυὶδ βηματίζει.
Μετ' ὀλίγον ἐξακολουθεῖ ἠερμώτερον:]

— Στὰ δὲ ἐπὶ στρατιωτικῆς. Στὰ σύννορα, σὲ μιὰ συμπλοκή,
πληγώθηκα 'ς τὸ πόδι. Ἔχουσα τὸ αἷμα μου. Γιατί; Γιὰ νὰ
μὴ προχωρήσουν 'ς τὸ Ἑλληνικὸ οἶ Τούρκου, γιὰ νὰ μὴ πιτή-
σουν σπίτια, ποῦ ἐπιτέλους δὲν ἦταν δικὰ μου! Καὶ νὰ μὴ τὸ
χάσω τώρα τὸ αἷμα μου, γιὰ τὸ σπίτι τὸ δικό μου; Ἄν
αὐτὴ τὴ φορὰ οἱ ἐχθροὶ θὰ εἶνε Ἑλληνες σὺν κ' ἐμῆ,
σημπολίτες καὶ ἀδελφοί, — ἐκεῖνοι ὡς τὸ συλλογηθοῦν ποῦ
θὰ χάσουν τὴν ἄδικη ἀρχή!

Ἀλέξανδρος, συγκεκινημένος : — Κ' ἐγὼ, ἀδελφέ, θὰ μείνω
'ς τὸ πλευρό σου.

Ραχὴλ : — Κ' ἐγὼ, Λαβίκα, θὰ μείνω ἐδῶ. Ὅτι νὰ γίνῃ,
ποτέ δὲ θὰ κρυφθῶ. Ἄς μὲ σκοτώσουν.

Κάρολος : — Ἄν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο προτιμᾶτε νὰ ὑπερα-
σπισθῆτε τὴν περιουσίαν σας καὶ τὴ ζωὴν σας, δὲν εἶμαι βεβιαία
ἐγὼ, ἐκεῖνος ποῦ θὰ σὰς 'πῆ ὁ Χ. Ὅστε γι' αὐτὸ θὰ σὰς
ἀνοηθῶ ποτέ τὴ μικρὴ μου βοήθειαν. Ἄν θὰ μείντε ἐδῶ, ἢ
φιλία μου, ἢ ἀγάπη μου γιὰ σὰς, μοῦ ἐπιβάλλει νὰ εἶμαι
κ' ἐγὼ μαζί σας.

Δαυὶδ : — Πολὺ περισσότερο δὲ θὰ δεχτοῦμε αὐτὴ τὴ θυσίαν
ἐκ μέρους σας! Ἐίμαστε ἀρκετοί, δοῦναι σοὶ ὁ Θεὸς Καὶ πάλι,
ὅσοι θὰ εἶνε μαζί μας, θὰ εἶνε... **Ἑβραῖοι!**

Κάρολος : — Πῶς; μὲ θεωρεῖτε λοιπὸν καὶ μὲνα ἐχθρὸ; ..

Δαυὶδ, ζωηρῶς : — **Τώρα ὄχι!**... Ἄν ὁμοῦ ἔλθῃ 'μέρα, ποῦ
θὰ θεωρήσουμε ἐχθρούς μας ὅλους τοὺς Χριστιανούς...

Σαμουὴλ, σηκώνεται μὲ ὄρμηγν καὶ κινεῖ τὸ κειτόδιον :

Ὁψο! Λόγια χαμένα! Λόγια περτετά!... Μπορεῖτε νὰ φέρετε κατὰ
μέρος τις παλληκαριές, οὔτε εἶνε καμμιὰ ἀνάγκη νὰ πιτρώ-
νετε τοὺς φίλους μας. Κύριε Δεσφίκα, σὰς ζητῶ συγγνώμη
γι' αὐτὸ ποῦ σὰς εἶπε ὁ γιος μου σὲ μιὰ στιγμὴ παραφορᾶς...

Κάρολος : — Παρακαλῶ!... Δὲν εἶνε ἀνάγκη καθόλου!...
Ὁ φίλος μου Λαβίκα, δὲν εἶνε τίποτι ποῦ νὰ μὲ προσβάλλῃ
προσωπικῶς. Αὐτὴ τὴ στιγμὴ δὲ μιλοῦσε ὁ Δαυὶδ Τεδέσχος
πρὸς τὸν Κάρουλο Δεσφίκα! ἀλλὰ ἕνας Ἰσραηλίτης πρὸς ἕνα
Χριστιανό.

Δαυὶδ : — Αὐτὸ ε' ὁμολογῶ. Ἔτσι θὰ μιλοῦσα, ὅποιος δὴ-
ποτε καὶ ἂν ἦταν ἐδῶ ἀντὶ τοῦ κ. Δεσφίκα.

[Ἐισέρχεται ὁ Ἀβραμῆς.]

Σαμουὴλ, πρὸς τὸν Ἀβραμῆν : — Τὸ κειτό μου καὶ τὸ
ἐπινοητήριον μου. [Ὁ Ἀβραμῆς ἐκτελεῖ.]

Ἀλέξανδρος, ἀησυχῶς : — Θὰ βγῆτε ἔξω, πατέρα;

Σαμουὴλ : — Ναι, ναί, γιατί ὄχι;

Δαυὶδ : — Δὲν εἶνε καθόλου φρόνιμο νὰ βγῆτε σήμερα.

Ραχὴλ : — Ὅχι, κακάκι, νὰ μὴ βγῆτε! [Ὅλοι προσπαθοῦν νὰ
τὸν ἀποτρέψουν.]

Σαμουὴλ, μὲ ξέφυγν, φορῶν τὸ ἐπινοητήριον του : — Ἐ! γιὰ
νὰ σὰς 'πῶ! θὰ μὰφίσετε ἡσυχία, νὰ κάμω τὸν περίπατό μου; ..
Ἐπιτέλους, τί στοχαστήκατε; Ἦσαις μοναχὰ θὰ εἰσθε παλλι-
κάκια; Κ' ἐγὼ εἶμαι! κ' ἐγὼ δὲ φοβάμαι!... Ἀκούς ἐκεῖ, ποῦ
θὰ κλεισθῶ τώρα μέσα σὺν τὸν Ἀβραμῆ!.. Γιὰ νὰ μὴ μὲ
πάρουν μὲ τις πέτρες; Ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ Ἀβραμῆς!.. Ἐμένα
ὁ λαὸς μάγαπάει καὶ μὲ σέβεται! Μοῦ βγάζουν τὸ κειτόλο
ἴσαιε κάτου!.. Ἔχω ἄσπρα γένεια ἐγὼ!..

Ἀλέξανδρος : — Ναι, πατέρα... ἀλλὰ ἔφατε... σήμερα...

Σαμουὴλ, διακόπτων μὲ θυμόν : — Ἄ, μὰ τὸ πιρακάνετε!
Τὸ ξέρετε ποῦ τὸ πιρακάνετε; Σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ ξεφορ-
τώνεσθε! Δὲ θέλω συμβουλές! Ἐξέρω ἐγὼ τί κἀνῶ!.. Σὲ μιὰ
'μέρα δὲν ξεχνιέται ὀλάκαυρη ζωὴ! Καὶ 'μέρα σὺν τὴ συμ-
ρινή, μὲ τετοιοῦν ἥλιο, μὲ τέτοιου χωρῆ Θεοῦ!.. Νὰ μοῦ ζάντε
τὴ χάρι!.. Ἀντίο σας! [Ἐξέρχεται δραμητικῶς.]

Δαυὶδ, κέει πρὸς τοὺς ἄλλους : — Ἀφίστε τον! ἀφίστε τον!
[Πρὸς τὸν Σαμουὴλ ἐξερχόμενον:] Ἠγγαίνετε 'ς τὸν περίπατό
σας, πατέρα. Ὁ Θεὸς μαζί σας!

ντανά μου με φοβέριζε πώς θα με δώσει 'ς τόν Όθραϊό!...

Ραχήλ: — Άμ' οί γοητές Έβραϊτες με τὰ καρδαλά μαντιλόνια, με τὰ πελώρια δοξάκια και με τούς φοβερούς κόπανους; Κ' ἐγώ ἡ ἴδια τις φοβόμουν...

Κάρολος: — Κι' αὐτές, ναί... Μοῦ φαίνονταν σά Μοῦρες... Ποιὸς θά μου τάλεγε τότε...

Ραχήλ: — Τί;

Κάρολος: — Πῶς μίαν Έβραία, θά φοβούμουν πάλι 'ς τὴ ζωὴ μου, ὅπως παρὲ θε φοβήθηκα οὔτε ἄντρα, οὔτε γυναίκα!... Ὡ, πόσο φόβο μοῦκαμες, Ραχήλ, πόση ἀγωνία... 'ς τὴν ἀρχή, όταν πρωτοήλθες, όταν σὲ πρωτογνώρισα...

Ραχήλ: — Ἐγώ; μὰ γιατί;

Κάρολος: — Πρῶτα-πρῶτα, ὁ φόβος μου ὁ μεγάλος ἦταν, μήπως δὲν ἐρχόσουν ἀπὸ κει-πέρα με τὴν καρδιά παρθένα κ' ἐλεύθερη... Ἐπειτα ὁ φόβος μου ἦταν, μήπως εἶχες και οὐ τὴν πρόληψη τῆς θεησεσίας και τῆς φυλῆς, και μήπως δὲ μποροῦσες ποτὲ νάγαπήσης ἕναν ἄνθρωπο πού δὲ θά ἦταν ἀδελφός σου... Τέλος, ἡ μεγαλύτερη ἀγωνία, τὸ φοβερότερο μυστήριο, — σὰν ὄλα μαζί τὰ καρδιά τῆς ξάντρας σὲ μιά ταλαίπωρη καρδιά, — ἦταν, ἂν θά μπορούσες νάγαπήσης ἐμέ. Γιατί ἐγώ, Ραχήλ, σ' ἀγαποῦσα... σ' ἀγαποῦσα και πρὶν ἀκόμα σὲ ἰδῶ, και πρὶν ἀκόμα σὲ γνωρίσω.

Ραχήλ: — Πῶς αὐτό;

Κάρολος: — Και μόνο ἀπὸ τις φωτογραφίες πού ἔστειλες ἀπὸ τὸ Σχολεῖο, και μόνο ἀπὸ τὰ γράμματα, πού συχνά ὁ πατέρας σου μᾶς τὰ διάβαζε με τόσο καμάρι...

Ραχήλ: — Θά ἔλεγα πὼς αὐτὸ εἶνε ἀστέιο, ἂν δὲν συλλογιζόμουν πὼς 'ς τὴν ἀγάπη, ὄλα, και τὰ παραμυρότερα, εἶνε τόσο σοβαρά!... Ἀλλὰ μοῦ ἐρχεται μιά ἰδέα.

Κάρολος, ζωηρῶς: — Τί;

Ραχήλ: — Σ' ἐτρόμαξα πάλι;... Ἀπλοῦστατα, νὰ πᾶμε λίγο περίπατο. Δὲ θά ἤθελα νὰ χάσουμε τὴν ἀνοιξιάντικη μαγεία αὐτῆς τῆς ἡμέρας. Τί λές;

Κάρολος, με διαταμὸν εἰς τὴν ἀρχήν, και ἔπειτα με ἀπόφραση: — Ναί, δὲν θά ἦταν ἄσχημα... νὰ πᾶμε... Νὰ πᾶμε με τὰμάξι 'ς τὸ Ψήλωμα, ὡς τὸν Ἅϊ-Νικόλα, κ' ἀπὸ κει νὰ ἐξασκοουθήσωμε πῆξῃ.

Ραχήλ: — Λαιμιά! Τώρα εἶνε δεκάμισον ὡς τὸ μεσημέρι ἔχουμε καιρό. Πήγαινε, σὲ παρακαλῶ, νὰ τὸ πῆς τῆς μητέρας σου, ὡς πού νὰ ἐτοιμασθῶ. Δὲν πιστεύω νὰ ἔχη καιμιά δυσκολία νὰ ἔλθῃ μαζί μας;...

Κάρολος, ζωηρῶς: — Τί λέει κ' ἂν ἔξῃ, θά τὴν κατὰφέρω... Ἢ ἐξοχή δὲν εἶνε ἀμαρτία!... Φεύγω, ἐτοιμάσου,

ὄθραϊοῦ! (Ἀλλάζει γρήγορο φιλή με τὴν Ραχήλ και ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν πρῶτη δεξιὰ θύραν.)

Ραχήλ, μόνη, κτυπᾷ τὸ κουδοῖν. Παρουσιάζεται ὁ Ἄβραμης: — Πῆς νὰ ἐτοιμάσουν τὸ λαντιῶ.

Ἄβραμης: — Ποῖο λαντιῶ;... Μὰ δὲν τὸ πῆρε ὁ σιῶρ-Δαβιτικὸς;...

Ραχήλ: — Ἄ, ναί, τὸ ἔχασα... Ἀὲν πειράζει. Σήμωσα τὸ τραπέζι. (Ἐξέρχεται διὰ τῆς δευτέρας δεξιᾶς θύρας.)

Ἄβραμης, μόνος, ἀπορῶν, ἐντὸ μαζέει τὰ πράγματα 'ς τὸ δίσκο: — Κυ! και πού νὰν τὸ εὔρω ἐγώ τὸ λαντιῶ, μιά βολὰ πού τὸ πῆρε ὁ Δαβιτικὸς; ψψ! (Ἀκραῖται.) Μοῦ φαίνεται πὼς ἔρχονται... ἀκούω καρρότσα... Ἄ, ναί, αὐτοὶ εἶνε!... (Ἐξακολουθεῖ νὰ μαζεύῃ. Φωνάζων.) Μανασὴ! ἄνοιξε!... τὰ φεντικά!... (Γεμίζει τὸν δίσκον και τὸν σηκώνει. Ἀλλὰ τὸν ἀφίνει πάλι, με μίαν κραυγὴν:

Ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάλου, εἰσέρχονται ὁ Δαυὶδ και ὁ Ἀλέξανδρος, ἰσοβασιάζοντες τὸν Σαμουήλ. Εἶνε πηλιδνός. Τὸ κεφάλι του δεξιόν μ' ἕνα ματιῆλ. Φαίνεται ὅτι εἶνε πληγωμένος εἰς τὸν κρόταφον. Ὁ Μανασὴς σασματῶν τούς ἀκολουθεῖ.]

Ἄβραμης, ξεφωνίζων: — Μάννα μου!.. βαρέσανε τὸν ἀρέντη!..

Δαυὶδ, ἀσπυρῶς: — Σιωπή! δὲν εἶνε τίποτα! (Πρὸς τὸν Σαμουήλ.) Στὴν κάμαρά σας, πατέρα, 'ς τὴν κάμαρά σας...

Σαμουήλ, με ἀσπυρῶ φωνή: — Ὅχι! μιά στιγμὴ... νὰ καθήσω ἐδῶ... (Ποτε ἐξητηγμένος εἰς μίαν κολυθροῦν, πηρὰ τὴν θύραν. Ὁ Ἀλέξανδρος σπυρῶ νὰ γεμίσῃ ἕνα ποτήρι νερό.)

Ἄβραμης, ἐν τῷ μεταξύ, ἰδιανέρως πρὸς τὸν Μανασὴν: — Τί ἐστίνθηκε;

Μανασὴς: — Τοῦ ἤρθε ξαφνικὰ μιά πετρία 'ς τὸ κεφάλι. Ἄβραμης, ὡς ἄνω: — Ἐλα Μωσὲ και Δαβὴ!..

Ἀλέξανδρος: — Πιὲ λίγο νερό, πατέρα...

Σαμουήλ, ἀποκροῶν τὸ ποτήρι: — Δὲ θέλω... Ποῦ εἶνε ἡ Ραχήλ;

[Ἐξομῶ ἀπὸ τὴν δευτέραν δεξιᾶ θύραν ἡ Ραχήλ. Εἶνε με τὸ μεσοφῶρι και τὸ νασ-κορσέ. Ὁ τράχηλος και οἱ βραχίονες γυμνοί. Κραεῖ ἕνα ματιῆ, τὸ ὁποῖον ἄραξε, φαίνεται, νὰ φορέσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐπιδόρασε. Τὸ πηρὸ κάτω και δεμῶ πρὸς τὸν πατέρα τῆς. Γοκαίσει και τὸν ἀγκαλιάζει.]

Ραχήλ: — Πατέρα μου!! Σ' ἐκτύπησαν;! Ποῦ; ποιός; με τί;...

Ἀλέξανδρος: — Τίποτα!.. τὸν ἐκτύπησε λιγάκι μιά πέτρα... δὲν ἔχει τίποτα.

[Ὁ Δαυὶδ ἀκίνητος και οσοτείνως, παρακολουθεῖ τὰ κινήματα τῆς Ραχήλ.]

Σαρμουήλ, εναγκαλιζόμενος και καταφιλών την κόρη του, συγκρότως: — Μή φοβάσαι, κόρη μου, είμαι καλά... Μιά πέτρα με πήρε, κατά λάθος... δέν ήταν για μέ...
Δαυίδ, όποκόφως προς την Ραχήλ: — Ψέμματα!.. επίτηδες του την έρριξαν!..

Ραχήλ: — Άχ! βλέπω αίματα 'ς τὸ μαντήλι! Καί τὰ γένεια σου ματωμένα!... Άχ, σου έσκισαν τὸ κεφάλι!... Τί τοὺς έκαμες;! Τί τοὺς έκαρες εσύ, πατέρα μου, γιά γὰ σέ σκοτώσουν; Κακούργοι!.. τέρατα!.. Τὸν πατέρα μου! (Κλαίει.)

Σαρμουήλ: — Σώπα, παιδί μου, μὴ κάνεις έτσι... Κανένας δὲ μ' ἐκτύπησε έμένα... Έσφαλες μιὰ πέτρα και μὲ βρήκε...
Δαυίδ, ὡς ἄνω: — Ψέμματα!..

Ἀλέξανδρος: — Πάμε μέσα, πατέρα, νὰ ἡσυχάσῃς.

Ραχήλ, προσπαθοῦσα νὰ τὸν σηκώσῃ: — Ναί, ναί! Πάμε μέσα... Νὰ πέρσῃ 'ς τὸ κρεβάτι σου, πατέρα, νὰ φωνάξουμε τὸ γιατρό!.. Πρέπει νὰ ὑποφέρῃς πολύ! Εἶσαι χλωμός! Πο- νῆς!.. Πατέρα μου!..

Σαρμουήλ, ἀπερρώμιος μὲ κόπον, και προχωρῶν πρὸς τὴν δευ- τέραν δεξιὰ θύραν, ἐν ᾧ τὸν ἐπιθυμῶσαν ἡ Ραχήλ και ὁ Ἀλέ- ξανδρος: — Μὰ ὄχι, σοῦ εἶπα, δέν εἶνε τίποτα!.. Μί πήρε ξυστά... Πῆτέ της λοιπὸν πὸς δέν ἔχω παρὰ μιὰ γαιτζουσιά, γὰ νὰ ἡσυχάσῃ!.. (Ἐξέρχεται, ὁ Δαυίδ τοὺς ἀκολουθεῖ.)

Ἀβραμῆς, πρὸς τὸν Μανασῆ: — Εἶδές τα;..

Μανασῆς, περίλυπος: — Τὸν καίμενο τὸν ἀφέντη!.. Τὰ ἴδια τὰ δικά μου. Ἐγὼ τὴν ἔφαγα 'ς τὴ μάτη ἐκείνος 'ς τὸ κούτελο... Ἀπὸ τρεῖς γὰ τὸν ἀφίνανε 'ς τὸν τόπο οἱ ἀλιτήμιοι!..

Ἀβραμῆς: — Καί ποῦ ἐστάθηκε τὸ κάζο;

Μανασῆς: — Ἀδὰ ξέρω κ' ἐγὼ; Ὅ,τι μοῦ εἶπε κάτου ὁ σὶδρ· Ἀλέξανδρος σοῦ λέω.

Ἀβραμῆς, σηκώνων τὸν δίσκον: — Εἶδές τα γιαγιά, λίτα; Ἐί! Ἀπὸ δῶ και ἔμπρός, δὲ μεταβγάσῃ τὸ κῶδι μου ὄξω, ποῦ νὰ μὲ κάμῃς χρουσὸ. Οὔτε γιά ψωμί, οὔτε γιά νερό! Μία βολὰ ποῦ ἀρζινήσανε νὰ πετροβολῶνε και τοῦ ἀφεντάδες... (Ἐξέρ- χεται διὰ τῆς πρώτης δεξιᾶς θύρας.)

Μανασῆς, ἀκολουθῶν τὸν Ἀβραμῆ: — Ἐτσι λέω κ' ἐγὼ. Ἐδῶ κοράβια χίνονται, και σεῖς, βιαροῦδες, ποῦ πηγαί- νετε!.. (Ἐξέρχεται.)

Ραχήλ, ἐπιστρέφει διὰ τῆς δευτέρας δεξιᾶς θύρας, σηκώνει τὸ ματινέ της, τὸ ὅποσον εἶχε ρίπῃ κάτω, τὸ φορεῖ βιασικὰ και πῖται εἰς μιαν πολυθρόναν, καταλυπημένη. Πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ὁ ὁποῖος τὴν ἀκολουθεῖ: — Τί δυστυχία! Γιατί νὰ τὸν ἀφίσοιμε νὰ βγῆ σήμερα ἔξω!.. Δέν ἔπρεπε!..

Ἀλέξανδρος: — Θὰ κοιμηθῆ λίγο και θὰ συνέλθῃ... Δέν

εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔλθῃ ἄλλος γιατρός... Ἐτὸ φαρμακεῖο τοῦ τὸ ἔδωσαν καλά...
 Ραχήλ: — Μὰ ποῦ ἀκριβῶς εἶνε ἡ πληγὴ;

Ἀλέξανδρος: — Νὰ ἐδῶ. (Δείχνει ἕνα μέρος παρὰ τὸν ἀρι- στερόν κροτάφον:) Ἐνι στίσιμο ὡς δύο πόντους.

Ραχήλ: — Κ' ἔτρεξε αίμα πολύ;...

Ἀλέξανδρος: — Κάμποσο...
 Ραχήλ: — Ὡστε δέν εἶδατε παῖς ἔρριξε αὐτὴ τὴν πέτρα;

Ἀλέξανδρος: — Μυστήρια!.. Ἀπὸ τὴ Στράτα-Μαρίνα... ὅ,τι εἶχε βγῆ 'ς τὸν Ἄμμο... ἐμεῖς ἀπὸ πίσω πάντα μὲ τ' ἀμάξι... Μόλις εἶχε περάσῃ τὴν Ἄγορά, και τοῦ ἔρχεται ἡ πέτρα... Λάθος ἦταν; Ἐπίτηδες τοῦ τὴν ἔρριξε κανένας παιδί, ἀπὸ μακριὰ, και τὸκοψε λάσπη 'ς τὰ κανιόνια;... κανέναν φονατικὸς, ἀπὸ παράθυρο;... Ποιὸς ξέρει! Δὲ μπο- ρεῖσάμε νὰνακαλύψωμε τίποτα...
 Ραχήλ, ἀπεπιτη: — Ἄ! ἐπίτηδες θὰ ἦταν!.. δὲ μπο- ρεῖ!.. ἐπίτηδες!.. Καί φωνάσῃ ἂν δέν ἦσατε οἱεῖς ἐκεῖ... νὰ τρέφετε ἀμέσως... νὰ τὸν βιάτε 'ς τ' ἀμάξι... νὰ τὸν πῖτε 'ς τὸ φαρμακεῖο!..

Ἀλέξανδρος: — Φέμια θεοὶ ἦταν νὰ τὸν ἀκολουθήσοιμε!..
 Ραχήλ: — Βερόμοξ; ἔ;...
 Ἀλέξανδρος: — Ναί... Δέν ἠθελε νὰ τὸ δεῖῃ... ἔκανε τὸ γενναῖο... Ἀλλὰ εἶχε γίνῃ κίκακτρος, και τὸ σάγονι του ἔτσι κήγαινε κ' ἔρχόταν. (Πῖται τὸ σάγονι του και τὸ κρεῖ.)

Ραχήλ, τῆς ἔρχεται δάκρυα: — Ὁ καίμενος!...
 Ἀλέξανδρος, αἰσθητικὸς, βγάζων ἀπὸ τὴν τσέπη του δικλι- μέρον φαλλίδιον: — Ἄ! ἔφεχασα τὸ γιατρικὸ!... (Τρέχει νὰ εἰέλθῃ διὰ τῆς δευτέρας δεξιᾶς θύρας;) Εἶνε γιά τὰ νεύρα... Πρέπει νὰ παύσῃ μιὰ κοινταλιὰ κάθε ὄρα... (Ἐξέρχεται.)

Ραχήλ, μόνη, σκεπάζει τὸ πρόσωπον μὲ τὰ χέρια και κλαίει μὲ σιγηλοὺς λογμοὺς: — Τὸν καίμενο!..
 Δαυίδ, ἐμφανιζόμενος εἰς τὴν θύραν τοῦ βάλθους και σκεπόμε- νος ἐκεῖ: — Ραχήλ!

Ραχήλ, ἔπιρρομος, ἀνακίπτει ἀπὸ τὸ θόρυβόν της και προσβλέ- πει τὸν Δαυίδ· ἐπειτα χαμηλῶνα νὰ μάτια και τὸν ἀνοίει.
 Δαυίδ: — Μιὰ πέτρα ἔξωσῃ τὸ μῦτωπο τοῦ πατέρα σου!..

Ραχήλ! ἀπὸ τὴν πληγὴ ποῦ ἴνοιξες χέρι χριστιανικὸ, ἔτρεξε τὸ τίμο αίμα τοῦ πατέρα σου και κοκκινόβαφε τὰ χῶνια τῶν ασθασμῶν γηραιῶν του!... Ραχήλ, Ραχήλ!... Οὔτε αὐτὸ λοιπὸν δὲ θάνε ἀρκετὸ γιά νὰ σάλλῃξῃ!;

[Ὁ Δαυίδ φεύγει. Ἡ Ραχήλ μένει ἐκεῖ, ἀδάκρυτη, μὲ τὰ μάτια ἀπλῶς, βαθουλολογισμένη, ἐκστατικῆ. Αἰσθάνεται ὅτι μέσα της γίνεαι τραγῳδία και ἐπανάστασις.]

Ἐξάστος, ἀπὸ τὴν πρώτην δεξιὰ θύραν, δερῆ εἰς τὴν αἰθούσαν

ἐξαιτός : — Ραχήλ ! .. τί μοῦ λέγε ; κτυπήσανε τὸν πατέρα σου ;

Ραχήλ, σηκώνεται διὰ μῆος καὶ κέρνει δύο βήματα πρὸς τὰ πόδια, μὲ φρενῶν, προσφέρουσα σιγῇ : — Φύγε ! ..

Κάρολος, προχωρῶν, χωρὶς νὰ κολυπρῶσῃ : — Ποῦ εἶνε ; ἀλήθεια ; .. τὸν ἐκτύπησαν πολὺ ;

Ραχήλ, ὡς ἄνω : — Φύγε ! .. εἶπὸ τὸν ἐκτύπησες ! εἶπὸ !
Κάρολος, ἐνός : — Ἐγώ ; ! .. Ἄ, δυστυχία μου ! σ' ἐτρέλλανε ἡ λύπη, Ραχήλ ! .. Εἶνε λοιπὸν βαρεῖά ὁ πατέρας ; .. (Προχωρεῖ ἀκόμη.)

Ραχήλ : — Φύγε ! .. (Ἠρεμώτερα :) Δὲν ὑπάρχει πιά τίποτα μεταξύ μας, Κάρολε ! .. Ὁ πατέρας μου γύρισε μὲ σπασμένο κεφάλι .. Τὸν τῶσπασε μιὰ πέτρα, ποῦ τὴν ἔρριξαν οἱ δικοί σου. Τί ἔχει νὰ κάμῃ πῶς δὲν τὴν ἔρριξες εἰς ; Οὔτε ὁ πατέρας μου βέβαια δὲν ἔσφαξε τὴν παιδοῦλα, ποῦ βρέθηκε σφαγιμένη 'ς τὴν Κέρνυρα ! .. Ἐ! τὸ αἷμα ποῦ ἔτρεξε ἀπὸ τὴν πληγὴν του, εἶνε ποτάμι τώρα καὶ μᾶς χωρῖζει ! .. Φύγε ! .. Εἶσαι Χριστιανός, καὶ εἶμαι Ἑβραία !

Κάρολος : — Ραχήλ ! .. τί ἔπαδες ; πῶς ἔγινες σὲ μιὰ στιγμή ; Σὲ μένα λές ἀπὸ τὰ λόγια ; .. σὲ μένα στρέφεις τέτοιο πρόσωπο ; .. Ὅχι δὲν εἶνε δυνατό ! Αὐτὸ εἶνε ὄνειρο ! .. ἓνα κακὸ ὄνειρο ! .. ἓνας ἐφιόλιτος ! .. (Προσπαθεῖ νὰ τὴν πλησιάσῃ, νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ.) Ραχήλ ! ..

Ραχήλ, ἔξω φρενῶν : — Πίσω ! .. Δὲν εἶμαι 'γὼ πιά ἢ Ραχήλ ! .. Ὅχι ! Δὲν εἶμαι πιά ἢ Ραχήλ, ἐκεῖνη ποῦ ἤξερες καὶ ποῦ ἀγαποῦσες ! Εἶμαι μιὰ Ὀβρηά, Ὀβρηά, (μὲ λύσαν.) χειρότερη ἀπ' ὅλες τίς Ὀβρηές ! .. Ὅλες ἢ Ὀβρηές μαζί δὲν κάνουν τώρα μιὰ Ραχήλ, 'ς τὸ μῖσος καὶ 'ς τὸ φανατισμό ! .. Φύγε, Χριστιανέ ! (Βαθμηδῶν, ὡς ἀκουσίως τον, ὁ Κάρολος ἀποσύρεται καὶ ἀπομικρύνεται πρὸς τὴν θύραν, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆλθε.)

Δαυὶδ, προστρέχων ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάνους : — Τί εἶνε ; Ἀλέξανδρος, συγχρόνως, ἀπὸ τὴν δευτέραν δεξιὰ θύραν : — Τί συμβαίνει ;

Δαυὶδ, πρὸς τὸν Κάρολον : — Τί ἔχετε σεῖς μὲ τὴν ἀδελφὴν μου ; (Κινητῶν τὴν Ραχήλ.) Ραχήλ ; ! .. (Βραχεῖα σιωπῇ ἀμηχανία.)

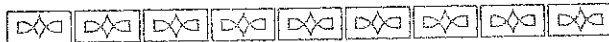
Ραχήλ, ἔξαφρα, μὲ ἀπόφραση : — Ἄκουσε, Δαυὶδ ! .. Ἄκουσε, Ἀλέξανδρε ! .. Ἀδέλφια μου, θὰ σᾶς τὰ 'πὸ ὅλα ! (Δείχνουσα τὸν Κάρολον χωρὶς νὰ τὸν βλέπῃ.) Αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο τὸν ἀγαποῦσα. Καὶ τόσο πολὺ, τόσο τρελλά, ποῦ εἶχ' ἀπόφρασι νύμφηθ' γιὰ τὴν ἀγάπην του τὴ θρησκείαν τῶν Πατέρων μας καὶ νὰ γίνω δική του.

Ἀλέξανδρος, μὲ σκετον : — Λιασιχημένη ! ..
Δαυὶδ, μὲ λύσαν : — Χριστιανή ! .. φρενῶν ! !

Ραχήλ, γονατίζουσα, χωρὶς νὰ διακοπῇ διόλου, ἀεράνητη, χιμαρωδῶδης : — Ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ὡς μ' ἐλεῆσεν, ὡς ὡς μὲ συχωρήσῃ γιὰ τὸ ἔγκλημα ποῦ μελετοῦσι, καὶ ποῦ μοῦ ἔαρρετε γι' αὐτὸ νὰ μὲ σύρουν ἔξω ἀπὸ τὴν Παρεμβολὴ καὶ νὰ μὲ πετροβολήσουν ! Μὰ ὄχι, ὄχι ! Ἰὼρ' ὡς μὲ δεχθῆ καὶ πάλι 'ς τὴν σκεπήν του, ὁ Αἰώνιος, γιατί μὲ τὴν καρδίαν μου τὸ μετάνοισσα ! Δὲ θὰ τὸ κάμω, ὄχι, τ' ὀρμίζουμι 'ς τ' Ἁγία τῶν Ἁγίων ! .. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μοῦ εἶνε πιά ἕνως. Αἰσθάνομαι 'ς τὴν ψυχὴν μου νὰ ἔσπῃ καὶ νὰ θεριεῖν ὅλο τὸ μῖσος τῆς μεγάλης, τῆς κατατρογμένης, τῆς τυρανισμένης μου φυλῆς ! Δαβὶδε ! Εἶμαι κ' ἐγὼ Ἑβραία, καὶ θὰ μένω ! Καὶ τὸν μισῶ σὰ Χριστιανό, καὶ σὸν τύραννο, μ' ὄση δύναμι τὸν ἀγαποῦσα πρὶν σὸν τυφλή, ὡς τὴ στιγμή τοῦ Φωτισμοῦ, ποῦ μοῦ φέρεσ' ἔδω τὸν Πατέρα μου, αἱματοκυλισμένο ! .. τὸν Πατέρα μου ! .. τὸν Πατέρα μου ! .. (Ὁρμητῶ.)

Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος ἤκουσε μὲ ἐκπληξιν, μὲ ἀγανάκτησιν, δευρῶν τώρα μὲ παραφορῶν χαρᾶς, ἐναγκαλλίζεται τὴν Ραχήλ καὶ τὴν σηκώνει : — Ἀδελφὴ μου !
Ὁ Ἀλέξανδρος, αὐστηρῶς, γέυει εἰς τὸν Κάρολον νὰ ἐξέλθῃ.

Α Δ Λ α ι α.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Μεγάλη Παρασκευή, μεσημέρι.

[*Ἡ ἴδια αἰθουσα τῆς οὐρίας Τεδέου. Εἰς τὸ τραπέζι, εἰς τὸ ἴδιον ἀνοδοχείον, οἱ τρεῖς μινώλιες, καὶ φρουσιανὲς, θρησκόμεναι, ἐτοιμαίαι νὰ σπείσων τὰ δεσμά των καὶ νὰ νοσήσων ὀλοσδιόλου. Ὅταν ἀνοίγῃ ἡ αὐλαία, φαίνεται μόνῃ ἡ Ραχήλ καθήμενὴ πλησίον τῆς τραπέζης καὶ κραιώουσα φυλλάδιον. Τὸ φρόνημα τῆς πλοῦσιου, ὀλομωρον, μὲ ἀνταξίαντα κοσμηματα καὶ μὲ γαράτες. Τὰ μαλλιά κτενημένα χαμηλά, μὲ φρόνον ἀπὸ μύτην κορδύλλαν. Ἐἶνε βυθισμένη εἰς σκοτεινὸν ρεμβασμόν. Φαίνεται συνηθισμένη ἀπὸ κάποιον ὀλίγον ἀπεκρυσσιστην. Κάκου - κάκου διαβάζει, καὶ πάλιν σιωπᾷ τὰ μάτια καὶ τὰ καρφίονα εἰς τὸ κενόν].*

Ραχήλ, ἀναγνώσκουσα : — «Γιατ' εἶμαι ἀπ' τὴν Ἀγάπῃ πληγωμένη! . . Βάλε με γιὰ σφραγίδα ἔς τὴν καρδίᾳ σου, βάλε με σὰ σφραγίδα ἔς τὸν βραχιόνια σου, τί δυνατὴ εἶνε ἡ Ἀγάπῃ σὺν τῷ Θάνατῳ! . . . Γιατ' ἀπὸ μὲνα τὰ γράψω αὐτὰ! (Μὲ πόνον, βλέπουσα εἰς τὸ κενόν :) Γιατ' ἀπὸ μὲνα τὰ γράψω αὐτὰ!

Δαυὶδ, ἐμφανιζόμενος σιγὰ εἰς τὴν ὕδραν τοῦ βέλους καὶ παρατηρῶν ἄλλας στιγμὰς τὴν ρέμβην τῆς ἀδελφῆς του : — **Ραχήλ;**

Ραχήλ, ἀνασκριτῶσα, καὶ μὲ τρέπον ἀφίηουσα νὰ πῶσιν κατὰ τὸ φυλλάδιον : — Δαβὶς!

Δαυὶδ, προχωρῶν : — Ρεμβάζεις;

Ραχήλ : — Ὅχι. Ἀπλῶς συλλογίζομαι.

Δαυὶδ : — Μοῦ φαίνεσαι ὅμως πολὺ λυπημένη.

Ραχήλ : — Σοῦ φαίνομαι.

Δαυὶδ : — Εἶδες τὴ φρουρὰ ἀπέξω ἀπὸ τὸ σπίτι μας; Πέντε στρατιῶτες μ' ἕνα δεκανεῖα. Ὅστε ἔς τὸ Παλάτι!

Ραχήλ : — Μποροῦσε νὰ μᾶς λείψῃ αὐτὴ ἡ τιμὴ.

Δαυὶδ : — Κ' ἐγὼ δὲν τὴν ἤθελα καθόλου, ἀλλὰ ὁ κ. Φρούροχος ἐπέμεινε πολὺ. Ἐπειδὴ, λέει, εἶνε Τράπεζα ἀπὸ κάτω, καὶ δὲν θέλει νὰ ἔχῃ εὐθύνη.

Ραχήλ : — Νομίζει πὼς τὴν ἀφίσημ' ἔτσι, ἔς τὴ διὰθεσι τοῦ ὄχλου, ποῦ μπορεῖ νὰ τὴν σπείσῃ. Μὰ . . . ἐξακολουθεῖ ὁ ποσινὸς ἀναβρασμός;

Δαυὶδ : — Καὶ μεγάλος. Ἀπὸ τὸ πρῶτ', ἀναγινώσκουσα νὰ διπλασιάσων τὴ φρουρὰ ἔς τὸ ἕξω. Κάθε τόσο οἱ σφραγιώτες βρίσκουν τὸ μιστὰ τους μὲ τοὺς πολίτες, ποῦ ἐπιμένουν νὰ εὐσιμίσουν. Ἐνας ὄμιλος μιλῶντα, μὲ τὸ Μπουρμπουλι εἰς κεφαλῆς, κρητῆρην φαίνας τὸν αὐτῶδες, καὶ ἡ φρουρὰ λίγο ἔλειπε νὰ κερσοβολήσῃ.

Ραχήλ : — Μεγάλη Παρασκευή . . . Ὅχι, θὰ γίνῃ, σήμερον θὰ γίνῃ . . . Ἀπόλυσαν ἡ Ἐκκλησίαι;

Δαυὶδ : — Ὅχι . . . ἀλλὰ κανεθῶν. Ὁ πατέρας τοῦ εἶνε;

Ραχήλ : — Σὺ γράφετὸ του. Ἐπέμεινε σήμερον νὰ ἐργασθῇ. Φαίνεται ὅμως, πὼς τὸν ἀφίσε ὀλοσδιόλου ὁ πονοκεφαλος. Ἐἶνε καλὰ σήμερον ὁ πατέρας. Μποροῦμε νὰ δοξάζομε τὸ Θεὸ, πὼς τὴν ἐγλίτωσιν φτηνά . . . ἔ, Δαβὶς;

Δαυὶδ, περιφέρεται σκεπτικῶς : — Ναι, ναι . . . πραγματικῶς . . . (Μετ' ὀλίγον, ἔφαρα :) **Ραχήλ,** ἔχω μιὰ ὑποψία.

Ραχήλ, μ' ἄσφρον τρέπον : — Τι;

Δαυὶδ : — Πὼς τώρα ποῦ βλέπεις καλὰ τὸν πατέρα σου, χωρὶς ματωμένον ἐπίθετον καὶ χωρὶς ἔχνη αἵματος ἔς τὰ γόνατα . . . **Ραχήλ,** ἔχω τὴν ὑποψία πὼς ἀρχισες νὰ τὸ μετανῶς!

Ραχήλ : — Ποιῶ;

Δαυὶδ : — Ἐ! πολὺ - καλὰ ἔβρεις τί λέω . . . Πρόσεξε ὅμως, **Ραχήλ!** Τὸ πάθημα τοῦ πατέρα σου ἦταν μικρὸν ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ψηφῶμε τὰ μικρά, ὅταν εἶνε δείγματα τῶν μεγάλων . . . Πές μου τὴν ἀλήθεια, **Ραχήλ,** δὲν μετανῶσες, γιὰ ἕνα εἶπεσ κ' ἔκαμες προχτές; Δὲν νομίζεις τώρα πὼς βεβήηκες σὲ μιὰ κακὴ ὥρα, σὲ μιὰ στιγμὴ παραφορᾶς, ποῦ θὰ τὴν κλαῖς ἔς ὅλη σου τὴ ζωὴ; . . .

Ραχήλ, πολὺ στενοχωρημένη : — Ὅχι . . . ὄχι . . . εἶνε ἀλήθεια πὼς τὸ ἔκαμα χωρὶς νὰ τὸ πολυσιεφθῶ . . . ἀλλὰ τί σκέψι χρειάζεται τὸ ἐνοτικὸ ποῦ ἐξεγείρεται; Τὸ σκέπτομαι (σιγῆς) τώρα καὶ βρισκω πὼς ἔκαμα καλὰ.

Δαυὶδ : — Μὰ ἴσα-ἴσα . . . μερικὰ σημάδια μὲ πείθουν, πὼς σκέπτεσαι τώρα καὶ βρίσκεις πὼς ἔκαμες κακὰ.

Ραχήλ, ἔκτρομος : — Ποιὰ σημάδια;

Δαυὶδ : — Βλέπεις ποὺ τρέμομαξες; . . . (Δείχνων τὶς μινώλιες :) Τί τὰ θέλεις ἀπὸ τὰ λουλούδια; Δὲν τὰ πετᾷς ἀπὸ τὸ πόδι;

Ραχήλ : — Τί μᾶς κάνουν τὰ κακόμοιρα τὰ λουλούδια! . . .

Δαυὶδ : — Μᾶς κάνουν πολὺ, ὅταν μᾶς θυμίζουν . . .

Ραχήλ : — Ἄν ἡθελε νὰ θυμῶμαι, δὲ θὰ εἶχα ἀνάγκη ἀπὸ λουλούδια . . .

Δαυίδ : — Γιατί νά βάλῃς μαῦρα σήμερα, Ραχὴλ ; Γιατ' εἶνε Μεγάλη Παρασκευή ;

Ραχὴλ, ταρασσομένη : — Δέν εἶνε πένθιμο αὐτὸ τὸ φόρεμα !

Δαυίδ : — Τί ἐδιάβαζες προτίτερα ; . . . τώρα μου μπήκα ;

Ραχὴλ : — Τίποτα . . .

Δαυίδ : — Ψέμματα λές ! . . . Ἐδιάβαζες αὐτό ! (Σκύβει καὶ σηκώνει τὸ φυλλάδιον :) Τὸ εἶδα ἐγὼ ποῦ τὸ πέταξες μὲ τρόπο . . . Καὶ ξέρω τί εἶνε, χωρὶς νὰ τὸ ἴδω : Εἶνε τὸ Ἄσμα Ἀσιάτων, μεταφρασμένο ἀπὸ κείνον . . . Δέν θὰ τὸ ἀρνηθῆς βέβαια, καὶ δὲν θάνεχθῆς τὴν ταπεινίαν νὰ σοῦ τὸ δείξω μὲ τὸ δάκτυλο ! (Πετᾶ τὸ φυλλάδιον ἔς τὸ τραπέζι .)

Ραχὴλ : — Δαβίκε, δὲν ἔχει καμμιά σημασίαν, ἂν ἔρριξῶ ἀπλῶς καὶ κατὰ τύχη μιὰ ματιά ἔς αὐτὸ τὸ χαρτί . . . Καὶ ξέρεις κ' ἐν ἄλλο ; Δὲ θὰ εἶχε σημασία, οὔτε ἂν τὸ διάβαζα νύχτα - μέρα, ἐπίτιδες. Δὲ λέω ψέμματα ἐγὼ, Δαβίκε ! Αὐτὸ ποῦ φοβᾶσαι δὲ θὰ γίνῃ ποτέ. Ἄν, καθὼς εἶπες, τὴ στιγμὴ τῆς παραφορᾶς μου θὰ τὴν κλαίω ἔς ὅλη μου τὴ ζωὴ, ἂν θὰ πονέσω, ἂν θὰ ὑποφέρω, λίγο ἢ πολὺ, αὐτὸ εἶνε δικός μου λογαριασμός. Καμμιά θυσία ἔς τὸν κόσμον δὲ γίνεται μὲ γέλια καὶ μὲ χαρῆς ! (Σηκώνεται .)

Δαυίδ : — Ἄπ' ὅλα τὰ σημάδια, Ραχὴλ, περισσότερο μὲ φοβίζον αὐτὰ σοῦ τὰ λόγια ! Γιατί βλέπω πὼς προχθὲς δὲ μίλησε ἡ ψυχὴ σου, ὄχι ! Ἡ λύση γιὰ τὸν πατέρα σου, ἡ πληγωμένη σου φιλοτιμία, τὸ ἀδικουμένο αἷμα, — ὅσο λίγο, αἷμα εἶνε ! — σοῦ ζῆτανισαν γιὰ μιὰ στιγμή τὸ μίσος καὶ τὴν περηφάνειαν. Μὰ ἦταν στιγμή καὶ ἕκαστος, Ραχὴλ ! Σήμερα τὸ βούλευσε σωστὸ νὰ ὑποφέρῃς καὶ νὰ πονῆς, γιὰ μιὰ φιλοτιμίαν. Ἄδριο ὅμως θὰ τὸ βροῖς ἄδριο καὶ παράλογο, καὶ καυδίκαιο. . . Θὰ ζυγνήσῃ ἄγειος ὀργισμός σου καὶ θὰ αἰωροφωφάσῃ ὀλιώληση. Τίποτα δὲ θὰ μείνῃ καὶ γιὰ κείνον ποῦ τὴν ἐπέληψί τους ἔνε κίνημά σου θὰ ἀλήθως θανάσιμα. Καὶ μ' ἑλευφρὴ καρδίαν, μὲ χαρὰ καὶ μὲ ἰστέλλα, θὰ γυρίσῃς ἔς τὴν πρώτη σου ἀνάστασιν.

Ραχὴλ : — Ποιὲ, Δαβίκε ! . . . Μὰ γιατί ὄλλως νὰ ἐποχορῆς τόσο πολὺ βαθειὰ ἔς τὴ συνείδησι τοῦ ἀλλοῦ, καὶ τὰ ἐπερνεῖς ἀβύσσους, ποῦ καὶ τὸν ἴδιον τὸν τρομάζου ;

Δαυίδ, μετὰ μικρὰν παύσιν : — Ἄ, βγαίνω προσητής. Τὸ ξέρεις καλά, Ραχὴλ, πὼς ἐγὼ βγαίνω προσητής. Θὰ γίνῃ ὅπως σοῦ λέω, ἂν δὲν ὀπλίσῃς τὴν ψυχὴ σου μὲ τὴν πίστι τῆ βαθειά, μὲ τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ τῆς Φιλῆς ! . . .

Ραχὴλ : — Τώρα τὴν ἔχω ἀπὸ τὴν πίστι. Δὲ μοῦ πᾶντορας ἄλλη φορὰ τὴ θρησκείαν τοῦ μίσους ; Νά, κ' ἐγὼ τώρα μισῶ.

Δαυίδ : — Ὅχι ὅσο πρῶτα ! Θυμῆσου, Ραχὴλ, συλλογίσσου τοὺς διαγούους, τὰ μαρτύρια, τοὺς ἐξευτελισμούς ποῦ ἱετέρε

ἢ Φυλὴ μας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ! Αἰῶνες τώρα, ἔς ὅλον τὸν κόσμον, τὸν πολιτισμένον, Ραχὴλ, οἱ δυστυχισμένοι οἱ Ἑβραῖοι εἶνε ὁ σκοπός, ὁ ἀδύνατος καὶ ἀνεπαρῆστος, ποῦ λυσοσμανῶ τριγύρω του κάθε κακία καὶ σκληρότης ! Ἀίγες στάλας ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ πατέρα μας, χύθησαν προχθὲς ἔς ἓνα ὀλόκληρον ὄκεανόν. Κότταξε, κότταξε νὰ ἴδῃς τὴν ἀπέραντη αὐτὴ πορφύρα, ποῦ ἀπλώνεται ἀπ' ἀκριθὴ ἔς ἀκριθὴ τῆς γῆς ! . . . Κότταξε ! . . . Καὶ θυμῆσου ἀκόμη τὴ μορφή τοῦ παπᾶκου μας, τοῦ Τεδέσκου ἐκείνου, ποῦ εἶχε λευκὰ γένεια ὡς τὸν πατέρα μας, καὶ ἀναπαράσθησέ τον μπροσιά σου, ὡς τὸν πατέρα μας, καὶ ἀναπαράσθησέ τον μπροσιά σου, γλαυρό, φοβισμένο, νάγωνθ' ἔς τὸ ξαφνικὸ μαρτύριον, ποῦ τοῦ ἐτοίμασαν οἱ Χριστιανοὶ ὡς τέτοια ἡμέρα ! . . .

Ραχὴλ : — Νά ! . . . τὸν βλέπω μπροστά μου . . . μοιάζει τοῦ πατέρα μου . . . ἔτσι ὅπως τὸν εἶδα προχθὲς . . . μὲ τὸ κεφάλι ματωμένο ! . . .

Δαυίδ : — Κάτι ἔγινε μέσ' ἔς τὴν ψυχὴ σου, Ραχὴλ, προχθὲς . . . Ἀπορλετίωσέ το, γιατί εἶνε ὄραϊο, γιατί εἶνε μεγάλο, καὶ γιατί εἶνε δίκαιο, δίκαιο ! . . . Ραχὴλ, ἀδελφὴ μου ! . . . Μίσος ἀντὶ μίσους ! « Τραῦμα ἀντὶ τραύματος ! Μόλωπα ἀντὶ μόλωπος ! . . . »

Ραχὴλ, ἐκστατικῶς : — Νά ! . . . Τραῦμα ἀντὶ τραύματος ! . . .
Δαυίδ : — Ὅσο καὶ ἂν θὰ πονέσῃς, ὅσο καὶ ἂν θὰ ὑποφέρῃς, Ραχὴλ, λυπήσου καὶ μᾶς, καὶ ἔχευσε, ἔχευσε γιὰ πάντα . . . Προτίμην νὰ ποθῆνῃς, παρὰ νὰ κάμῃς ἐκείνο ποῦ λογαριαζέσαι . . . Γιατί αἷμα σκεφθῆς πὼς εἶνε προτιμότερον νὰ πεθῆνῃς, τὴν θὰ ζήσῃς, καὶ θὰ ζήσῃς ἀληθινὰ !

Ραχὴλ, ὡς ἄνω : — Νά ! . . . θὰ προτιμήσω νὰ πεθάνω . . . χιλίους φορές νὰ πεθάνω ! . . .

Ἄβραμης, ἀπὸ τὴν ὄπισθεν τοῦ βάλτου : — Ἀρέντη ! ἤλιθ' ἔνας ἀνθρώπος σὺν τοῦ αὐτοῦ Λεβὴ, καὶ εἶπε πὼς ὁ κύριος Ἄλφ-ξανδρος εἶνε ἐκεῖ καὶ σὲ περιμένει.

Δαυίδ : — Ἄ, νὰ ! ἀπὸ τοῦ πῶς ἔρριπται.
Ἄβραμης : — Ναι ! (Ἐνοχλοῦνται καὶ ἐβόησαν .)

Δαυίδ : — Πρέπει νὰ πάω . . . νὰ ἴδω κ' ἔγινοναι κ' οἱ δυστυχιοὶ οἱ ἀδελφοὶ μας . . . κλεισμένοι κρεῖ-μέσα, ἔς τὸ πέτρο . . . νὰ τοὺς παραγορῆσω, νὰ τοὺς δώσω λίγο θάρρος . . . Ἐλπίωσαν ἔς τὰ πόδια τους οἱ κακοίμοιροι, μερόνυχτα τώρα ἔς τὴν ἔγνοιαν . . .

Ραχὴλ : — Μὰ πῶς θὰ πᾶς τέτοια ὄρα ; πὼς θὰ περάσῃς μὲ τὸν αὐτὸν κόσμον ; Ὁ Ἀλέξανδρος τοῦλάχιστον ἐπῆγε πρῶτ' . . .

Δαυίδ : — Ἄ, μὴ σὲ μέλη ! ἔχω κ' ἐγὼ τὸν τρόπο μου . . . (Φεύγει :) Ἀλήθεια, Ραχὴλ, βγάλ' τα πὰ ἀπὸ τὰ λουλούδια . . . Σήμερα μαρτύρουν πάρα πολὺ. Ὅλους μᾶς ἐνοχλοῦν. Δὲ βλέ-

πεις; Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἤλθανε, εἴμαστε σὰ μεθυσμένοι!
(Ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάλου.)

Ραχήλ, μόνη: — Καλλίτερα νὰ πεθάνω!... (Κάθεται.)
Χίλιες φορές νὰ πεθάνω... Μὰ ἐκεῖνος τί φταίει 'ς ὅλ'
αὐτά;

[Σκεπάζει τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρι της καὶ κλαίει ὀλίγες στιγ-
μάς. Ἐπειτα, ὡς μ' ἐξυμνησὴν ἀπόφασιν, σηκώνεται, οὐκοντίζει τὰ
μάτια της, καὶ κινεῖ τὸ κουδούνι.]

Ἀβραμῆς, παρὰ τὴν θύραν τοῦ βάλου: — Τί ἀγαπᾶτε,
κυρία;

Ραχήλ, ἐκκληρομένη, ὡς νὰ ἐξέχασεν ὅτι εἶχε κουδούνισα: —
Ἄ! σ' ἐφώνησα;... Ναί... Ὁ Παιδάριος εἶν' ἀκόμη ζῆτο;
Ἀβραμῆς: — Μάλιστα... 'ς τὸ μετ' ἐσὶ εἶνε.

Ραχήλ: — Ἔχε τὸ νοῦ σου μὴ χρειασθῆ τίποτα... Ἐγὼ
τώρα θὰ κοιμηθῶ. (Βλέπουσα τὸ ρολόγι της.) Τί ὥρα εἶνε;
Μιάμισυ... ὡς τίς τρεῖς, ὅποιος νὰ μὲ γυρέψῃ, νὰ πῆς πῶς
κοιμοῦμαι. Βιδοποίησε καὶ τὸ Μανασῆ... καὶ τὴ Ρεβέκκα.

Ἀβραμῆς: — Πολὺ καλὰ! (Ἐνῶ ἐξέρχεται.) Κουράγιο ποῦ
τῶχει... νὰ κοιμᾶται τέτοιος ὄρος!...

[Ἡ Ραχήλ, μόνη, κλείει ἐρημικῶς τὰς θύρας ὄλας καὶ τὰ παρά-
θυρα. Ἐπειτα σταματᾷ ἔμπροσθ εἰς τὸ ἀνθοδοχεῖον μὲ τίς μανόλιες.
Εἰς τὸ δωμάτιον ἡμίμωρος, σχεδὸν σκότος. Διστάζει ἀκόμη μίαν
στιγμὴν, μ' ἓνα ψαλλίδι 'ς τὸ χέρι, ἀντιζέουσα τὰ τρεῖς ἀνθη.
Ἐπειτα διαμῖς, κόβει τὰ χρυσὰ νήματα ποῦ κρατοῦν κλεισμένα
τὰ πέταλα. Τὰ πέταλα ἄνθη ἀνοίγουν ἔξαφνα ὀλωσούλου, σὰ
ζωτανά. Μερικὰ πέταλα σκορπιζοῦνται κάτω. Ἡ Ραχήλ ἀποσφί-
νεται μίαν στιγμὴν φοβισμένη, ἀλλὰ εὐθὺς ξανακλιμαίξει μὲ γενναί-
τητα, παίρνει τὸ ἀνθοδοχεῖον καὶ τὸ τοποθετεῖ κάτω 'ς τὸ πάτωμα,
δίπλα 'ς τὴν πολυθρόναν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐξακλῶνεται μὲ ἀπόφασιν,
καὶ προσπαθεῖ νὰ κρατῇ τὸ κεφάλι της ἐπάνω ἀπὸ τὰνοικτὰ
λουλούδια.]

Ραχήλ, τὴν ὥρα ποῦ κόβει τὰ νήματα: — Ἄς κοπῆ τὸ χρυ-
σάγγεμα, κι ἄς ξεπεταχθῆ ἀπὸ μέσα τους ὁ θάνατος!... (Ἦν' ὥρα
ποῦ ξακλῶνεται εἰς τὴν πολυθρόναν.) «Τί δυνατ' εἶνε ἢ
Ἄγαπη σὰν τὸ θάνατο!...» (Μ' ὀλίγον κλείνουσα τὰ μάτια.)
Ναί, λαβίκα! Τὸ ἀποτελεῖσθαι! γιατί' εἶνε ὄρατο! γιατί' εἶνε
μεγάλο! καὶ γιατί' εἶνε δικαίο!...

[Μένει ἐταί ὀλίγα δευτερόλεπτα. Κάποιος κινεῖ τὴν πρῶτην
δεξιὰ θύραν. Ἡ Ραχήλ δὲν ἀκούει, βυθισμένη εἰς ὕπνον. Κεντοῦν
δυνατώτερα.]

Ραχήλ, ἐντρομος: — Ποιὸς εἶνε;... (Ξυμνοῦντοῦν.) Μὰ
ποιὸς εἶνε;

Μανασῆς, ἀπὸ μέσα: — Ἐγὼ, κυρία... Σὺς γυρέβουν...

Ραχήλ: — Δὲν εἶπες πῶς κοιμοῦμαι;

Μανασῆς: — Μάλιστα... μὰ εἶνε ἢ κυρία Δεσύλα... ἢ
Ἰδια!...

Ραχήλ, ἐγυμνωμένη: — Ἄ!

Μανασῆς, ἐξακολουθῶν: — Καὶ μοῦ εἶπε νὰ σὰς ἐυνύσιασ.
Μῖνε, πικνυπῆ, ἀγάργη νὰ σὰς ἰδῆ ἄμ' ἡμῶς... τώρα!...

**Ραχήλ, πρέχει, κλονισμένη ἀκόμη, καὶ ἀνοίγει τὸ παράθυρον
διὰ λατο:** — Μιὰ στιγμὴ... πῆς νὰ σταθῆ μιὰ στιγμὴ...
(Κρῖθει τὸ ἀνθοδοχεῖον ὀπίσω ἀπὸ τὴν πολυθρόναν. Στέκεται ὀλί-
γον, ὡς διὰ νὰ συνάλλῃ, ἀναστήνεται βραδί, ἔπειτα προχωρεῖ ὡς τὴν
κρῖθην δεξιὰ θύραν, τὴν ὁποῖαν ἀνοίγει.) — Μανασῆ! φέρε μέσα
τὴν κυρία... (Βλέπουσα ἀπέξω τὴν Καν Ἀσάβι.) Ὅρισται,
κυρία... μὲ συγχωρεῖτε ποῦ...
**Κα Δεσύλα, θυμωμένη μαζί καὶ ταραγμένη πότε ἰκετευτικῆ,
καὶ πότε ἐγέρωχη φορεῖ μᾶζα ὅπως εἰς τὴν πρῶτην πράξιν,
ἀλλὰ χωρὶς κατέλλοι εἰσέρχεται καὶ προχωρεῖ κατ' εὐθείαν εἰς
τὸ μέσον τῆς σκηνῆς:** — Ἄ, τίποτα... Ἐμένα μὲ συγχωρεῖς
ποῦ σ' ἐνόηλησα... Μὰ δὲν ἤξευρα πῶς μπορεῖ κανεὶς νάχη
ὄρεξι νὰ κοιμᾶται... ὅταν ἄλλος πεθαίνῃ γι' ἀγάπη του!

Ραχήλ, ἀκολουθοῦσα αὐτήν, μὲ ἀπορίαν: — Κανεὶς, κυρία,
δὲν πεθαίνει γι' ἀγάπη μας. Ἐμεῖς εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ πεθά-
νομε γι' ἀγάπη τοῦ κόσμου. Καθῆστε...
Κα Δεσύλα: — Ἄ ὄχι... εὐχαριστῶ. Δὲ θὰ καθῆσω...
δὲν ἤλθα γιὰ νὰ καθῆσω 'ς τὸ σπῆτι σας τέτοια ἄμερα...
Ἦλθα...
Ραχήλ, γυροῦσα: — Ὅπως ἀγαπᾶτε... Ἦλθατε βέβαια
γιὰ κάτι νὰ μοῦ πῆτε. Σὰς ἀκούω, κυρία.

Κα Δεσύλα, μ' αἰφνιδίαν ἔρηξιν μητρικοῦ πόνου: — Τὸ
παιδί μου!! Τί ἔχει τὸ παιδί μου κ' ἔπεσε 'ς τὰ μαῦρα
πανιά;!... Τί τοῦ ἔκαμες τοῦ παιδιοῦ μου, καὶ δὲ θέλει πιά
τὴ ζωὴ του;!

Ραχήλ, ὀχρῶσα: — Ἐγὼ;... Δὲν ἔκαμα τίποτα τοῦ παι-
διοῦ σας ἐγὼ, ποῦ νὰ μὴ θέλῃ πιά τὴ ζωὴ του! Ἐγὼ, μὰ
Ἐβροῖα;... καὶ τί μπορῶ;... Ἐσεῖς οἱ Χριστιανοὶ μᾶς
κάνετε πράγματα καὶ μᾶς φέρνετε σὲ θέσι ποῦ νὰ μὴ θέλωμε
πιὰ τὴ ζωὴ μας!

Κα Δεσύλα: — Ἄ, γι' αὐτό;... Γι' αὐτό, ἔ;... Στοιχά-
στημες λουτὸν νὰ ρεῖης ὄλα τὰ κατάρβα 'ς τὸ παιδί μου καὶ
νὰ τὸ κάμῃς νὰ πληρώσῃ τίς ἁμαρτίες τῶν ἄλλων;... Ἄχ,
ἀνάθεμα τὴν ὥρα! ἀνάθεμα τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμὴ, ποῦ
σ' ἔβανε ἢ Μοῖρα 'ς τὸ δρόμο του!

Ραχήλ: — Κυρία;! Ἦλθατ' ἐδῶ γιὰ νὰ μὲ καταρασθῆτε ἢ
γιὰ νὰ μὲ παρακαλέσετε; Ἀκόμη δὲ μπορῶ νὰ ζητιάζω τί
θέλετε!

Κα Δεσύλα: — Ὄτ' ἐγὼ! Γιατί κ' ἐγὼ δὲν ξέρω γιατί

ἦλθα, κ' ἐγὼ δὲ ξέροι τί θέλω... Μ' ἔφερε δ' αὖ ἡ ἀπελπισία... ἡ ἀπελπισία τῆς μίνας τοῦ βλέπει τὸ μονακισμὸς τῆς παιδι νὰ χάνεται... Δὲ θέλω με κανένα τρόπο νὰ μοῦ 'πῆ τὴν αἰτία, μὰ δὲν ἦταν δύσκολο νὰ τὴ μαντέψω... Καρμιάν ἄλλη αἰτία δὲν ἔχει νὰ πικραίνεται καὶ νὰ πελαίζεται, οὔτε εἶχε 'ς τὴ ζωὴ του ποτέ. Ἦταν τριαστυχιζόμενο τὸ παιδί μου ὡς τὴ στιγμή τοῦ σ' ἐγνώρισε. — Πές μου Ραχήλ, τὰ χαλάσατε μὲ τὸν Κάρολο;

Ραχήλ: — Μάλιστα... τὰ χαλάσαμε.

Κ^α Δεσύλα: — Καὶ γὰρ τί αἰτία;... Ὡς προχτές τοῦ σᾶς ἀκουσα μὲ ταυτιά μου, τὰ ὄνειρά σας δὲν ἦταν τὰ ἴδια;

Ραχήλ: — Ἐ... ὄνειρα τρελλά... Μπορεῖ νὰ πατηθήκαμε κ' οἱ δύο μας... Τὴν ἀβυσσο τοῦ μᾶς χωρίζει, εἶνε ἀδύνατο νὰ τὴν γεφυρώσουμε!...

Κ^α Δεσύλα: — Μοῦ φαίνεται πὸς αὐτὸ μπορούσατε νὰ τὸ συλλογισθῆς, ποῖν τοῦ δόσης ἐλπίδες καὶ ὑποσχέσεις.

Ραχήλ: — Δὲ φταίω, κυρία, ἂν δὲν τὸ συλλογισθῆκα... δὲ φταίω ἂν δὲ μπόρεσα νὰ ἰδῶ ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἐκεῖνο εἶδα κατόπι, ἐκεῖνο τοῦ βλέπω τώρα...

Κ^α Δεσύλα: — Μὰ τ' εἶνε τάχα ἐκεῖνο τοῦ βλέπεις τώρα; Ἄν ἡ ἀπόφασί σου, — ὅπως μοῦ εἶχε 'πῆ ὁ Κάρολος, καὶ ὅπως καὶ σὺ ἡ ἴδια μάφινες νὰ τὸ πιστεύω, — ἦταν νὰ δεχθῆς τὴ θρησκεία μας, τίποτα δὲν θὰ ἐμπίδριζε τὴν ἐνωσί σας καὶ τὴν εὐτυχία σας.

Ραχήλ: — Δὲν εἶμαι μόνη μου 'ς τὸν κόσμον, κυρία! Ἔχω πατέρα, ἔχω ἀδελφία, κ' ἐκτός ἀπὸ τὴν οἰκογένεια, εἶνε κ' ἡ ἄλλη ἡ οἰκογένεια ἡ μεγάλη, ἡ Φυλὴ. Τὴν ἔχουσα, ἀλλὰ κάτοια περιστατικὰ τελευταία, τοῦ τὰ ξέρετε βέβαια, μ' ἔκαμαν, καὶ χωρὶς νὰ θέλω, νὰ τὴν θυμηθῶ. Δὲν μπορῶ πιά νὰ κάμω ἐκεῖνο τοῦ μᾶρέσει, ἀλλὰ ἐκεῖνο τοῦ πρέπει.

Κ^α Δεσύλα: — Ὁχι, Ραχήλ, ὄχι, κόρη μου! Δὲ μπορεῖ νὰ εἶνε ἡ ἀπόφασί σου αὐτὴ σταθερὴ καὶ ἀμετάκλητη... Σὲ λίγο ὅλα θὰ περάσουν καὶ θὰ ξεχαστοῦν... Συλλογίσου!... Ἀπὸ προχτές ὁ Κάρολος μου, κλεισμένος 'ς τὸ σπίτι, οὔτε τρώει, οὔτε κοιμάται. Στενάζει μόνον καὶ βογγᾷ... (Μὲ παραφροσάν:) Αὐτήσου τὸ παιδί μου, Ραχήλ!... Δὲν ἔχω ἄλλο 'ς τὸν κόσμον!... Πρέπει νὰ σ' ἀγαπᾷ πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅσο ἐλπίζεις ἐσὺ καὶ ἀπ' ὅσο φοβήθηκα ἐγὼ!... Θὰ τὸ χάσω, θὰ μοῦ πεθάνῃ!... Ἄν εἶνε ἀνάγκη καὶ νὰ γονατίσω ὀκρούα... (Κάνει κίνημα ὡς νὰ ἤθελε νὰ γονατίσῃ.)

Ραχήλ, συγκινημένη, σπεύδει καὶ τὴν κρατεῖ: — Ὁχι, κυρία!... σᾶς παρηκαλιῶ!

Κ^α Δεσύλα, ἐγκαταλιζόμενη τὴν Ραχήλ ἐπιεικῶς: — Ραχήλ!... ἐσ' εἶσαι καλὴ... ἐσ' εἶσαι χρυσή... ἐσ' εἶσαι ἕνας

ἄγγελος!... Μὴ μοῦ κάμης τέτοιο κακό!... Δός μου τὴν ἄδεια νὰ 'πὼ τοῦ Καρόλου μου ἕνα λόγο... νὰ τοῦ δώσω μιὰ ἐλπίδα... Ἄς εἶνε καὶ ψέματα!... Καταλαβαίνω, ναι, πολὺ καλά καταλαβαίνω τί σ' ἐκίνησε νὰ ποιηθῆτε... καὶ εἶχε ὄχι δόχη... κ' ἔκαμης ἄγρια... Μὰ ὄχι ὡς τὸ τέλος, ὄχι ὡς τὸ τέλος!... Ἐ, Ραχήλ; δὲν ἔχω δόχη, κόρη μου; Δὲν εἶνε πολὺ, πάρα πολὺ νὰ δεῖξῃς τόσο ἐγωισμόν, ἐκεῖ τοῦ σοῦ δείχνουνε τόσο ἀγάπη;... Εἶπες πὸς ἔχεις καθήκοντα 'ς τὴν οἰκογένειά σου, 'ς τὴ φυλὴ σου. Ναι; μὰ συλλογίσου πὸς τὸ μεγαλύτερο καθήκον τὸ ἔχεις σήμερα 'ς τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνο, τοῦ τὸν ἔκαμες νὰ σανατηθῇ τόσο καλῶ, ὅπως νὰ μὴ μισθῇ πιά νὰ ζῆσθαι χωρὶς ἐσένα!

Ραχήλ, ἀπυλλασσομένη βαρμηδὸν ἀπὸ τὸν ἐγκαλισμὸν τῆς Κ^α Δεσύλα, μὲ ἠρεμίαν: — Τὸ μεγαλύτερο καθήκον τὸ ἔχω πρὸς τὸν ἑαυτὸ μου, κυρία!... Εἶνε ἀδύνατο αὐτὸ τοῦ μοῦ ζῆτεῖτε! Δὲ μπορῶ νὰ δώσω 'ς τὸ γυιὸ σας ἐλπίδες τοῦ δὲν τίς ἔχω πιά ἐγὼ, οὔτε θὰ μπορούσα νὰ 'πὼ ψέματα ποτέ, γὰρ ὅποιοδήποτε σκοπὸ. Αὐτῶμαι πολὺ, μὰ δὲ γίνεται διαφορετικὰ... Ὁ γυιὸς σας, αὐτὴ τὴ στιγμή, δὲν ὑπομένει οὔτε τὸ μισθὸν ἀπ' ἐτι ὑποφέρω ἐγὼ. Γι' αὐτὸ εἶμαι βέβαια! Ὅπως εἶμαι βέβαια καὶ πὸς θὰ μὲ ξεχάσῃ, καὶ πρὶν ὀκρούα πεισθῆ πὸς δὲν πρέπει νὰ μὲ θυμᾶται.

Κ^α Δεσύλα: — Ραχήλ!...

Ραχήλ, διακόπτιουσα: — Βοηθήσατέ τον σεις, κυρία, ὅπως ξέρετε, ὅπως ξέρετε μιὰ μητέρα, νὰ μὲ ξεχάσῃ τὸ γληγορότερο. Εἶνε τὸ μόνο τοῦ μπορῶ νὰ σᾶς 'πὼ... ἡ μόνη ἄδεια τοῦ μπορῶ νὰ σᾶς δώσω...

Κ^α Δεσύλα, ἀποτόμως, αἰφνιδίως: — Ραχήλ! πές μου τὴν ἀλήθεια! Βλαψες πιά νὰ γαλιῖς τὸν Κάρολο;

Ραχήλ, τρομαγμένη, σιωπῆ ὀλίγας στιγμῆς, καὶ ἔπειτα μὲ διαταγμὸν καὶ μὲ κόπον: — Ναι... (Μ' αἰφνιδίαν ὀσμῆν:) Μὰ τί μὲ ρωτᾶτε; Γι' αὐτὸ δὲν ἔχω νὰ δώσω λογαριασμὸν σὲ κανένα! Τέτοια ἐρώτησι οὔτε ὁ ἑαυτὸς μου δὲ μπορεῖ νὰ μοῦ κάμῃ. (Θυμωμένη:) Ἄν ἦλθατε, κυρία, γὰρ νὰ παραινέσετε τὴ συνείδησί μου, σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ ἀφίσετε ἡσυχία 'ς τὴ μοναξιά μου. Δὲν ἔχω νὰ σᾶς 'πὼ τίποτ' ἄλλο!

Κ^α Δεσύλα: — Μὲ διώχνεις λοιπόν;

Ραχήλ: — Μπορεῖτε νὰ καθήσατε ὅσο θέλετε, ἀλλὰ μόνον νὰ μὴν ἐναγκαλιῖσθε 'ς αὐτὸ τὸ θέμα!

Κ^α Δεσύλα: — Ἄ ἐτσι; (Θυμωμένη:) Λοιπὸν ἐγὼ θὰ ξαναγυρίσω, καὶ τώρα ὅπως θέλω ἐγὼ!... Ἀκουσε, Ραχήλ. Γι' αὐτὰ τὰ παιγνίδια ἐσὺ, καὶ μόνη ἐσὺ θὰ μετακινήσῃς. Σοῦ τὸ λέγω καὶ νὰ τὸ ξέρῃς: τὸν καιρὸ τοῦ θὰ ξαναβελήσῃς, δὲν θὰ θέλουμε πιά ἐμεῖς.

Ραχήλ : — Μή με προκαλήτε, κυρία! Θά θελήσετε και σεις, όταν θά θελήσω ἐγώ.

Κα Δεσύλα : — Ποτέ! Ἐγὼ θά στηθῶ ἀνάμεσά σας, φραγμός ἀκατάλυτος, καὶ θά σᾶς χαρίσω. Δὲ θάρψω ποτὲ τὸ παιδί μου νὰ πάρῃ μιὰ Ἑβραία, καὶ γίλις φορὲς ἂν ἦταν νὰ γίνῃ Χριστιανή! Ἔτσι τοῦ τῶλεγα πρῖν, γιὰ νὰ μὴ τὸν πικραίνω... Δὲν τοῦ ταιριάζεις, ὄχι! Τὰ πλοῦτή σου, ἡ ὠμορφιά σου, ἡ ἀνατροφὴ σου, δὲν γάνουν τίποτα. Πάντα εἶσαι μιὰ περιφρονημένη, — μὴν τὸ ξεχνᾷς! — καὶ θά εἶσαι ἀκόμα περισσότερο, ἂν ἀρνηθῆς τὴ θρησκεία σου γιὰ ἕναν ἄντρα!

Ραχήλ, μὲ θυμόν : — Κυρία, δὲν ἐπιτρέπω σὲ κανένα νὰ μὲ βριζῇ ᾗς τὸ σπῆτι μου! Θά μὲ κάρμετε νὰ ξεχάσω πὼς εἰσθε ἡ μητέρα του, καὶ νὰ σᾶς δώσω τὴν ἀπάντησιν ποῦ σᾶς ἀξίζει.

Κα Δεσύλα, ἔβαλλος : — Καὶ νὰ τὴ δώσης, ὅλο τὸ ἴδιον τόχο. Λόγια ἀπὸ τὸ στόμα σου, παιδί μου, δὲ φτάνουν νὰ μ' ἀγγίξουν! Εἶσαι ἀπὸ ράστα ποῦ δὲ συνειδήσαμε νὰ τὴ λογαριάσουμε, — ἄντρες σας καὶ γυναῖκές σας, — παρ' ἀπὸ οὐγκατάβασιν καὶ κλωσύνῃ!

Ραχήλ, μὲ ἐπιβλητικὸν κίνημα δείχνουσα τὴν θύραν : — Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν κλωσύνῃ σας, κυρία, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ φύγετε ἀμέσως!

Κα Δεσύλα, εἰς τὸ ἔπαυρον τοῦ θυμοῦ, φαίνεται ὅτι κίττι θέλει νὰ τῆ ἀκόμη, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκει. Διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐνῶ ἐξέρχεται, λέγει ὡς κατ' ἑαυτήν, ἀλλὰ δυνατὰ : — Παληόβρα!.. ἀλήθεια κι' ἀπ' ἀλήθεια!.. (Φεύγει.)

Ραχήλ, μόνη, ὀλίγας στιγμὰς μένει κεντάζουσα τὴν θύραν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξῆλθε ἡ Κα Δεσύλα, ἀπὸ τὸ κράτος μεγάλης ταραχῆς. Ἐξαφνα, παίρνει τὴν ἀπόφασίν της μὲ πῆμα : — Παληόβρα!.. Καλὰ λοιπὸν!.. Εἰς τὸ πῆμα ὀλονόν! εἰς τὸ πῆμα ὀλονών! (Ἐορμητικῆ, βιαστικῆ, κάθεται εἰς τὸ τραπέζι καὶ γράφει ὀλίγας λέξεις, τὰς ὁποίας κλείει εἰς φάκελον καὶ ἐπιγράφει. Ἐτυπᾷ τὸ κουνδοῦνι μανιωδῶς :) Δαβὶς!.. Εἶσαι προφήτης!.. Δαβὶς, ἐξύπνησε ὁ ἐγοῖσμός μου!.. ὁ ἐγοῖσμός μου ἐξύπνησε!.. Τίποτα πιά δὲν θά τὸν ξανακοιμήσῃ! (Βράζει ὀπίσω ἀπὸ τὴν πολυθρόναν τὸ βῆσόν μὲ τις μινώλιες, καὶ τὸ τοποθετεῖ εἰς ἑνὶ χαμηλὸν σκαμνάκι, μικροῦ ἀπὸ τὸ τραπέζι.) Ἀγότη! ποῦ ἦθελα νὰ πεθάνω!.. (Στασιαστικῆ.)

Ἀβραμῆς, τρέχων ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βᾶθου : — Ὅριστε!

Ραχήλ, ἀποτόμως : — Κοιφάθιγες ἐσὺ; Ἀὐθόφορὲς ἐπιτίθειαι.

Ἀβραμῆς : — Δὲν ἄκουσα, κυρία, ἤμουνα κάτω. Κοιφένταί με τὸ Μανώλη, ποῦ μᾶς ἔφερε τὰ μαντάτα τοῦ Γέτου...

Ραχήλ, ἀδιαιφύμως : — Τί κάνουν ἐκεῖ-πέρα;

Ἀβραμῆς : — Νά, καιγιάδες, κυρὰ μου, οὐδὴ τὴν ὥρα, ἀνάμεσα πολίτες καὶ στρατιῶτες... καὶ τώρα...

Ραχήλ, διακόπτουσα : — Καὶά. (Τοῦ δίδει τὸ γράμμα.) Πήγαινε αὐτὸ τὸ γράμμα ᾗς τοῦ κυρίου Δεσύλα. Νὰ τοῦ τὸ δώσῃς ᾗς τὸ χέρια του.

Ἀβραμῆς : — Τῆς ὀρισμούς σας! (Παίρνει τὸ γράμμα καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν πρώτην δεξιὰ θύραν.)

Ραχήλ : — Ἐ, γιὰ ποῦ;.. Ἀπὸ τὸ δρόμο θά τὸ πᾶς!

Ἀβραμῆς, κοκκαλωμένος : — Ἀπὸ τὸ δρόμο;.. μὴ...

Ραχήλ : — Ἐλα, φοβητισιάρη! Ἀὐθόβηματα εἶνε! Πάρε κ' ἕνα στρατιῶτη, ἀπ' αὐτοὺς ποῦ φυλάνε ἀπέξω. Ἐλα!

[Ἄβραμῆς ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βᾶθου, ἔκταν ἄκων.]

Ραχήλ, καθήμενὴ εἰς μιὰν πολυθρόναν, μὲ ἠρεμίαν, ὡς κίττι καλὸν νὰ περιμένῃ μὲ βεβαιότητα : — Ἡ Περιφρονημένη... καλὰ!

Σαμουήλ, εἰσπορευόμενος ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βᾶθου, μὲ μικρὸν μαῦρον ἐπίδεσμον καὶ μὲ σκούφρον βελούδινον, ὁ ὁποῖος τὸν μισοσκεπάζει : — Ραχήλ, ἐσήκωσαν τοὺς στρατιῶτες ποῦ εἶχον βιάλη ᾗς τὴν πόρτα μας!

Ραχήλ, χωρὶς νὰ σηκωθῇ : — Γιατί;

Σαμουήλ : — Ἐσὼ κ' ἐγώ; Θά χρειαστήριανε γιὰ κάποιον ἄλλου... Ἡ Ἐκκλησίαις, λέει, ἀπόλυσαν. Τώρα ἐτοιμάζονται γιὰ τὴ Λιτανείαν τοῦ Σταυρωμένου... Πρέπει νὰ γράψω ἀμέσως τὸν κυρίον Φρονιράρχου... Μὰ μὲ ποιὸν νὰ τοῦ σταίλω τὸ γράμμα;..

Ραχήλ : — Ὁ Ἀβραμῆς μοῦ ἔλεγε πὼς ἦλθε κάτω ὁ Μανώλης. Ἄν εἶν' ἀπόμην ἐδῶ...

Σαμουήλ : — Ἄ ναι, μαράθο! Μὲ τὸ Μανώλη! (Ἐξέρχεται περιφρονητικῶς καὶ κίττι φοβισμένος διὰ τῆς αὐτῆς θύρας.)

Ραχήλ, μόνη : — Δὲ μὲ μέλει οὔτε τὸ σο!.. Ἄς ἔλθουν!.. ἄς ἔλθουν ἐπιτέλους!.. ἄς ἔλθουν!

Ἀβραμῆς, ἐπιστρέφει, παρὰ τὴν θύραν τοῦ βᾶθου, ἀσθμαίνων : — Οἱ στρατιῶτες μᾶς φύγαν! Ἐστω ὅμως μιὰ τρεχάλα, μὲ τὴν ψυχὴ ᾗς τὸ στόμα καὶ τῶδωκα.

Ραχήλ : — Τοῦ ἴδιου;

Ἀβραμῆς : — Ναιίίί.

Ραχήλ : — Τί σοῦ εἶπε;

Ἀβραμῆς : — Τίποτα. Μὰ μοῦ φαίνεται πὼς ροβόλησε γιὰ νὰ φύγῃ ὁ ἴδιος.

Ραχήλ : — Καλὰ, κίγαινε! (Ἄβραμῆς ἐξέρχεται.)

Ἡ φωνὴ τοῦ Μανασῆ, ἀπὸ μέσα : — Μὰ σταθίτε νὰ τὴν εἰδοποιήσω! Μπορεῖ νὰ καιρῆται!..

Ἡ φωνὴ τοῦ Καρόλου, ἀπὸ μέσα : — Φεύγ' ἀπὸ δῶ!

[Συγχρόνως σπεύδονται μὲ δριμὴν ἢ πρώτην δεξιὰ θύραν καὶ ἐνοβόλην ὁ Κάρολος, κατὰκλιτικὸς καὶ περιχαρῆς.]

Ἐσάβδος : — Ραχήλ! εἶνε λαυτὸν ἀλήθεια;! Νὰ πιστέψω τὰ μάτια μου, νὰ πιστέψω τ' αὐτιά μου; Εἶνε δικό σου τὸ καλὸ

γραμμά που με προσκαλεί με την πρώτη αγάπη; ή μήπως θέλει τώρα να με περικαίξει το σκληρό μου τόνειρο;

Ραχήλ, με γλυκύτατο χαμόγελο, αγερούμενη: — Έλα να σφιχτείς το χέρι μου, για να πεισθής πως δεν θναιρεύεσαι! (Τού πιάνει και τὰ δύο χέρια.) Ναι, εἴμ' ἐγώ, ἡ Ραχήλ, που σὲ δέχεται με τὴν πρώτη ἀγάπη... Κάρολε, συχώρεσέ με γιὰ τὸ...

Κάρολος, διακόπιαι: — Ὅχι, μὴ μου γυρέψης συχώρεσι! ὄχι, μὴ μου μλήσῃς γι' αὐτό!... Ἄφισέ τη νὰ ξεχασθῆ γιὰ πάντα τὴ φοβερὴ ἐκείνη στιγμή. Μοῦ ἔκανε τόσο κακὸ νὰ τὴ συλλογίζουμαι 'ς τὴ δυστυχία μου, που καὶ τώρα ἀκόμα, 'ς τὴ μεγάλη μου εὐτυχία, μου φαίνεται πὼς ἡ ἐνθὺμησί της θὰ μὲ καταπικράνῃ!... Ὅχι!... προχτές, 'ς αὐτὴ ἐδῶ τὴν ἴδια θέσι, ἔταν μου μιλοῦσες με τόση ἀποστοροφῆ, με τόσο μίσος, δὲν ἤσουν σύ, ἡ Ραχήλ! Ἦταν μιὰ Ραχήλ φανταστικῆ, μιὰ εἰκόνα, ἓνα ἰνδαλμα, μιὰ σκιά, ἓνα φάσμα, κάτι που δὲν πιάνεται 'ς τὸν κόσμον τὸν ἀληθινὸ, που δὲν ὑπάρχει πουθενά 'ς τὴν πραγματικότητά, παρὰ μόνο 'ς τὰ σκοτεινὰ βασίλεια τοῦ θνείρου, που μᾶς τρομάζει 'ς τὸν ὕπνον μας καὶ μᾶς κάνει νὰ γελοῦμε 'ς τὸν ὕπνον!

Ραχήλ, καθήμενὴ καὶ ἀναγνίζουσα τὸν Κάρολον νὰ καθῆσθαι πλησίον της: — Ναι, ἔχεις δίκιο... Ἦταν μιὰ φαντασία, μιὰ ἀνοησία, μιὰ τρέλλα!... Μοῦ φάνηκε γιὰ μιὰ στιγμή πὼς γάθηκε ὁ κόσμος, ἐπειδὴ μιὰ πέτρα, κατὰ λάθος, πλήγωσε λιγάκι τὸν πατέρα μου. Εἶδα λίγο αἷμα καὶ ἐπαναστάτησα... Φυσικὸ αὐτό, ἀφοῦ τὸ αἷμα ἐκεῖνο ἦταν τὸ ἴδιο τὸ δικό μου... Ἄ, μὴ με πολυκατηγορήσης γιὰ τὴν ἀδυναμία μου, Κάρολε! Ἦταν τὸ πρῶτο που ἔβλεπα 'ς τὴ ζωὴ μου... Τώρα πιά οὔτε ἴχνος, οὔτε ἰδέα!... Ποταμοὺς μπροστὰ μου νὰ ἰδῶ ἀπὸ αἷμα, τοὺς δικούς μου ἔλους νεκρούς, τὴ φυλὴ μου ὅλη... τίποτα τώρα, τίποτα πιά δὲ θὰ μὲ κάμῃ νὰλλάξω γνώμη. Εἶνε βαθεῖα ριζωμένη καὶ ἀκλόνητη καὶ δυνατὴ ἡ ἀγάπη μου. Μόνο μαζὶ με τὴν ψυχὴ μου θὰ μπορούσε νὰ ξεριζωθῆ. Κ' ἔπρεπε νὰ συμβῆ αὐτὸ γιὰ νὰ τὸ καταλάβω. Γιατὶ ποῦ ὀρκίζομαι, Κάρολε! Μόλις μου πέρασε ἡ πρώτη ἐντύπωσι καὶ ἡ παραφορά, μόλις ἀντικρύσα τὴν ἐρημιὰ μου, μόλις μὸς ἔλειψες ἐσὺ, συλλογιόθηκα σφιχτὰ νὰ πεθάνω.

Κάρολος: — Κ' ἐγὼ θὰ πεθάνω, Ραχήλ, καὶ πολὺ γρήγορα, ἂν δὲν με πρόφτανε, με τὸ γράμμα... Ἦμουν 'ς τὸ βαθύτερον τῆς ἀπελπισίας σκοτάδι, γιατί — δὲν ἔβρω πὼς, — ἡ ἀπόφασί σου μου φαινόταν ἀνίκητικὴ. Κανένα κίνημα δὲν θὰ ἔκανα ἐγώ, ὄχι γιατί δὲν καταδεχόμενον νὰ προσκείσομαι, παρὰ γιατί ἤμουν βέβαιος πὼς θάταν περὶ τὸ. Πιοτενὰ ἀλήθεια, πὼς ἡ ἀγάπη σου σβύστηκε διαμιάς, σὰ λαμπάδα 'ς τὸν ἄνεμο.

Ραχήλ: — Ἀφοῦ τὸ πιστέψα κ' ἐγώ...
Κάρολος: — Ἄχ, ναί. Αὐτὴ ἡ στιγμή μου φαίνεται σὰν νεκρανάστασι. Γυρίζω 'ς τὴ ζωὴ, γιατί ξεναβρίσκω τὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς μου. Καὶ εἶσαι σὺ, Ραχήλ, που σὲ νόμιζα χαμένη γιὰ πάντα. Δὲν ἔβρω ἂν 'ς τὸ εἶνα ποτέ. Ὅλοι με μακαρίζανε πὼς ἡ Τύχη μ' εὐνόησε ἀπὸ τὴ γέννησί μου, μὰ ἐγὼ ποτὲ δὲν μακάρισα τὸν ἑαυτὸ μου γιὰ τὰ καλά που μίψισε ὁ πατέρας μου. Ἐξῆσα ὡς τώρα μιὰν εὐκολὴ ζωὴ, χωρὶς ἐργασία, χωρὶς ἀγῶνα, χωρὶς θνείρο, χωρὶς σκοπὸ. Αἰσθανόμουν γύρω μου σὰν ἓνα κενό, που μάταια προσπαθοῦσα νὰ τὸ γεμίσω με τὰ βιβλία, με τὴ μελέτη, με τὴ φιλολογικὴ ἐργασία. Ὅποτε μοῦ κἀπνίσε — τὸ ξέρεις, — ἔγραφα κανένα τραγουδάκι καὶ μοῦ φαινόταν πὼς κάτι κάνω μὰ καὶ αὐτὸ δὲν ἦταν παρὰ διασκέδασι, που δὲ μπορούσε νὰ ἔχη καμμιὰ σοβαρότητα. Ἀρχισα νὰ κλέπτω καὶ νὰ κτελιζοῦμαι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀνεργία καὶ ἀσκητικὴ ζωὴ, — ἔταν σὲ γνώρισα. Ἐσὺ, Ραχήλ, χάρισες σκοπὸ, ὁρατότητα καὶ ἐξία 'ς τὴ ζωὴ μου, καὶ σὺ μοῦ ἔδωκες τὴ δύναμι νὰ τὴν ἐξακολουθήσω. Ὅποιος εἶδε μιὰ φορὰ τὸ φῶς, δὲ γυρίζει πίσω 'ς τὸ σκοτάδι. Γι' αὐτὸ θὰ πέθαινα, ἂν ἦταν τῆς μοίρας μου νὰ σὲ χάσω.

Ραχήλ: — Ὅχι, χρυσέ μου, θὰ ζήσης. Γιατὶ κ' ἐγὼ θέλω νὰ ζήσω!... Θὰ ζήσουμε ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο... Δὲ θὰ φοβηθοῦμε πιά κανένα καὶ τίποτα. Ἐχουμε τὸ δικαίωμα νάημε φήσουμε τὸ κάθε τι γιὰ τὴ ζωὴ μας καὶ τὴν εὐτυχία μας. Θὰ κρατήσουμε πιστὰ τὴν αἰώνια συμφωνία, που κλείσαμε ὄδω, ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα, μπροστὰ 'ς τὸ Θεό. Θὰ γίνω δική σου καὶ δική σου. Τὸν ὄρκον που ἔκανα προχτές, τὸν πατῶ, γιὰ νὰ κρατήσω τὸν πρῶτό μου. Διῶξε ἀπὸ ταυτιά σου, ἂν βουίξῃ ἀκόμα, τὸ βόμβο τῆς τρελλῆς, τῆς κακῆς φωνῆς μου, που ξεφώνιζε πὼς εἶμαι καὶ θὰ μείνω Ἑβραία. Ὅχι, δὲν ἤμουν ποτέ! Κι' ἂν ἤμουν, θὰ ἔφθανε, Κάρολε, ἡ ἀγάπη σου, γιὰ νὰ μὰλλάξῃ ὡς τὰ βαθύτατα τῆς ψυχῆς μου! (Τὸν ἀγκαλιάζει.)

Κάρολος: — ὦ, πόσο ἀλλοιώτησι εἶνε ἡ φωνὴ σου σήμερα, καὶ πόσο βαθεῖα μου ἀντηχεῖ, γιὰ νὰ με πείθῃ πὼς σήμερα λὲς τὴν ἀλήθεια!...

Ραχήλ, ἀποσπασμένη ἀπὸ τὸν ἀγαλλισμὸν του καὶ ἀρχίζουσα με ἄλλο ἔπος: — Τώρα δὲν ἔχουμε ἀνάγκη νὰ ποῦμε εἰσιαι. Ὅτιε 'ς τοὺς δικούς μου, αἴτε 'ς τὴ μητέρα σου... θὰ φύγομαι κρυφὰ, καὶ ἂς μὴ μᾶς ἀνοδεύσουν εἰχές. Εὐχὴ ἀριστὴ γιὰ καθέναν μιὰς ἡ ἀγάπη τοῦ ἄλλου. Ψέμματα;

Κάρολος: — Ναι... ὅποτε θελήσης... θὰ φύγομαι μαζί... καὶ θὰ πῶμε 'ς τὸ μακρινό, 'ς τὸ ἐρημικὸ σαιτάκι τῆς εδενχίας, που οἱ ὄρκοί του θὰ εἶνε κέδροι, καὶ τὰ φωνιάματά του κταπίρσοσι!

[Τώρα τὴν ἀγκυλιάζει ὁ Κάρολος. Συγγνώμης ἀποιεῖται μακροῦ-
θεν μουσικῆ. Παίζει τὸ πένθιμον ἐμβατήριον... «Ἴνα τί ἐφροιάσαν
ἔβη», ποῦ συνειθίζουσι εἰς τὴν Ζάκυνθον κατὰ τὴν λιτανεῖαν τοῦ
Ἐσταυρωμένου.]

Ραχήλ: — Ἄ! ἡ Λιτανεῖα!! Περνῶ ἢ Λιτανεῖα!..

Κάρολος: — Πᾶς τὰ τὴν ἰδοῦμε κατὰ τὴν ταράτση;

Ραχήλ: — Ὅχι... δὲν κάνει νὰ... εἰς ἰδοῦν μαζί... [Διευθό-
νεται πρὸς ἕνα παράθυρον:] Νά, ἀπὸ τῶ... φαίνεται ἀντίκειν
ἕνα κομμάτι τοῦ δρόμου, ποῦ σὲ λίγο θὰ περάσῃ... Βλέπετε;
Στέκονται ἄνθρωποι... περιμένουν...

Κάρολος, ἀκολουθῶν αὐτὴν εἰς τὸ παράθυρον: — Μὰ εἶνα
μακρὰ ἀπὸ τῶν καὶ χαμηλά.

Ραχήλ: — Δὲν πειράζει... κατὶ θὰ ἰδοῦμε... [Τοποθετοῦν-
ται ἐμπρὸς εἰς τὸ παράθυρον, καὶ τὰ ἰδοῦν τὴν Λιτανεῖαν. Ἡ μου-
σικὴ ἐξακολουθεῖ ὁλονὴν πλησιέστερα.]

Κάρολος: — Πῶς μάς... αὐτὴ ἢ πένθιμη λιτανεῖα! Δὲν
εἶνε ἡ ὀρεινότερη ἀπὸ τῶν γίνονται ἐδῶ-πέρα;

Ραχήλ: — Ἀλήθεια... καὶ μένα μοῦκαμε μεγάλη ἐντό-
μισοι πέρον... Θυμῶ... ἔξερεις, καὶ τὴ μουσικῆ... Ἄ, τί
θαυμάσιος θρησμός!... Ἄκου τί σπαρτακτικὸς νότος!..

Κάρολος: — Καὶ... λόγια εἶνε ὄρατα... «Ἴνα τί ἐφροιά-
σαν ἔβη καὶ λαοὶ... ἐπέτησαν καινὰ;... Καὶ κλίνας τὴν κεφα-
λήν, παρέδωσε τὸ... εἶμα.»

Ραχήλ, βλέπουσα ἔξω: — Ἄ, νὰ! περνοῦν ἢ σημαῖες διτω-
μένες καὶ κατω... ἡμένες... Τὰ φανάρια... τὰ ἐξαπτερουγα...

Κάρολος: —... ἢ μανθὴ οὐρανία... Ἄπὸ κάτω, ἔξερεις,
κρατοῦν μὴ... ἕνα τῆς Παναγίας τῆς Θλιμμένης, ἔξοχο ἔργον
παλαιό... Ἄ... πῶς εἶνε τοῦ Τισιανοῦ. Ὅλος ὁ πόνος τῆς
μάννας εἶνε ἀποτυπωμένος εἰς τὸ εἶκενο τὸ πρόσωπον. Ἄ! νὰ ὁ
Σταυρωμένος!... [Σταυρωκοπιεῖται. Σιγά:] Κάμε καὶ σὺ τὸ
στωρό... Ραχήλ.

Ραχήλ, στρέφουσα τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν Κάρολον μ' ἕνα δά-
κρυον εἰς τὸ μάτια: — Ἄ! δὲν εἶμαι ἀκόμη ἀξία!...

Κάρολος: — Κλιεὶς ὄμοσ!... Ὡ, Ραχήλ!... τὰ δάκρυα αὐτὰ
εἶνε... βιωτικῆ σου!...

[... τὸ μιστὸ ἢ μουσικῆ ἔχει κίνησιν, καὶ ἀρχίζει ὁ χορὸς
τῶν παιδιῶν νὰ ψάλλῃ εἰς τὸν ἴδιον ἦχον τὸ «Ἴνα τί ἐφροιάσαν».
Ὁ Κάρολος καὶ ἡ Ραχήλ κονιάζουσι αἰσθητοί. Μικρὸ ὄλιγον ἀπο-
στρέφονται ὄλιγον ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ ἡ Ραχήλ, μ' ἐνθουσιασμόν,
... ἄλλε ὄλιγες νότες τοῦ ἡμιτονίου, ἀκολουθοῦσι τὸν χορὸν, τοῦ
... τοῦ ἢ φωνῆ δὲν ἐξασθενεῖ. Ὁ Κάρολος τὴν συνοδεύει ψά-
λλον καὶ αὐτός.]

Ραχήλ, ἰδίως μετὰ τὸ ἦμα: — Ἄ, τί ὄρατο ποῦ εἶνε!...
Σὲ βεβαίω ὅτι αὐτὴ ἢ μουσικὴ ἀξίζει τὴν Θλιμμένην Παναγίαν

τοῦ Τισιανοῦ... Πᾶμε τώρα μέσα... Ζαλιστήρια νὰ βλέπω
νὰ περνοῦν κεφάλια ἀπὸ τὸ κομματάκι ἐκεῖνο τοῦ δρόμου...

Κάρολος: — Τί πλήθος!... Ποτὲ τόσο πλήθος δὲν ἀκο-
λοῦθησε αὐτὴ τὴ λιτανεῖα!...

[Κάθηται μέσα. Πολὸ μακρὰ, ἀποιεῖται πάλιν ἢ μουσικῆ.]

Ραχήλ, αἰφνιδίως: — Ἐξέρεις, Κάρολε; Δὲν εἶνε μόνο γιὰ
τὴν ἀγάπην σου ποῦ θὰ γίνω Χριστιανὴ... Εἶνε καὶ γιὰ τὴν
ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Σοῦ δοκίμωμαι! Τὸ κάνω ἀπὸ πεποί-
θησι, γιατί νομίζω πῶς ἢ θρησκεία ἢ δική σας εἶνε ἀνώτερη.
Μοῦ φαίνεται πῶς ἀπὸ κείνον ποῦ εἶπε «Ὁφθαλμὸν ἀντὶ
ὀφθαλμοῦ», ἦταν πολὺ μεγαλύτερος ἐκεῖνος ποῦ εἶπε: «Ἄγα-
πάτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν, ἀγαποποιεῖτε τοὺς κατακοινοῦντας
ὑμῶς!»

Κάρολος, μειδιῶν: — Καὶ ποῦ τὰ ἔξερεις αὐτὰ;

Ραχήλ: — Ὅλα τὰ διάβασα ἐγώ... καὶ τὸ Εὐαγγέλιο...
Πές μου ὄμοσ, Κάρολε, ἐσὺ πιστεῖεις τὰ θαύματα τῆς θρη-
σκείας σας;

Κάρολος: — Ναι, ἐάν ποιητής... Ἐσὺ;

Ραχήλ: — Ἐγώ... ἐγώ... τί νὰ σοῦ πῶ! Δὲν εἶμαι ποιη-
τρια!... [Γελᾷ.]

Κάρολος, γελῶν: — Ἄς εἶνε! Ἡ καλλίτερη πίστις εἶνε νὰ
πιστεῖν κανεὶς ὅχι τὰ θαύματα τὰ ἴδια, παρὰ τὰ σημαινόμενα.
[Ἐξακολουθῶν ἀποιεῖται ἐμβροχοντῆ ταυρεκίων, ἢ ἅποια μετ' ἄλλο-
ν ἐπαναλαμβάνεται.]

Ραχήλ, ἐνθουσιάζουσα καὶ ἀχρά: — Ἄ!!! τί εἶνε!!!
Θέ μου!...

Κάρολος: — Στὸ Γέτο!... θὰ πυροβόλησε ὁ στρατός!...
[Ὁρμωὺν καὶ οἱ δύο πρὸς τὰ παράθυρα.]

Ραχήλ, βλέπουσα ἔξω: — Ἄ! ὁ ἀέριος τρέχει!... δὲν πη-
γαίνουσι νὰ ἰδοῦν, φεύγουσι! Εἶνε πανικός!... Μεγάλο κακὸ
θὰ γίνετα!...

Σταυρωμένη, κινωχόμενος ἐπιφορὸς ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάθου:

Τί εἶπε, Ραχήλ;... Ἄ, ὁ κύριος Λεούλιος εἶν' ἐδῶ;...
Ἄνοδουσι, παιδιὰ μου, τοὺς ταυροβολισμούς;...

Ραχήλ: — Ναι, κυρία!... καὶ ὁ κύριος φεύγει κατεῖ-
με-κατὸ σε!...

Κάρολος: — Θὰ πιάσῃται, φαίνεται, εἰς τὸ Γέτο... Στα-
θῆτε μὴ σαιγιτὴ νὰ πεταχθῶ νὰ μάθω.

Ραχήλ: — Ναι, Κάρολε, πῆγαινε, σὲ παρακαλῶ, νὰ ἰδῆς...
Ὁ Ἀββίτιος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἶν' ἀκόμα ἐκεῖ... φοβᾶμαι!...

Κάρολος, κινεὶ πρὸς τὴν πρώτην δεξιὰ θύραν: — Δὲν θάνα
τίποτε σοβαρό... Πυροβολισμοὶ εἰς τὴν ἀέρα... Ὁποιοὶδήποτε
[ἐπιφορὸν ἀπὸ τὸν Σταυρωμένη:] κύριε Χάριε, ἂν συμβῇ τίποτε

πρὶν γυρίσω, νὰ πάρητε τὴ Ραχήλ καὶ νὰ περάσετε ἔς τὸ σπίτι... ἀμέσως!

Σαμουήλ, ἀησυχῶς: — Ναι, ναι... μὰ... δὲν πιστεύω νὰ γίνῃ ἀνάγκη.

[Ὁ Κάρολος ἐξέρχεται βιαστικά.]

Ραχήλ, ἀπὸ τὸ παράθυρον: — Ἄ, δυστυχία!... Πατέρα!... Τὰ φανάρια τῆς Λιτανείας... Ὁ Σταυρωμένος!... μοναχὸς του... Τὸν κρατεῖ ἓνας ἄνθρωπος καὶ τρέχει, καὶ φωνάζει... Ἡ Λιτανεία ἐσχόρτισε! καλέ, χαλάει ὁ κόσμος!

Σαμουήλ, δπισθὲν τῆς Ραχήλ, ψιθυρίζων: — Θεέ μου, βοήθησέ μας, ἡμῶν ἔλεος!... (Ἀπὸ τὴν στιγμήν αὐτὴν ὁ φόβος τὸν κρημαίνει.)

Ἀβραμῆς, τρέμων ἀπὸ τὸν φόβον του, ἐμφανίζεται εἰς τὴν θύραν τοῦ βήθους: — Ἀφέντη, ἔς τὸ Γέτο σκοπιάνονται... Ἐσπαράξιός ὁ στρατός, λέει ὁ Μανώλης, γιατί γυρεύαμε νὰ κάμουμε γιοῦργια. Δέκα σκοπομένοι καὶ εἰκοσι λαβωμένοι... ἀφέντη!

Σαμουήλ: — Χριστιανοί;

Ἀβραμῆς: — Χριστιανοί.

Σαμουήλ, συνάπτων τὰς χεῖρας: — Δυστυχία μας!... Ἐχαθήκαμε!...

[Ἡ Ραχήλ ἀκούει ἄρῳνος καὶ βλοσυρά, πάντοτε πλησίον τοῦ παραθύρου.]

Ἀβραμῆς: — Ὁ λαὸς δῆλκως ἐπανάστασι. Κάνει σὰ λυσσαμένους καὶ γυρεύει ἐνδίκην, αἷμα! Φοβερίζει, λέει, πὼς δὲ θάφιση Ὀρθαῖο γιὰ Ὀρθαῖο!... Ἡ Ἄρχὴς, Νομάρχης, Εἰσαγγελέας, Φρούραρχος, Ἀστυνόμοι, Δικαστάδες, σὺλοι φοβηθήκανε καὶ κρυφτήκανε. Πρέπει νὰ κρυφτοῦμε καὶ μεις, ἀφέντη!...

Σαμουήλ: — Τὰ παιδιὰ!... δὲν ἤλθαν ἀκόμη τὰ παιδιὰ;.. Ποῦ εἶνε τὰ παιδιὰ μου!...

Ἀβραμῆς: — Ἀμὴ πῶς; κάτου εἶνε! Κι' ὁ σιὸν Δαβίδος καὶ ὁ σιὸν Ἀλέξανδρος. Ἡρθανε ἀμέσως μ' ἀνθρώπους καὶ μοιράζουνε ἄρματα, γιὰ νὰ διαφεντέψουνε, πανατῆ, τὸ σπίτι. Μὰ γιὰ πόλεμο εἴμαστε τῶρα μεις, ἢ γιὰ νὰ κρυφτοῦμε ἔς τὰ τάρταρα καὶ ἔς τὰ καταχθόνια;... Ἀφέντη!... κερὰ μου!

Δαυὶδ, μὲ καρμυτῖνα εἰς τὸ χέρι, εἰσορῶν ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βήθους καὶ ἀρπάζων ἀπὸ τὸν θυμὸν τὸν Ἀβραμῆν: — Πήγαινε γογγόρα κάτου! Ὁ Μανασῆς θὰ σοῦ δώσῃ τὸ πιστόλι σου, καὶ θὰ σταθῆς ἐκεῖ ποῦ θὰ σὲ βάλουνε. Ἄντε! (Τὸν στρώχει καὶ εἰσέρχεται.) Τὰ μάθατε, ἔ;... Φοβάμαι πὼς αὐτὴ τὴ φορὰ δὲ θὰ τὴ γλυτώσουμε φτηνά!... Ἐπειδὴ ἔς τὸ Γέτο ὁ στρατὸς πυροβολεῖ, οἱ χριστιανοὶ θὰ ξεθυμάνουν μὲ τὰ ἐβραϊκά σπῖτια ποῦ εἶνε ἀπέξω, ἀντιερᾶσπιστα... Ἀνι-

χία! Ἐπανάστασι! Κάθῃ ἔξουσία καταλύθη. Μόνος κόσμος, αὐτὴ τὴν ὥρα, ὁ ὄχλος ποῦ μαινεται. Καὶ ὁ Μπούρμπουλας ἐπὶ κεφαλῆς. Ἄλλὰ σεῖς πρέπει νὰ φύγετε ἀπὸ ἔδω!... Ραχήλ, ἐποικιεύσου, σὲ παρακαλῶ, ἀπὸ τὰ παράθυρα... Πατέρα, ἵσως ἐκεῖ ποῦ εἶπαμε! Καὶ τὸ σπίτι νὰ πατήσουν, δὲ θὰ εἴς βροῦνε ποτέ!

Σαμουήλ, σαστισμένος: — Ἐγὼ... ναι... μὰ ἐσεῖς, παιδιὰ μου;.. ἐγὼ... ἐσεῖς... ποῦ θὰ πάμε;.. ποῦ θὰ πάρε;..

Δαυὶδ: — Γιὰ μᾶς μὴ ροιᾶτε!... Ἡμεῖς θὰ μείνουμε ἔδω... Ἐνα μονάχα, ἓνα Χριστιανὸ νὰ σκοτώσω, τὸν πρώτο ποῦ θὰ μοῦ πατήσῃ τὸ σπίτι, κι' ἄς μὲ κομματιάσουν.

Σαμουήλ, τρέμων: — Κάμετε ὅ,τι εἴς φρονίσῃ ὁ Θεός. Μισροῦ ἐγὼ τῶρα νὰ εἴς γυρίσω τὰ κεφάλια;.. Ἐμένα ἔμωθ θὰ μοῦ ἐπατρέψετε νὰ πηγαῖνω... Ἐγὼ εἶμαι γέρος... ἐγὼ εἶμαι βέρος... ἐγὼ εἶμαι ἄχρηστος... ἐγὼ δὲν εἶμαι πλληκαρι... τί χροιάζουμαι ἐδῶ;..

Ραχήλ: — Ποῦ θὰ πάρε, πατέρα; ποῦ θὰ πάρε;

Σαμουήλ: — Στου κυρίου Δεσύλα... θὰ ἔλθῃς καὶ σὺ μαζί μου... Ραχήλ, κόρη μου!...

Ραχήλ, ἀντιτίουσα τὸν Δαβίδον: — Ὅχι, ἀκόμη... Πηγαίνετε σεῖς, κι' ἂν γίνῃ ἀνάγκη, ἔρχομαι κατόπι. Πηγαίνετε!... Πατέρα μου!... (Τὸν ἀκολουθεῖ.)

Σαμουήλ: — Ὅπως θέλετε! Ἄπως ἀγαπάτε!... Ἐγὼ... Δαβίδον, παιδί μου!... Ἄφισε τὸ σπίτι ἔς τὴν τύχη του, καὶ πάρε τὴ ζωὴ σου... τὴ ζωὴ σου!... (Ἐξάλλο ἐκὸς τοῦ πανικοῦ, ἐξέρχεται διὰ τῆς πρώτης δεξιᾶς θύρας, προσημύμενος ἀπὸ τῆς Ραχήλ.)

Δαυὶδ, πρὸς τὴν Ραχήλ ἐπιστρέφουσαν εἰς τὸ παράθυρον: — Στου Δεσύλα; ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ;..

Ραχήλ: — Δὲ σημαίνει... δὲ μπορούν νὰ μᾶς ἀρηθθοῦν ἓνα ἄσυλο γιὰ τὸ γέρο πατέρα μας!..

Δαυὶδ, μᾶνει τὸ κεφάλι του: — Φρίκη! Φρίκη!..

Ἀλέξανδρος, ἀπλισμένος ἐπίσης, εἰσέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βήθους: — Δαβίδο, δόσε μιά ματιὰ κάτω, σὲ παρακαλῶ. Μοῦ φαίνεται πὼς ὁ Ἀβραμῆς καὶ ὁ Μανασῆς εἶνε ἀνοικονόμητοι, καὶ μὲ τὴ δειλία τους μᾶλλον βέρος μᾶς δύνουν. Ἄς τους νὰ πάνε ἔς τὸ διάβολο! (Ὁ Δαυὶδ ἐξέρχεται θυμωμένος.)

Ραχήλ, καθ' ἑαυτὴν: — Κακόμοιροι!...

Ἀλέξανδρος, πρὸς τὴν Ραχήλ: — Ἐδῶ εἶσ' ἀκόμη, Ραχήλ;..

Ραχήλ: — Δὲ σκοπεύω νὰ φύγω...

Ἀλέξανδρος: — Ἄλλὰ;

Ραχήλ: — Δὲν ξέρω... δὲν ξέρω... μοῦρχειται νὰ τραλαβῶ!..

Ἀλέξανδρος: — Ὁ πατέρας;

Ραχήλ: — Πάει!.. Τὸν ἔπιεσ' ἕνας φόβος καὶ κείνον!.. (Βλέπουσα ἀπὸ τὸ παράθυρον.) Ἄ, νά! ὁ λαὸς περικύβησε τώρα τὸ σπιτί τοῦ Φέρου! Ἀπὸ κεῖ, φαίνεται, θάρχισή ἢ ἐκδίκησι!.. (Τρέχει καὶ παίρνει ἀπὸ τὸ τραπέζι τὰ γυναιὰ τοῦ θεάτρον καὶ κιαλάει ἀπὸ τὸ παράθυρον.)

Ἀλέξανδρος, κυτιάζων ἔξω, μακρῶν: — Νά, νά!.. κτυποῦν νὰ σπάσουν τίς πόρτες... Πετροβολοῦν τὰ παράθυρα... Βλέπει, Ραχήλ;.. Ἄ, νά! ἔσπασαν μὴνὰ μὰ πόρτα! Μπαίνουν μέσα!.. Ἀλλοίμονα! — Νά! ἐματὸν ὀγδόντα χρόνι, οὐβύστησαν σὲ μὴ στιγμή! Ἐίμαστε πάλι ζετὰ 1712!.. Φοιτη!.. (Ἦ Μανασῆς καὶ ὁ Ἀβραμῆς, κτώματα ἀπὸ τὸν φόβον των, εἰσέρχονται ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάλους, κρυπτόντες καθεὶς ἀπὸ μίαν πιστόλαν καὶ τρέμοντες σύσσωμοι.)

Ἀβραμῆς, κρῆς τὸν Ἀλέξανδρον: — Ἀφέντη!.. σιγῆ Ἀλέξανδρε!

Ἀλέξανδρος, στραγγόμενος: — Τί εἶνε;.. τί θέλετε; Ἀβραμῆς: — Ἀμάν! Δόσε μας τὴν ἄδεια, ἀφέντη, νὰ πάμε ἔς τοῦ σιγῆ Ντεσάλα, νὰ σωθοῦμε καὶ μεῖς οἱ φτωχοί!.. Τί γὰρ τὰ κάμουμε τοῦτα δῶ πού μᾶς δόσανε; (Δείχνει τὰ πιστόλια.)

Μανασῆς: — Ἡ Ρεβέκκα ἐπίης κιάλια. Ἄφισέ μας, ἀφέντη, νὰ πάμε καὶ μεῖς... Τοῦ λόγου σου δὲν εἶσαι σκληρὸς σὰν τὸν σιγῆ Δαβίκο...

Ἀλέξανδρος, μὲ σῆκτον: — Πηγαίνετε! πηγαίνετε!.. Ἀβραμῆς: — Μὰ νὰν τὸ πῆτε τοῦ σιγῆ Δαβίκου πὼς ἔσεῖς μὰς δόσανε τὴν ἄδεια! Ἀφέντη!

Ἀλέξανδρος: — Θὰ τὸ πῶ, κιαλόμενοι ἀνθρώποι! Πηγαίνετε νὰ σωθῆτε!..

(Ἦ ὁ Ἀβραμῆς καὶ ὁ Μανασῆς, περιχαρεῖς, ἀγίνουσι σὲ μὴ καρτέλια τὰ πιστόλια καὶ φεύγουσι ἀπὸ τὴν δευτέραν δεξιὰ θύραν, πάντοτε μὲ κινήματα φόβου.)

Ραχήλ, κινιάζουσα μὲ τὰ γυναιὰ: — Δειλατοῦν τὸ σπιτί... νά, μὰ δὲν παίρνουν τίποτα... Ἰδέσ! τὰ συντρέβουν ὅλα, τὰ καπιιστρέφουν, τὰ πετοῦν ἀπὸ τὰ παράθυρα... Ἦ, θέσμη!.. Τὸ κάνουν γὰ ἐκδίκησι μόνον, ἀπὸ ἔηλο θρησκοκενικῶ, ἀπὸ φανατισμὸ... ὄχι ἀπὸ συμφέρον!.. Οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ εἶνε ἀξιοθαύμαστοι, μ' ὅλη τους τὴν πλάνη. Τυφλοί, ἀλλ' ἄγνοοί! Ἄ, καὶ οἱ ἐχθροὶ τους κρῆζει νὰ τὸ ὁμολογήσουν! Ἀλέξανδρε! ἰδέσ!..

Ἀλέξανδρος: — Ραχήλ! ὁ φόβος σὲ κάνει νὰ παραλογίζεσαι... Τραβήξου λοιπὸν ἀπὸ τὸ παράθυρο!.. Φύγε!..

Δαυὶδ, φωνάζων ἀπὸ τὸν προθάλαμον: — Ἀλέξανδρε! βλέπεις τὸ κακὸ πού γίνεται ἔς τοῦ Φέρου; Ἐτοιμάσου! σὲ λέγο θάθῃ κ' ἢ σιερά μας!

Ἀλέξανδρος: — Ἐλα νὰ ἰδῆς ἀπὸ δῶ! φαίνεται καλότερα...

Δαυὶδ, ὡς ἔνω: — Κι' ἀπὸ δῶ βλέπω... Ἄ, τοὺς ἀθλίους! τοὺς κιαλοῦργους!.. (Μὲ λόσαν:) Ἐνα Χριστιανό! Ἄχ, ἕνα Χριστιανό!..

Ραχήλ, βλοσυρά, βλέπουσα πρὸς τὸ βάλος: — Ἐγὼ εἶμαι Χριστιανή. Βωπίστηκα ἔς τὰ δάκρυά μου!.. Ἐλα νὰ σιωτήσης ἐμέ!.. Δαβίκο! (Μὲ βαθεῖα φωνή, σὰν ἀπὸ μέσα της.) Καὶ ἡμῶς, ὠρκίσθηκα!.. Ὁρκίσθηκα ἔς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων! Ἀδέλφια μου! Νὰ μὲ σῦρετε ἔξω ἀπὸ τὴν Πετροβολή καὶ νὰ μὲ πετροβολήσετε!.. Τίνατα, τίποτα μὰ δὲ μπορεῖ νὰ μάλλάξῃ: οἴθε αὐτὸ πού βλέπω τώρα!.. Δαβίκο! Ἐλα νὰ σιωτήσης ἐμέ!

Ἀλέξανδρος, ἐντρομος, πλησιάζων τὴν Ραχήλ: — Ραχήλ! παραμύθει, σοὺ εἶπα! Πήγαυε τὼρ' ἀπὸ δῶ! Δὲν κρῆζει σὺ νὰ μείνῃς μαζί μας!.. Ὁ φόβος σὲ τραλαίνει!.. Πήγαυε νὰ βρῆς τὸν πατέρα μας! (Προσπαθεῖ νὰ τὴν ἀθήσῃ. Ἡ Ραχήλ μὲνι ἀκίνητη, ὡς τὰ ἔχη μαρμαρώσῃ.) Ραχήλ!..

Κάρολος, εἰσορμῶν ἀπὸ τὴν πρώτην δεξιὰ θύραν, ἔξυλλος: — Μὰ εἰλάτε λοιπὸν! Ἀκόμη κάθεστ' ἐδῶ; Ὁ λαὸς μαινεται! Τώρα-τώρα θὰ ἔλθῃ κ' ἐδῶ... κινδυνεύει ἡ ζωὴ σας!.. Ἐλα, Ραχήλ, πάμε!.. πάμε!

Ραχήλ, συνεχίζεται ἀπὸ τὸ μαρμαρώμα, καὶ μὲ μειδίαμα ἐκσπαιτικῆς χαρῆς διεσθόνεται ἀγὰ πρὸς τὸν Κάρολον: — Κάρολε!

Δαυὶδ, ἀπὸ μέσα: — Ἐνα Χριστιανό!.. (Ἐμφορῶνται ἐπιβῆς, καθ' ἣν στιγμήν ἡ Ραχήλ διεσθόνεται πρὸς τὸν Κάρολον. Τὴν βλέπει ἔξω καὶ ὁ θυμὸς τὸν κίμενι τραλλόν.) Ἄ, ἐσύ;! κ' ἐσὺ δὲν εἶσαι Χριστιανός; Καὶ δὲν εἶσαι ὁ πρῶτος ποὺ μοῦ πατεῖς τὸ σπῆτι; (Ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ βάλους ἐπιμύει τὸ ὄπλον του καὶ σκοπεύει.)

Ἀλέξανδρος, δρμῶν νὰ τὸν ἐμκοδίσῃ: — Μή! Ραχήλ, βλέπουσα τὸ κίνημα ἐκβάλλει κρῆνην κρόμον, καὶ κρῆνονα, παρετίθενται μεταξὺ τοῦ Δαυὶδ καὶ τοῦ Κάρολον, καὶ προσηκίζει τὸν δευτέρον μὲ τὸ σῶμά της, μὲ τὰ χεῖρα της ἀπλωμένα, καθ' ἣν στιγμήν τὸ ὄπλον ἐκκινεοκροτεῖ! — Μὴ αὐτὸν!.. Ἄ! (Πληγώνεται εἰς τὴν καρδίαν καὶ πίπτει νεκρά. — Ὁ Ἀλέξανδρος ἀνακραυγάζει: ὁ Δαυὶδ ἀφίρει τὸ ὄπλον του νὰ πέσῃ, καὶ ἀπαίρει τὸ κεφάλι του μὲ τὰ χεῖρα.)

Κάρολος, συγχρόνως, γονατίζων δευθεν τοῦ κτώματος της Ραχήλ καὶ βλέπων δι εἰς νεκρά: — Σιωπαστέ με καὶ μένα!.. Σιωπαστέ με καὶ μένα!..

[Καθὼς ἔπασεν ἡ Ραχήλ, ἐκπαινήθη τὸ τραπέζι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε βάλῃ πρὶν τὸ ἀνθεδοχεῖον μὲ τίς μανάλιας. Τὰ ἔβῃ, σιωπῶντα βιαίως, φυλλορροεῖν ἐπὶ τοῦ προσώπου της. Ὁ Κάρολος

τότε παίρνει ὅσα ξμεῖων καὶ τὰ μαδᾶ καὶ αὐτὰ ἐπάνω της, μὲ τὸ ἴδιον ἀπελπισμένον κίνημα, μὲ τὸ ὅποιον θὰ ἐμαδοῦσε καὶ τὰς τρίγας τῆς κεφαλῆς του, θρητῶν. Οἱ ἄλλοι μένουσιν ἀκίνητοι. Συγχρόνως ἀκούονται ἔξωθεν αἱ φωναὶ τοῦ ἐπερχομένου πλήθους, ὡς θαλάσσης μνησμένης. Καὶ ἀπὸ τῶν ἄγχιον θύροντων, ξεχωρίζουν αἱ λέξεις:]

Φωναί, ἀπὸ τῶν θυρῶν: — Ἀπάνου τους!.. Βαρῆτε τους!.. Ἐαδικησι!.. Θάνατος!.. Αἶμα!.. Θάνατος!.. Ἀπάνου τους!..

Ἀόλαία.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ.

Ο ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ

ΤΕΤΡΑΠΡΑΚΤΗ ΚΩΜΩΔΙΑ

Μὲ τὸ ψευδώνυμο G. Fremd καὶ μὲ τὸν ψευδοτίτλο «Ἐνὰ σκίτι ἀνω - κάτω», πρωτοπαράχθηκα τὸ Σάββατο, 10 Ἰουλίου 1910, ἐν τῷ Βαρκελί, ἀπὸ τῶν θύων τῆς κερίας Κυβέλης Ἀδριανῶν. — Μὲ τὸν ἀληθινὸν τοῦ τίτλο καὶ μὲ τὸν ἴδιον τοῦ συγγραφέως, πρωτοπαράχθηκα ἐν τῷ ἴδιον θέατρο μετὰ ὀκτώ ἡμέρας.